

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tereza Krbcová

**Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast
zdravotnictví**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Jiří Jelínek CSc.

Katedra: Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 24. 8. 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 181 789 znaků včetně mezer.

V Praze dne 24. 8. 2023

.....

Tereza Krbcová

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., za odborné vedení a cenné rady.

OBSAH

ÚVOD	1
1 HISTORICKÝ EXKURZ	4
1.1 Soudní lékařství jako nejstarší znalecký obor na světě.....	4
1.2 Střípky znaleckého rozvoje ve středověku.....	6
1.3 Novověké zákoníky zakotvující znaleckou činnost v Evropě.....	9
2 ZNALEC	13
2.1 Formy provozování znalecké činnosti.....	15
2.2 Postavení znalce.....	19
2.3 Podmínky pro výkon znalecké činnosti.....	20
2.3.1 Odborná způsobilost u znalců.....	20
2.3.2 Ostatní podmínky u znalců.....	22
2.3.3 Odlišnosti podmínek pro znalecké ústavy a znalecké kanceláře.....	23
2.4 Povinnosti znalce.....	24
2.5 Znalečné.....	25
2.5.1 Odměna smluvní.....	26
2.5.2 Odměna určená.....	28
2.5.3 Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času stráveného na cestě.....	28
2.5.4 Záloha.....	30
2.5.5 Vyúčtování a úhrada.....	31
3 ZNALECKÝ POSUDEK	33
3.1 Znalecký posudek vs. odborné vyjádření.....	34
3.2 Forma znaleckého posudku.....	36
3.2.1 Listinná forma.....	37
3.2.2 Elektronická forma.....	38
3.2.3 Ústní forma.....	38
3.3 Archivace.....	39
3.4 Náležitosti znaleckého posudku.....	39
3.4.1 Základní vlastnosti.....	40
3.4.2 Formální náležitosti.....	42
3.5 Nová elektronická evidence znaleckých posudků.....	46
4 ZNALECKÉ DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ	48
4.1 Obecně k dokazování.....	48
4.2 Opatření o přibrání znalce.....	50
4.3 Procesní aspekty podání posudku.....	51
4.4 Výslech znalce a poučení.....	52
4.5 Hodnocení obsahu znaleckého posudku.....	53
5 ZNALECKÉ POSUDKY Z OBORU ZDRAVOTNICTVÍ	57
5.1 Pojem a vymezení postupu lege artis.....	57
5.2 Znalecké dokazování postupu non lege artis.....	59
5.3 Kdy se může postup non lege artis stát povoleným.....	61
ZÁVĚR	63
SEZNAM ZKRATEK	67
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68

Úvod

Cílem mé práce je zhodnotit význam znalců a znaleckého dokazování v trestním řízení. Rozeberu jednotlivé instituty současné právní úpravy a zhodnotím jejich účel a dopady na praxi. Současně bych chtěla identifikovat její případné nedokonalosti a zamyslet se nad tím, proč některé aspekty, i když se o nich v odborných kruzích značně diskutovalo, nebyly ve finální verzi této úpravy zohledněny. Zákonodárce při procesu přijímání nového zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen „zákon o znalcích“ nebo „ZnalZ“) některé problémy staré úpravy definoval a napravil, zejména bych kladně hodnotila zavedení právního nároku na znalecké oprávnění po splnění zákonných požadavků. Nicméně určité problémy stále přetrvávají a nebude jednoduché je odstranit.

Ve své práci nastíním i několik návrhů de lege ferenda, které podle mého názoru v současné úpravě chybí a které by mohly přispět k větší „uživatelské vstřícnosti“ vůči stávajícím znalcům a případně i k větší atraktivitě této profese pro potenciální uchazeče o získání znaleckého oprávnění. Domnívám se, že nejdůležitější atributy jakékoliv nové úpravy, respektive případných změn, by měly spočívat především v logičnosti a jednoduchosti. Pro nezanedbatelnou část znalců totiž nejde o jejich hlavní zdroj příjmů a jejich hlavní profesi. Často jde o odborníky, kteří mají znalectví jako vedlejší povolání ke své odborné praxi a vykonávají ho pro prestiž v odborných kruzích nebo jako poslání, jelikož v některých oborech a odvětvích je zapsaných znalců výrazný nedostatek. Z toho důvodu jsem přesvědčena, že právní úprava a všechny povinnosti, které stát po těchto ať fyzických či právnických osobách vyžaduje, by měly být dobře promyšlené a koncepční. Hranice, po které se může zákonodárce při legislativním procesu pohybovat, aby zkvalitnil znaleckou činnost, ale zároveň nezredukoval znalecký stav, je velice tenká. Je to vlastně rovnice, která je na jedné straně tvořena tím, jaké povinnosti je ještě možné po znalcích vyžadovat a z čeho je možné znalce při neodborném jednání vinit a na druhé straně tím, aby nějací znalci vůbec byli a aktivně se o znalecké oprávnění ucházeli. Obdobná rovnice je známá u politiky výběru daní, kde se graficky znázorňuje jako Lafferova křivka. Na ose x by v tomto případě byly všechny povinnosti a na ose y kvalita znaleckého stavu. Do jisté míry spolu s povinnostmi roste i kvalita, ale v případě excesivního navýšení povinností ubude počet kvalitních znalců, protože stávajícím se činnost nevyplatí a nové znalce povinnosti odradí. Tím by se prodloužily čekací doby na posudky, délka řízení a ve výsledku by došlo ke zhoršení kvality znalecké činnosti v České republice.

V konkurenčním prostředí jsou vysoké nároky na odvedenou práci vyvažovány poskytnutím takové odměny, která zajistí, že se o práci bude ucházet dostatečný počet zájemců. V případě

znaleckých posudků zadaných orgánem veřejné moci je ale odměna stanovena vyhláškou, a tudíž se zde zákony volného trhu nemohou uplatnit. Stát by mohl tuto funkci nahradit buď prostřednictvím navázání odměny na určitý koeficient, jak je tomu například u různých dávek v systému sociálního zabezpečení, nebo alespoň pravidelně aktualizovat výši odměn tak, aby lépe odpovídala tržnímu prostředí. To je ostatně podstatou recentní změny podzákoné právní úpravy, ve které její autor, tj. Ministerstvo spravedlnosti, vyslyšel volání odborníků a navýšil k 1.1.2023 odměnu až na 1 000 Kč za hodinu práce. Ještě do konce roku 2022 totiž byla maximální hodinová sazba znalečného stanovena na 450 Kč a ke konci roku 2020 dokonce jen na 350 Kč. Tímto mi sice z původní koncepce diplomové práce vypadl jeden bod úpravy de lege ferenda, nicméně tento postup podzákoné normotvorby nezbývá než ocenit.

Je zřejmé, že zákonodárná i výkonná činnost je velmi složitá. Legislativní proces od přípravy zákona až po prováděcí normotvorbu může trvat roky, a někdy tak může být nelehké zachovat ve velkém množství pozměňovacích návrhů původní koncepci a smysl určitých ustanovení. Proto je třeba vyzdvihnout ta ustanovení, která znamenala zlepšení oproti dosavadnímu právnímu stavu, a to jak v samotném zákoně o znalcích, tak v podzákoných předpisech, tedy vyhláškách Ministerstva spravedlnosti. To je například znalečné, kterým se ve své práci podrobně zabývám.

Nový zákon o znalcích znamenal obrovský nárůst práce pro Odbor insolvenční a soudních znalců Ministerstva spravedlnosti. Paradoxně se tento odbor na samotné přípravě zákona nepodílel, jelikož jeho působnost byla o danou problematiku rozšířena až v průběhu legislativního procesu. Výkon jeho značně rozšířených kompetencí tak započal až s platností nového zákona o znalcích, jak vysvětlil jeho bývalý ředitel.¹ Odbornou veřejností je přístup Ministerstva spravedlnosti k implementaci nového zákona často kritizován. Ve své práci jsem tyto připomínky zaznamenala, jedná se zejména o časové prodlevy při provádění zákona. Všechny tři vyhlášky nabyly platnosti 7. 12. 2020 a nabytí jejich účinnosti bylo stanoveno spolu se zákonem o znalcích na 1. 1. 2021, legisvakanční lhůta tedy trvala 24 dnů. Samotný zákon byl platný od 9. 10. 2019, tudíž zde vyvstává otázka, zda vyhlášky nemohly být vydány dříve. Ještě větší časové zpoždění bylo se zprovozněním elektronické evidence znaleckých posudků.

Jedním z tematických bodů mé práce je posouzení opodstatněnosti znalecké úprav, zda je vůbec znalecká úprava potřeba. V některých zemích vycházejících z práva common law se institucionalizované znalectví nevyskytuje a znalecké právo a zapsané znalce v seznamech nemají. Pro účely zodpovězení odborných otázek se přibírají odborníci ad hoc, nebo se veřejní zadavatelé

---

¹ PASEKOVÁ, Eva. Ředitel odboru dohledu Richter odchází z ministerstva, chce být advokátem. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/01/reditel-odboru-dohledu-richter-odchazi-z-ministerstva-chce-byt-advokatem/>

obrací na jiné veřejné orgány. Šlo by takovou koncepci realizovat v České republice, kde je dlouholetá tradice znaleckého práva a trestní řízení leckdy nelze bez účasti znalců uskutečnit?

Diplomová práce je členěna do pěti kapitol. Samostatnou kapitolu věnuji historii znaleckého stavu, jelikož je jednak velice zajímavá a současně těsně souvisí s užším zaměřením mé práce na zdravotnictví. Historicky prvním znaleckým odvětvím, pokud by se tak již dalo nazvat, bylo bezpochyby soudní lékařství. V práci uvádím i historické prameny, které umožňovaly vznik znaleckého práva a které ovlivnily teoretickou koncepci znalecké činnosti v České republice a tím i předchozí právní úpravu.

Druhá kapitola pojednává o znalci a jeho vymezení v právní nauce, v zákoně o znalcích i v dalších zákonech. Charakterizují formy provozování znalecké činnosti, zhodnotím podmínky pro její výkon a znalcová práva a povinnosti. Z povinností se zaměřím nejen na ty, které jsou vyjádřeny již v ustanovení § 1 ZnalZ, ale i na další, jako je mlčenlivost, povinné pojištění, nebo oznamovací povinnost. Ze znalcových práv hlouběji rozeberu znalečné a jeho tři složky, dále možnost poskytnutí zálohy a vyúčtování znalečného včetně úhrady.

Ve třetí kapitole podrobím analýze znalecký posudek, formy jeho podání a náležitosti. Nový zákon o znalcích mu spolu s prováděcí vyhláškou dal jednotnou strukturu, kterou musí znalci při vytváření znaleckého posudku respektovat. Vymezení jednotlivých částí znaleckého posudku je striktní a mělo by vést k lepší přezkoumatelnosti a zkvalitnění znaleckých posudků. Od 5. 12. 2022 je zprovozněna elektronická evidence znaleckých posudků, kterou se ve své práci rovněž zabývám.

Obsahem čtvrté kapitoly je znalecké dokazování v trestním řízení. Nejprve se věnuji dokazování v trestním řízení obecně, v míře nutné pro zasazení dané problematiky do širšího rámce. Poté rozeberu procesní stránku provádění znaleckého posudku, zejména opatření o přibrání znalce a postup v hlavním líčení, tedy předvolání a výslech znalce před soudem. Nakonec zmíním i hodnocení znaleckého posudku v souvislosti s judikaturou a omezením hodnocení věcné správnosti posudku.

V závěru mé práce se zaměřím na obor zdravotnictví, které představuje jeden z nejdůležitějších znaleckých oborů vůbec a bez kterého by trestní řízení mnohdy ani nemohlo proběhnout. Jelikož jde o obor značně široký, jehož komplexní zhodnocení daleko převyšuje rámec jedné diplomové práce, vyberu z něj určité aspekty, kterým se budu věnovat podrobněji. Zejména mě zajímá problematika znaleckých posudků zkoumajících, zda byly při poskytování zdravotních služeb lékaři či jinými zdravotnickými pracovníky dodrženy postupy lege artis, tedy náležité odborné úrovně.

1 Historický exkurz

Znalecká činnost není fenoménem jen 20. a 21. století. K současnému rozvoji znaleckého práva vedla dlouhá cesta napříč historií a postupně se vyvíjela v podobu, jakou známe dnes. Pro pochopení jejího současného stavu je důležité zkoumat její počátky, protože nám říkají nejen jaká znalecká činnost byla historicky nejhojnější, ale také z ní můžeme poznat historické omyly a v budoucnu se jich v legislativním procesu vyvarovat.

1.1 Soudní lékařství jako nejstarší znalecký obor na světě

Nejstarším znaleckým odvětvím na světě je bezpochyby soudní lékařství. Okamžik vzniku tohoto oboru se samozřejmě určit nedá, ale velmi úzce souvisí jak s rozvojem práva, tak s rozvojem medicíny. Nejstarší zmínku o soudním procesu, konkrétně vyšetřování a usvědčení z vraždy máme dochovanou z doby okolo roku 1850 př. n. l. ze starověkého Sumeru.² Co se týče vývoje medicíny, důležitý pro soudní lékařství byl zejména vývoj pitev a určení časového horizontu, kdy se začaly posudky soudních lékařů používat jako důkazy v soudním procesu.

Z dochovaných hliněných tabulek a papyrů³ víme, že již Egypťané měli v době před 3000 lety př. n. l. nemalé znalosti anatomie a studovali lidské tělo post mortem. Ovšem v té době zřejmě ještě nešlo o pitvy v pravém slova smyslu, ale spíše o součást procesu mumifikace, tedy snahy o zachování těla. Tyto pitvy, dají-li se tak již nazývat, byly spíše rituálního a náboženského charakteru.

První vědecky orientované pitvy, které se zabývaly nejen anatomii, ale i změnami těla a jeho orgánů z důvodu nemoci pak probíhaly okolo roku 300 př. n. l. v Alexandrii.⁴ Za vlády Ptolemaia I. a II., kteří povolili pitvy na tělech odsouzených, se pitvy staly běžnou praxí. Hérofilos zde založil lékařskou školu, na které sám vyučoval. Věnoval se především anatomii mozku a o jeho úspěchu svědčí to, že je po něm v mozku dodnes pojmenovaná oblast (torcular Herophili). O něco mladší Erasistratos již pokročil ve smyslu dnešních oborů patologie či soudního lékařství – zkoumáním patologických změn orgánů v těle se snažil zjistit příčinu smrti. Oba vědci díky množství pitev

---

² DEADMAN, Willam J. Forensic Medicine: An Aid to Criminal Investigation. *Canadian Medical Association journal* [online]. 1965, 92(13), s. 666-70 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0820-3946. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1928256/>

³ Zejména papyrus Ebersův, který na 20 metrech svítku obsahoval přes 700 léčebných postupů a záznamů o lidském těle, dále papyrus Edwina Smithe o chirurgických zákrocích, a úplně nejstarší Kahúnské papyry, které se věnovaly gynekologickým chorobám.

⁴ KING, L. S. a M. C. MEEHAN. A history of the autopsy: A review. *The American journal of pathology* [online]. 1973, 73(2), s. 514–544 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0002-9440. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1904067/>

a preciznosti zaznamenaných nálezů velmi posunuli obor anatomie kupředu⁵, jelikož takto hromadné a systematické pitvání zemřelých se objevilo znovu až ve 14. století. Na druhou stranu je potřeba zmínit podezření, že svých úspěchů dosáhli i za pomoci neetických a z dnešního pohledu naprosto nepřijatelných metod včetně vivisekcí, tedy pitev provedených na živém člověku.

Další pitvu zaznamenanou v historických pramenech provedl v roce 44 př. n. l. římský lékař Antistius na těle Julia Caesara. Z jeho zkoumání vyplynulo, že ze 23 bodných ran byla jen jedna rána do hrudi smrtelná.⁶ O dalších pitvách v Řecku a Římě v následujících letech toho mnoho doloženo není, ale vzhledem k tomu, jakého pokroku dosáhly osobnosti jako Galén z Pergamu nebo Celsus, je zřejmé, že v nějakých formách pitvy prováděny určitě byly, ačkoli možná ne v tak velké míře, jako dříve v Alexandrii. Galénův výzkum anatomie a fyziologie těla (který navazoval na řeckého Hippokrata) měl velký vliv na vývoj medicíny v pozdním antickém období a středověku a jeho pojmenování mnoha anatomických struktur se používá dodnes.

I v jiných částech světa byly paralelně zaznamenány forenzně lékařské pokroky. Například z Číny máme dochované zmínky o soudním lékařství již z 5. století př. n. l. Další dochované záznamy, pocházející ze 3 století př. n. l., popisují vyšetřování různých typů úmrtí, ve kterých byly zkoumány odlišnosti v pozicích nalezeného těla, kapkách krve a směru jejich dopadu, použitých zbraních či stopách na těle například od oběšení.⁷

Další zemí, kde došlo k pokrokům v soudním lékařství, byla Indie. V 1. století n. l. zde byly vydány knihy Sushruta Samhita a Charaka Samhita, které se věnují přípravě těla na pitvu a popisu anatomie člověka.⁸

V Evropě došlo v tomto ohledu na dalších několik století ke stagnaci, jelikož byly pitvy z náboženských důvodů zapovězeny a anatomie jakožto dávný předchůdce soudního lékařství se tak nemohla rozvíjet. Ani jiné znalecké obory nebyly na vzestupu – přestože je kontinentální evropské právo založeno na starověké římské právní tradici, základy znaleckého práva bychom v ní hledali obtížně. Je to z toho důvodu, že římské právo se převážně soustředilo na hmotněprávní

---

⁵ CECCHETTO, Giovanni, Thomas BAJANOWSKI, Rossana CECCHI, et al. Back to the Future - Part 1. The medico-legal autopsy from ancient civilization to the post-genomic era. *International Journal of Legal Medicine* [online]. 2017, **131**(4), s. 1069-1083 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0937-9827. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00414-017-1584-8>

⁶ SMITH, Sydney. History and Development of Forensic Medicine. *British Medical Journal* [online]. 1951, **1**(4707), s. 599-607 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0959-8138. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmj.1.4707.599>

⁷ HUA, Peng, James Malcolm CAMERON a Jia Jing TAO. Forensic Medicine in China: Its History to the Present Day. *Medicine, Science and the Law* [online]. 1987, **27**(1), s. 2-12 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0025-8024. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/002580248702700102>

⁸ GULCZYŃSKI, Jacek, Ewa IŻYCKA-ŚWIESZEWSKA a Marek GRZYBIAK. Short history of the autopsy: Part I. From prehistory to the middle of the 16th century. *Polish Journal of Pathology* [online]. 2009, **60**(3), s. 109-114 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1233-9687. Dostupné z: <https://www.termedia.pl/Short-history-of-the-autopsy-Part-I-From-prehistory-to-the-middle-of-the-16th-century,55,13771,1,1.html>

úpravu (například *Digesta seu Pandectae*, respektive celý *Corpus iuris civilis* císaře Justiniána z 6. století n. l.), nicméně procesněprávní rovina nebyla takto komplexně upravována. Zároveň lidstvo obecně nebylo v tolika oblastech a činnostech tak vyspělé, jak je tomu dnes. Nenastávala tak frekventovaně situace, že by si sám soudce nevěděl rady, a tudíž se nevyžadovalo přibrání odborníka pro proces dokazování. Z odkazů na starověkou tradici tak zbývá snad jen původ slova „forenzní“, který by se dal vystopovat až k římskému pojmu „forum“, tedy náměstí, ve kterém se děl veškerý veřejný život, zvláště pak ten soudní.

1.2 Strípky znaleckého rozvoje ve středověku

S relativním lidským rozvojem ve středověku vzrůstala i potřeba osvětlit různé lidské činnosti, k jejichž posouzení neměl soudce potřebnou erudici. Nejčastěji šlo opět o soudní lékařství, o kterém máme dochované zmínky z 6. století našeho letopočtu v Číně.⁹ V roce 1247 pak čínský soudce a lékař Sung Ts'u (Sòng Cí) napsal příručku pro vyšetřovatele, která se zabývala ohledáním těla, jeho rozkladem, zkoumáním příčin smrti a jejich spojením s důkazy na místě činu. Na několik dalších století se stal známý jeho popis vyšetřování vraždy vesničana srpem, kdy všichni vlastníci srpů byli povinni shromáždit se na jednom místě a předložit srpy. Podle historiky se zanedlouho na jednom srpu začaly slétávat mouchy nalákané zbytky krve na čepeli a vlastník tohoto srpu byl usvědčujícím důkazem donucen k přiznání. Ač si o spolehlivosti popsaného pokusu můžeme myslet cokoli, je tato příručka první knihou na světě zabývající se forenzní entomologií.¹⁰

I v Evropě nakonec došlo v soudním lékařství k pokroku, když lékaři začali být povoláváni k ohledání těl a určení příčiny úmrtí pro účely soudního procesu. Centrem pokroku byla severní Itálie, zejména Boloňa, která je sídlem jedné z nejstarších univerzit na světě a jejíž lékařská fakulta k tomuto rozvoji ve 13. století značně přispěla, například i začleněním anatomických pitev do svého výukového programu. Zároveň nastal posun i pro pitvy soudní tým, že tehdejší zákony v severní Itálii (např. městské statuty v Boloni) zakotvily povinnost soudu při podezření z vraždy přibrat dva lékaře k prohlédnutí těla. První soudní pitva k určení příčiny úmrtí a případného cizího zavinění, na které se shodne odborná veřejnost, byla provedena právě v Boloni v roce 1302. Lékař a univerzitní profesor Bartolomeo da Varignana byl soudem pověřen provést pitvu těla šlechtice

---

⁹ CECCHETTO, Giovanni, Thomas BAJANOWSKI, Rossana CECCHI, et al. Back to the Future - Part 1. The medico-legal autopsy from ancient civilization to the post-genomic era. *International Journal of Legal Medicine* [online]. 2017, **131**(4), s. 1069-1083 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0937-9827. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00414-017-1584-8>

¹⁰ BENECKE, Mark. A brief history of forensic entomology. *Forensic Science International* [online]. 2001, **120**(1-2), s. 2-14 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0379-0738. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0379-0738\(01\)00409-1](https://doi.org/10.1016/S0379-0738(01)00409-1)

Azzolina degli Onesti, u kterého bylo podezření, že byl otráven. Za přítomnosti čtyř dalších lékařů provedl pitvu a v písemném sdělení uvedl, že k otravě nedošlo.¹¹

V českých zemích přesný rok první soudní pitvy neznáme, Strejc však uvádí, že k tomu nedošlo dříve než ve druhé polovině 16. století.¹² Určitým pokrokem bylo, že ke konci 14. století se začalo rozlišovat zabití od vraždy a byly stanoveny 4 druhy možných poranění: rány modré, suché, krvavé a chromata (zmrzačení a zohavení). Také se začalo mluvit o ranách smrtelných.¹³ Za první literární počín v tomto oboru na českém území se považuje dílo z přelomu 14. a 15. století od Křišťana z Prachatic, rektora Univerzity Karlovy. Tento všestranný učenec se kromě spisů z oborů astronomie, teologie, a matematiky ve svých Lékařských knížkách¹⁴ a zejména díle „*Naučení Mistra Chrystyna, kterak člověk poznati má na raněném, umřel-li, čili nic*“¹⁵ věnoval právě i soudně-lékařské tematice.

Další obor, pro nějž si už i středověký soudce přizval odborníka, bylo písmostnalectví. Nebyli to samozřejmě ještě odborníci, jaké známe dnes, ale pro rozeznání falšovaných listin byli povoláni písmaři neboli notáři, kteří vystupovali v této roli.¹⁶

Výše zmíněné příklady ovšem byly ve středověku světlými výjimkami, protože právo nebylo zdaleka tak spravedlivé a vyspělé, jak ho známe dnes. Nerozlišovalo se právo veřejné a soukromé, řízení civilní, trestní, či sporné nebo nesporné. Z dnešního pohledu trestní řízení nebylo zahájeno z úřední povinnosti, ale mělo spíše soukromoprávní charakter – záviselo na procesních úkonech poškozeného, tedy například zahájeno bylo až podáním žaloby. V procesu se používaly iracionální důkazy a k usvědčení stačilo naplnit znaky principu formální pravdy. Jako běžný postup dokazování se používaly ordály (viz níže) a tortura. Také středověký trest neměl nápravnou funkci jako dnes, ale primárním cílem bylo potrestání pachatele.

Ordál neboli boží soud, byl iracionální důkazní prostředek, při kterém byl obviněný podroben zkoušce (např. vodou, rozžhaveným železem, či soubojem) a rozhodnutí o vině či nevině bylo tímto svěřeno nadpřirozeným silám, respektive Bohu. Soudce tak nezjišťoval objektivní materiální pravdu, ale pouze dohlížel na správné procesní provádění těchto ordálů. Fakticky se tak hlavou

---

¹¹ PAPI, Luigi. The first reported medieval judicial autopsy on Azzolino Degli Onesti: poisoning or Budd-Chiari syndrome? *Medicina Historica* [online]. 2022, 6(3) [cit. 2023-08-01]. ISSN 2532-2370. Dostupné z: <https://mattioli1885journals.com/index.php/MedHistor/article/view/13572>

¹² STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Beck, 2000, s. 2. ISBN 80-7179-364-7.

¹³ TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Orbis, 1958, s. 7.

¹⁴ KŘIŠŤAN Z PRACHATIC a Zdeňka TICHÁ. *Lékařské knížky Mistra Křišťana z Prachatic z mnohých vybrané*. Praha: Avicenum, 1975.

¹⁵ TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. Praha: Avicenum, 1977, s. 15.

¹⁶ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 19. ISBN 978-80-7478-042-4.

celého procesu stala osoba interpretující výsledky. V postavení takového „znalce“ působil obvykle kněz, který zároveň vystupoval v roli veřejného žalobce a při ordálech zastupoval Boha.¹⁷

Pozvolný začátek ústupu těchto praktik lze pozorovat od roku 1215, kdy na IV. lateránském koncilu papež Inocenc III. zakázal účast církevních osob na ordálech rozžhaveným železem a vodou.¹⁸ Ovšem na ostatní druhy ordálů to nemělo zásadní vliv a například v českých zemích byla účast kněžích zakázána až na popud budoucího císaře Karla IV. a pražského biskupa Arnošta z Pardubic v roce 1343, kdy pražská synoda (shromáždění duchovních pražské diecéze) zakázala účast kněžích na ordálech.¹⁹ Po jejich smrti se ordály na některých územích znovu vrátily do užívání a jejich definitivní konec nastal až o několik století později.

Tortura neboli právo útrpné, byla forma získání důkazu, respektive vynucení doznání viny brutálním mučením, která se do popředí dostala v následujících letech. Jelikož tehdejší zásada „confessio est regina probationum“, tedy doznání je královnou důkazů, stavila právě doznání na první místo v žebříčku hodnocení váhy důkazů, docházelo pomocí tortury k vynuceným přiznáním a potrestání i nevinných osob. I když přiznání muselo být posléze zopakováno i bez mučících nástrojů, pokud obviněný své přiznání odvolal, vedlo to jen k opakování celého postupu mučení tolikrát, dokud obviněný vinu opět nedoznal i bez mučení.²⁰ Vyvrcholením éry útrpného práva pak byly inkviziční procesy proti kacířství a čarodějnictví. K zásahům osob, které by se z dnešního pohledu přibližovaly funkci znalce, docházelo při středověkých či raně novověkých čarodějnických procesech. Jak uvádí Kulil: „*Někteří členové inkvizičního soudu vykonávali funkci soudních znalců, kteří rozhodovali, zda osoba vyšetřovaná, mučená a znalecky posuzovaná je ve spojení s ďáblem a zda konala protiprávní činnost.*“²¹

Dá se shrnout, že v období středověku lze nalézt jen náznaky počátků současné exaktní znalecké praxe. Většina tehdejších metod byla pseudovědeckých a sloužila jen k dodání legitimacy vykonstruovaným procesům. Pokrok nastal až s příchodem novověku, a to s přijímáním nových trestních zákoníků a řádů. O pravé znalecké činnosti, jak bychom ji chápali z dnešního pohledu, se dá hovořit až s bouřlivým rozvojem vědy a techniky v 18. a 19. století.

---

¹⁷ MAREČKOVÁ, Marie. *České právní a ústavní dějiny: stručný přehled a dokumenty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 16-17. ISBN 80-244-1502-X.

¹⁸ HO, Hock Lai. The Legitimacy of Medieval Proof. *Journal of Law and Religion* [online]. Cambridge University Press, 2003, **19**(2), s. 259-298 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0748-0814. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3649177>

¹⁹ MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, s. 57. ISBN 80-85903-01-6.

²⁰ LOWELL, A. Lawrence. The Judicial Use of Torture. Part I. *Harvard Law Review* [online]. The Harvard Law Review Association, 1897, **11**(4), s. 220-233 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0017-811X. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1321315>

²¹ KULIL, Vladimír. Znalecký slib a ohlédnutí do historie soudnictví a znalectví. *Soudní inženýrství* [online]. Akademické nakladatelství CERM, 2010, **21**(6/2010), s. 298-304 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-443X. Dostupné z: https://www.lesniznalec.cz/getFile.php?file=Znl_cinnost/Znalecky_slib_a_historie.pdf

1.3 Novověké zákoníky zakotvující znaleckou činnost v Evropě

První náznak znalecké činnosti v trestním zákoníku byl zakotven v *Constitutio Bambergensis Criminalis* vydaném v roce 1507. Tento trestní řád specifikoval činnost soudního lékaře, a to konkrétně stanovil povinnost slyšení odborníka v daném oboru, tedy právě lékaře v případě úmrtí zaviněných jinou osobou. Ovšem jeho působnost byla omezena jen na několik německých zemí.

Změnu pro trestní právo v celé Evropě dále znamenalo přijetí *Constitutio criminalis Carolina* císařem Svaté říše římské Karlem V. v roce 1532. Carolina, jak se tento hrdelní řád zkráceně nazývá, znamenala změnu pro vedení procesu, docházelo totiž k pomalému přesunu k zásadě oficiality a inkvizičnímu řízení, ačkoli ještě ne v plném rozsahu. Tento řád stanovil několik povinností pro tzv. „znalé osoby“, například v případech obhajoby a posouzení nutné obrany nebo v případech náhlých úmrtí. Také byl stanoven postup pro ohledání mrtvoly a povinné přibrání chirurga k tomuto úkonu. Lékař byl také přibrán k posouzení „lehkomyšlného léčení“ lékaře jiného.²² Tento zákoník podnítil řadu dalších legislativních změn v následujících trestních zákonících, a dokonce i v městských právech sousedních zemí, například i našich Práv městských království českého Pavla Kristiána z Koldína z roku 1579.

Evropa se snažila dostat z temného středověku, z užívání ordálů a tortury, a začínající nové pořádky umožnily rozvoj řadě vědců a lékařů, kteří mýty a nevědecké postupy vyvraceli. První takovou vlašťovkou v novověké Evropě se zdá být dílo vydané v roce 1543 profesorem Andreem Vesaliem. Ve svém sedmidílném eposu *De humani corporis fabrica libri septem* (Sedm knih o stavbě lidského těla) nakreslil a popsal anatomii lidského těla, kterou byl schopen poznat pitváním velkého množství těl popravených zločinců.²³ Po starověkém Hippokratovi a Galénovi se Vesaliovo dílo stalo důležitým a moderním zdrojem poznání lidské anatomie. Analogický přínos měl francouzský vojenský lékař Ambroise Paré, který působil na francouzském královském dvoře a psal o stopách po násilné smrti na vnitřních orgánech. Mimo jiné objasnil rozdíly mezi případy úmrtí z různých příčin jako utonutí, udušení nebo otrava.²⁴ Do třetice bych ráda zmínila Paola Zacchiu, který působil v Itálii a ve svých vědeckých dílech se také věnoval soudnímu lékařství. Ten v roce 1621 vydal první část díla *Quaestiones medico-legales* a dokonce je některými odborníky považován za zakladatele tohoto oboru.²⁵

---

²² KRŮSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 47. ISBN 978-80-7478-042-4.

²³ BURTON, Julian L. *A Bite Into the History of the Autopsy: From Ancient Roots to Modern Decay*. *Forensic Science, Medicine, and Pathology* [online]. 2005, (1), s. 277–284 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1547-769X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1385/FSMP:1:4:277>

²⁴ MCDERMID, Val. *Forensics: What Bugs, Burns, Prints, DNA and More Tell Us About Crime*. New York: Grove Press, 2014, s. 66. ISBN 978-0-8021-2515-6.

²⁵ HIRT, Miroslav. *Soudní lékařství I. díl*. Praha: Grada, 2015, s. 15. ISBN 978-80-247-9952-0.

Další drobnou změnu pro soudní lékařství znamenaly hrdelní řády z 18. století. Constitutio criminalis Josephina (česky nazývaný Hrdelní řád Josefa I., nebo jen Josephina), vydaný v roce 1707, zakotvil potřebu přizvat v určitých případech k soudnímu řízení znalou osobu, například lékaře na ohledání těla při vyšetřování vraždy podle artikulu V § 2: „*jednoho dobře zkušného a podobnému zhlidnutí přísežného lékaře neb ranuhojiče vyslati, kteří k raněnému neb již usmrčenému tělu přijdouc, takové zhlidnouti a tělo otevřítí*“. Tento znalec byl povinen zkoumat způsob vraždy: „*těž taky pozorovati se musí, jakým nástrojem neb způsobem mord spáchán byl*“, sepsat nále z a odeslat jej soudu: „*co se vynajde, zaznaménano, pak spolu s týmž nástrojem odesláno*“.²⁶ V podstatě toto ustanovení rámcově odpovídá i dnešní pitvě jen s tou změnou, že dnes jsou k soudní pitvě potřeba lékaři dva. Na Josephinu navazoval hrdelní řád Marie Terezie z roku 1768, Constitutio criminalis Theresiana, v němž se naplno projeví zásada inkvizičního řízení a legální teorie důkazní. Rozhodujícím důkazním prostředkem byla tortura, jakkoli měla na svoji dobu pokrokově stanovené limity.²⁷ Ke štěstí nespravedlivě obviněných byla však tortura za dalších osm let zakázána úplně.

Pro soudní lékařství byl důležitým milníkem rok 1785, kdy byla zřízena stolice (čili katedra) soudního a policejního lékařství tehdejší Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze a Ústav pro soudní lékařství v Praze.²⁸ I když pitvy i před tímto rokem probíhaly, teprve od této chvíle se začalo pitvat systematicky. Přednášela zde řada předních lékařů, kteří postupně začali přednášet i v češtině.²⁹ Již dva roky na to, tedy v roce 1787, se objevují první seznamy stálých soudních znalců na českém území.³⁰

Z dalších trestních předpisů zmíním zejména ty, které v sobě měly zakotvenou úpravu počátků znalectví, či přinesly zásadní změny v trestním řízení. V letech 1787 a 1788 provedl Josef II. reformy soudnictví a trestního práva zejména přijetím Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech za ně a Soudního řádu kriminálního. Tyto předpisy – na rozdíl od Theresiany – zakotvily presumpci nevin y a další důležité moderní principy jako nullum crimen sine lege a nulla poena sine lege. Pokrokem bylo už samotné rozdělení předpisů na hmotněprávní a procesněprávní. Proběhla i reforma soudní soustavy, soudců mělo být méně, ale zato měla být zajištěna jejich

---

²⁶ KOUPIL, Ondřej, Marcela KOUPILOVÁ, Karel MALÝ, Jiří ŠOUŠA, Jana VOJTÍŠKOVÁ a Klára WOITSCHOVÁ. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie. Díl. I., Druhá polovina 17. a počátek 18. století*. Praha: Karolinum, 2018, s. 284. ISBN 978-80-246-3775-4.

²⁷ MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přepracované vydání. Praha: Leges, 2010, s. 189. ISBN 978-80-87212-39-4.

²⁸ HIRT, Miroslav. *Soudní lékařství I. díl*. Praha: Grada, 2015, s. 16. ISBN 978-80-247-9952-0.

²⁹ TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Orbis, 1958, s. 10.

³⁰ BRADÁČ, Albert, Aleš VÉMOLA a Albert BRADÁČ. *Soudní znalectví ve vybraných technických a ekonomických oborech po 1.1.2021*. Vydání druhé, aktualizované a doplněné. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2021, s. 10. ISBN 978-80-7623-061-3.

profesionalita a vzdělanost. Co se týče znalectví, lékař byl nadále přibírán k ohledání těla zemřelého. V Zákoníku o zločinech a těžkých policejních přestupcích vydaném v roce 1803 Františkem I. Rakouským bylo hmotné a procesní právo opět sjednoceno. Následující Trestní řád Františka Josefa I. z roku 1850 je sice milníkem pro trestní právo, jelikož zakotvil řadu principů jako obžalovací zásadu, ústnost, veřejnost, volné hodnocení důkazů, a zásadu materiální pravdy,³¹ ale znalectví jako takovému se příliš nevěnoval. Navíc byl s nástupem tzv. Bachovského absolutismu během pouhých čtyř let nahrazen třemi předpisy, které se svojí podstatou vrátily o zhruba sto let zpět. Jakýkoliv vývoj trestního práva byl na další desetiletí potlačen. Větší úpravu znalecké činnosti přinesl Trestní řád soudní z roku 1873, který se již zmiňuje o postupu přiřazení znalce a ohledání. Tuto etapu zákonné úpravy znalecké činnosti máme dobře zdokumentovanou v pozdějším díle Josefa Pražáka z roku 1940. Pražák jako důležitý předpis zmiňuje vládní nařízení č. 269 z roku 1939 o seznamech stálých soudních znalců, které upravovalo podmínky zápisu či vyškrtnutí ze seznamu a uplatňovalo se pro řízení civilní a trestní.³² Kromě toho byly dalšími předpisy upraveny seznamy znalců pro jiné druhy řízení, což vedlo k existenci vícero seznamů vedených u různých soudů. Pražák takto vypočítává dohromady třináct znaleckých skupin, přičemž tyto znalce jmenovaly různé senáty různých soudů.³³

Z doby komunismu pochází celkem tři předpisy upravující oblast znalectví: zákon o stálých přísežných znalcích a tlumočnících z roku 1949, zákon o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků z roku 1959 a zákon o znalcích a tlumočnících z roku 1967. Poslední zmíněný platil až do vydání současné právní úpravy, tedy celých padesát dva let. Všechny tři předpisy poprvé spojovaly úpravu pro znalce a tlumočníky, jinak se ale výrazně odlišovaly. První zákon je vnímán odbornou veřejností jako kvalitní, zatímco druhý naprosto pohřbil veškeré snahy z předešlých let o kvalitní znaleckou úpravu. Zákon z roku 1959 totiž zrušil stálé znalecké seznamy a znalci byli podle § 2 vybíráni pouze z pracovníků orgánů státní správy a organizací socialistického sektoru, a to pouze pro konkrétní znalecké úkony. Výslovnou podmínkou pro ustanovení znalcem byla podle § 4 odst. 1 oddanost lidově demokratickému zřízení a politické zkušenosti. Odměna za podaný úkon plynula dané organizaci, která jí odváděla do státního rozpočtu, a odpovědnost znalce se oslabil.³⁴ Následkem bylo rapidní snížení kvality znaleckých posudků a úplná absence znalců pro některé obory.³⁵ Nevyhnutelně tedy došlo k přijetí nového zákona v roce 1967, který znovu zavedl seznamy profesionálních znalců a znaleckých ústavů, kteří byli za znalecké posudky

---

³¹ SCHELLE, Karel. *Vývoj trestního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2012, s. 30-34. ISBN 978-80-7418-139-9.

³² PRAŽÁK, Josef. *Soudní znalci*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1940, s. 18.

³³ Tamtéž, s. 26-28.

³⁴ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 23. ISBN 978-80-7478-042-4.

³⁵ ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 17. ISBN 978-80-7400-539-8.

odpovědní a plynula jim z jejich podání odměna. Také se vrátila odpovědnost krajských soudů, respektive ministra spravedlnosti, za jmenování znalců. Na jmenování ovšem nebyl právní nárok, záleželo tedy na správním uvážení. Tuto právní nejistotu se pokoušely odstranit návrhy nových zákonů z let 1997 a 2013, ani jeden ale neprošel legislativním procesem. Úspěšné dílčí novelizace proběhly v letech 2006, 2009, 2011 a 2017, ale ty se týkaly spíše jednotlivostí, jako připočtení DPH, přidělení IČO, mlčenlivosti a přestupků. Mezi největší problémy právní úpravy z roku 1967 patřilo zmíněné správní uvážení při jmenování a nejednotnost postupu při kontrole splnění podmínek pro jmenování. Jednotlivé podmínky byly stanoveny v § 4 odst. 1. Nicméně například písmeno e) bylo stanoveno velmi vágně jako „*potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit*“. Prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb., ani směrnice Ministerstva spravedlnosti ČSR čj. 10/73 větší podrobnosti v tomto ohledu nestanovily. Až v roce 2015 došlo k přijetí druhé prováděcí vyhlášky č. 123/2015 Sb., která stanovila obory a odvětví, pro které může být jmenován znalec, a o další dva roky později k přijetí Instrukce č. 8/2017 Ministerstva spravedlnosti, která ujasnila postup správního řízení o jmenování a v příloze č. 10 stanovila konkrétní požadavky na vzdělání a praxi. Posouzení podmínek bylo ve většině případů na předsedovi krajského soudu, který ale měl možnost konzultovat otázky s poradními sbory, které se měly ke splnění podmínek vyjadřovat. Neexistující úprava podmínek pro jmenování členů poradních sborů je problém, který přetrvává dodnes.

Nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, od počátku provázel složitý legislativní proces. Zákon již v návrhové fázi na Ministerstvu spravedlnosti obdržel 27 zásadních připomínek z celkem 38 připomínkových míst (orgánů).³⁶ Při projednávání v Poslanecké sněmovně bylo sněmovními výbory předloženo 110 pozměňovacích návrhů, od poslanců ve druhém čtení pak dalších 66.³⁷ Návrh zákona byl schválen, zamítnut senátem a znovu schválen poslanci těsnou potřebnou většinou 107 hlasů. Zákon byl vyhlášen 9. 10. 2019, rok a devět měsíců od předložení Poslanecké sněmovně.³⁸

---

³⁶ Návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech č. 1309/16. In: *Odok: VeKLEP* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/pripominky/KORNA9MBCFOR/>

³⁷ Sněmovní tisk 72/5: Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 72/0. In: *Psp.cz* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=5>

³⁸ Sněmovní tisk 72. In: *Psp.cz* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=72>

2 Znalec

Masarykův naučný slovník z roku 1933 říká, že: „*znalec je osoba rozdílná od soudu a od stran, která na základě svých odborných znalostí na příkaz soudu pozoruje (nález) a posuzuje (posudek) určité skutečnosti pro věc důležité*“.³⁹ Další definici nám poskytla judikatura Nejvyššího soudu: „*Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení*.“⁴⁰ Tyto obě definice jsou aplikovatelné na soudní řízení, nicméně znalec nemusí figurovat jen v soudním řízení a také nemusí postupovat pouze na příkaz soudu. Proto se mi líbí definice znalce z Ottovy všeobecné encyklopedie, která říká, že „*znalec je odborník v příslušném oboru, který je zapsán do seznamu znalců a vypracovává písemný znalecký posudek, který má na podkladě jeho odborných znalostí vést k objasnění skutečností důležitých pro řízení*“.⁴¹ V této definici je chybně už jen detail, že znalecký posudek nemusí být pouze písemný, ale může být podaný i elektronicky či ústně do protokolu. Velmi formalisticky by šlo definici omezit na konstatování, že znalcem je osoba zapsaná do seznamu znalců. Už tento samotný zápis nám totiž skýtá příslušné záruky odbornosti, ale i dalších kvalit, jako je nestrannost, znalost příslušných předpisů a odpovědnost. Na druhou stranu tím přijdeme o jakékoliv vysvětlení toho, kdo vlastně znalec je a čistě technicky by šlo také říct, že i znalec ad hoc je považován za znalce, i když zapsán v seznamu není. Žádná definice tedy není dokonalá, všechny dohromady ale poskytují komplexní obrázek o tom, kdo je znalec a co je jeho úkolem.

Obecně lze pojem znalec chápat jako osobu disponující speciálními či odbornými znalostmi a vědomostmi v určitém oboru a díky tomu schopnou zprostředkovat odborné poznatky o určitém jevu. Pro trestní řízení pak v užším smyslu jako osobu oprávněnou k posuzování odborných skutkových otázek přibranou za účelem podání objektivního znaleckého posudku a tím schopnou objasnit skutečnosti důležité pro trestní řízení. Znalec má v trestním řízení, ale i v jiných řízeních, unikátní postavení. Proto bych pro účely trestního řízení do výše zmíněných definic ještě jmenovitě dodala, že znalec není ani orgánem činným v trestním řízení, ani svědkem, jak ostatně doplňuje i Fryšták: „*Znalec není svědkem, není ani orgánem činným v trestním řízení a není ani stranou v řízení před soudem*“.⁴²

---

³⁹ Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl VII. Š-Ž. Praha: Československý Kompas, 1933, s. 1010.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005

⁴¹ BULISOVÁ, Jiřina. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích: M-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003, s. 644. ISBN 80-7181-947-6.

⁴² FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 28. ISBN 978-80-7676-063-9.

Co se týče soudu, ale i policejního orgánu a státního zástupce v přípravném řízení, ti všichni jsou odborníky na zodpovídání otázek právních. Mohou (a musí) současně řešit i otázky skutkové, ale jakmile daná skutková otázka překročí určitou míru odbornosti, je potřeba postupovat podle § 105 TŘ, tedy vyžádáním odborného vyjádření nebo přibráním znalce. Jak bylo několikrát judikováno, soud nemůže v odborných otázkách použít vlastní laický názor: „*Soud však nemůže nahradit odborný názor znalce svým vlastním laickým názorem. (...) Rovněž jasnému a přesvědčivému zdůvodnění podléhá odchýlení se od odborného názoru znalce, který navíc, jak již bylo řečeno, nemůže být nahrazen, překlenut či doplněn laickou úvahou soudu.*“⁴³

Podobné názory o odborných otázkách zastávala již i o něco starší judikatura. V roce 1980 vydal Nejvyšší soud ČSR zprávu, ve které uvedl nutnost znaleckého dokazování i přes odborné znalosti soudce: „*Jestliže soudce má kromě odborných znalostí předpokládaných pro výkon jeho povolání i jiné odborné znalosti potřebné pro posouzení určité skutečnosti, nelze k tomu zpravidla brát zřetel při úvaze o tom, zda má být proveden důkaz znaleckým posudkem. I v těchto případech je povinností soudu, aby provedl důkaz znaleckým posudkem.*“⁴⁴ Na to významově navázala i trestní judikatura Nejvyššího soudu ČSR, který se zabýval výpočtem časových údajů souvisejících s dopravní nehodou: „*Soud je povinen přibrat znalce, i když sám má takové znalosti, které by mu umožňovaly výpočet provést.*“⁴⁵ Nebo v civilním řízení judikatura Vrchního soudu v Praze, která se zabývala posouzením pravosti podpisu zůstavitele na závěti, tedy písmoznalectvím: „*Soudu nepřísluší nahrazovat důkaz znaleckým posudkem z tohoto oboru vlastním posouzením pravosti podpisu.*“⁴⁶ Je tedy jasné, že soudci, i pokud by disponovali odbornými znalostmi mimo svůj právní obor, nemohou tyto znalosti sami použít. Pro trestní řízení musí vždy přibrat znalce, znaleckou kancelář, nebo pro zvlášť obtížné případy znalecký ústav podle § 110 TŘ, protože ti jsou jako jediní oprávněni zodpovídat složité odborné otázky.

Při posouzení odlišností znalce a svědka je nejdůležitější to, že svědek vypovídá o skutečnostech, které se staly ještě před zahájením řízení, o jejichž průběhu nabyl informace přímo prostřednictvím svých smyslových vjemů. Svědek je vždy nezastupitelný a jedinečný. Naproti tomu znalec na základě svých odborných znalostí rozebírá informace, které dostal zprostředkovaně až po zahájení řízení a jeho úkolem je jejich odborné posouzení. Znalec naopak zastupitelný vždy je. Postavení svědka a znalce není slučitelné: pokud byl někdo svědkem události,

---

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I., srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. Tsf 1/72 („*Nemôže ľubovolne nahradit' odbornú mienku znalca vlastnou, v danej otázke laickou mienkou.*“)

⁴⁴ Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 12. 1980, sp. zn. Cpj 161/79

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 2. 1987, sp. zn. 7 Tz 5/87

⁴⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1994, sp. zn. 3 Cdo 84/93

nemůže být zároveň přibrán i jako znalec. Odborná literatura nicméně pro tuto situaci používá pojem „znalecký svědek“⁴⁷, což je svědek události, který je shodou náhod i znalcem pro určitý obor (například znalec z oboru dopravy v pozici svědka dopravní nehody nebo znalec pro obor zdravotnictví svědčící o postupu svého kolegy). Takováto osoba je ale vždy vyslýchána v pozici svědka a vypracování posudku k posouzení odborných skutečností je třeba zadat jiné zcela nezúčastněné osobě.

Historicky nebyla role znalce a svědka vždy ostře oddělena. Dříve byl znalec s osobou svědka často zaměňován a nebyla zde přesná hranice mezi těmito dvěma pojmy. Známe několik koncepcí znalecké činnosti, mimo jiné právě znalec jako svědek.⁴⁸ Mezi další přístupy zařazujeme znalce jako pomocníka soudu, což byl koncept vyskytující se již v rakouských trestních zákonících. Podle Musila byla tato teorie pojmenována v 19. století na počátku moderní teorie trestního procesu. Představitelem byl francouzský procesualista Bonnier, který pokládal znalce za „zvětšovací sklo v ruce soudce“. Další koncepcí byl znalec jako vědecký soudce, kterou podle Musila prosazovali pozitivisté Lombroso a Ferri. V jejich pojetí byl znalecký posudek pro soudce závazný a znalci se tak defacto podíleli na rozhodovací činnosti.⁴⁹ V soudobé právní nauce se prosadila teorie volného hodnocení důkazů a znaleckého posudku jako jednoho z nich. V rámci této kapitoly se budu zabývat pojmem znalec v rozsahu, jak ho definuje platná legislativa.

2.1 Formy provozování znalecké činnosti

Znaleckou činnost mohou podle § 2 odst. 1 ZnalZ vykonávat 3 subjekty: znalci jako fyzické osoby, znalecké ústavy a znalecké kanceláře. Kromě těchto zapsaných subjektů může znaleckou činnost vykonávat i osoba vykonávající znaleckou činnost jednorázově, tzv. znalec ad hoc.

Znalecké ústavy jsou většinou veřejnoprávními subjekty, typicky půjde o vysoké školy (např. Univerzita Karlova), veřejné výzkumné instituce (např. Centrum dopravního výzkumu, v.v.i.), státní podniky (např. Elektrotechnický zkušební ústav, s.p.), ústavy (např. Národní památkový ústav) a další subjekty podle § 7 odst. 1 ZnalZ, které ani nemusí mít právní subjektivitu a mohou být jen organizačními složkami státu (tam by mohl spadat např. Puncovní úřad nebo krajská ředitelství Police ČR a jejich odbory kriminalistické techniky a expertiz).

Nová úprava od znaleckých ústavů dále rozlišuje soukromoprávní znalecké kanceláře. Podle § 6 odst. 1 ZnalZ mohou být znaleckými kanceláři pouze obchodní korporace, tedy obchodní

---

⁴⁷ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 151. ISBN 978-80-7478-042-4.

⁴⁸ Tamtéž, s. 48.

⁴⁹ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika* [online]. 2010, 42(3) [cit. 2023-08-01]. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

společnosti (typicky jde o právní formy s.r.o. nebo a.s.) nebo družstva. To znamená, že pod touto definicí nemohou působit zapsané spolky, které nejsou obchodními korporacemi podléhající ZOK (například Profesionální komora požární ochrany, z.s., nebo Svaz českých filatelistů, z.s.). Aby mohly pokračovat ve znalecké činnosti i po přechodném období, budou tyto spolky zřejmě muset změnit svoji právní formu.

Může se zdát, že rozlišení znaleckých kanceláří a ústavů podle nové úpravy v zásadě odpovídá rozdělení na soukromoprávní a veřejnoprávní subjekty. Ne tak docela. Výjimkami potvrzující pravidlo jsou státní podniky a soukromé vysoké školy, které se budou řadit pod znalecké ústavy, ačkoliv jsou osobami soukromého práva.⁵⁰ Tuto myšlenku potvrzuje důvodová zpráva: „*není vyloučeno, aby se znaleckým ústavem stala i osoba soukromého práva (typicky například soukromá vysoká škola)*“.⁵¹ Důležitý je zde akcent na vědeckovýzkumnou činnost, i když ani to není vždy pravdou, jak dále uvedu na příkladu ustanovení § 47 odst. 3 ZnalZ.

V seznamu znalců jsem našla kuriozitu, a to IUSKI - Institut lyžařského práva, z.ú., který je ale zapsán jako znalecká kancelář, přestože nejde o obchodní korporaci. Právní forma zde tedy neodpovídá druhu zápisu do seznamu znalců. Tento subjekt by buď měl změnit právní formu, nebo by měl být zapsán v seznamu znaleckých ústavů. Tímto se dostáváme k úvaze, zda zapsaný ústav (z.ú.) jako osoba soukromého práva může být zapsána do seznamu znalců jako znalecký ústav. Anebo zda zapsané ústavy musí být vždy osobami veřejného práva, aby mohly být zapsány jako znalecké ústavy. Domnívám se, že nemusí být osobami veřejného práva: z ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) ZnalZ to nevyplývá, neboť v textu je pouze označení „ústav“. Spíše je tím myšlen zapsaný ústav ve smyslu § 402 až 418 OZ. Zapsaný ústav by tedy mohl být právní formou, na kterou by mohly přejít zapsané spolky, splní-li podmínku společensky nebo hospodářsky užitečné činnosti. K zmíněnému paradoxu s IUSKI - Institutem lyžařského práva, z.ú., došlo zřejmě transformací znaleckých ústavů zapsaných podle starého zákona č. 36/1967 Sb. Ten totiž členil znalecké ústavy do dvou oddílů. Druhý oddíl tvořený vysokými školami, veřejnými výzkumnými institucemi a osobami veřejného práva, zabývajícími se vědeckovýzkumnou činností, se podle § 47 odst. 1 ZnalZ transformoval do dnešních znaleckých ústavů. První „zbytkový“ oddíl se pak podle § 47 odst. 2 ZnalZ transformoval do dnešních znaleckých kanceláří. A tak byly soukromoprávní zapsané ústavy přeneseny do nového seznamu znalců mezi znalecké kanceláře, přičemž

---

⁵⁰ KRÍSTEK, Lukáš. § 7 [Podmínky pro výkon znalecké činnosti znaleckého ústavu]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 7-8. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 7, k odst. 1.

přípustným dle současné úpravy se naopak jeví zápis mezi znalecké ústavy. Zajímalo by mě, jak se tento paradox vyřeší po skončení přechodného období.

Zajímavý je pak ještě výše zmíněný § 47 odst. 3 ZnalZ, který říká, že dosavadní znalecké ústavy zapsané do prvního oddílu dle starého zákona č. 36/1967 Sb., které jsou veřejného práva, se zapíší do seznamu znalců jako znalecký ústav, a ne jako znalecká kancelář. A to i přesto, že se nezabývají vědeckovýzkumnou činností. Je to výjimka, ale vlastně přesně opačná, než jakou jsem popisovala v předchozím odstavci. Podle Křístka se jedná o státní znalecké ústavy jako např. Puncovní úřad nebo Pyrotechnická služba Policie České republiky, u nichž se ani nepředpokládá, že by se v budoucnu vědou zabývaly.⁵²

Z tohoto pojednání vyplývá, že rozdělení na znalecké ústavy a kanceláře jako na veřejnoprávní a soukromoprávní subjekty není zcela přesné. Jako jednoznačné kritérium neposlouží ani právní forma ani fakt, zda subjekt vykonává vědeckovýzkumnou činnost. V takto neostrém rozdělení se jako ne zcela jasná jeví i motivace zákonodárce ke zmíněnému dělení, jakkoliv lze spekulovat, že cílem bylo oddělit subjekty s vyšším rizikem porušení nezávislosti, tedy obchodní korporace ve formě s.r.o. či a.s. s jejich složitými vlastnickými a obchodními vazbami od ostatních méně rizikových subjektů typu vysokých škol, veřejných výzkumných institucí, a dalších zmíněných subjektů. Není mi jasné, proč zákonodárce striktně neoddělil soukromoprávní subjekty od veřejnoprávních, nebo je nerozdělil podle vědeckovýzkumné činnosti. Jedinou jistotou tak pravděpodobně zůstává, že znaleckou kancelář může po skončení přechodného období být jen obchodní korporace.

Poslední formou výkonu znalecké činnosti je tzv. znalec ad hoc podle § 26 a § 43 ZnalZ. Dle zákonné terminologie se jedná o osobu vykonávající znaleckou činnost jednorázově. Je na místě říct, že tato osoba nemusí být jen fyzická, ale může jít i o obchodní korporaci nebo osobu, která by mohla být znaleckým ústavem. Tato úprava je přípustná ve třech možných případech: žádný znalec není v daném odvětví zapsán, nemůže podat posudek, nebo by podání posudku bylo spojeno s nepřiměřenými náklady nebo obtížemi. Vybraný znalec musí mít odpovídající odbornost, musí souhlasit s ustanovením, musí složit slib a být poučen. Tím vstupuje pro jedno konkrétní řízení a jednu konkrétní odbornost do všech práv a povinností znalce včetně odpovědnosti. Podle mého názoru nelze spravedlivě požadovat, aby každá takováto osoba dodržela všechny drobné administrativní požadavky, například povinnost archivace. Domnívám se, že takto nastavené podmínky pro ad hoc znaleckou činnost nepovedou ke kýženému efektu, tedy nalezení znalce pro

---

⁵² KŘÍSTEK, Lukáš. § 47 [Znalecké ústavy]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 280. ISBN 978-80-7502-511-1.

obor, v němž je jich nedostatek. Řešení tohoto problému není zdaleka jednoduché. Lze uvažovat o snížení administrativních nároků a odpovědnostních rizik ad hoc znalců.

Dalším problémem u ad hoc znalců je možnost jejich ustanovení pouze orgánem veřejné moci, tedy zjednodušeně někým, kdo autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, které jsou s ním v nerovném postavení.⁵³ Takovým subjektem je v trestním řízení soud, státní zástupce a policejní orgán. Dalo by se polemizovat, zda takové postavení bude mít státní zástupce i během řízení před soudem. Tam si myslím, že už nebude moci autoritativně ustanovit znalce. Nicméně v přípravném řízení jistě ano. A tím utrpí princip kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní, jelikož obhajoba takové postavení a možnost ustanovit znalce ad hoc nemá.

Z pohledu formy výkonu znalecké činnosti je zajímavá otázka vzájemné slučitelnosti podle § 2 odst. 2 a § 6 odst. 2 ZnalZ. Může znalec vykonávat činnost v jiné zapsané formě? Tedy jako fyzická osoba ve vícero subjektech. Odpověď není jednoduchá, některé formy jsou vzájemně slučitelné, jiné nikoliv. V rámci znalecké kanceláře může znalec působit jako zaměstnanec, společník nebo člen (pokud jde o družstvo). V rámci znaleckého ústavu pak může působit znalec v pracovněprávním nebo obdobném vztahu, jako společník nebo člen znaleckého ústavu, dále jako osoba zapojená do vědeckovýzkumné činnosti, nebo osoba ve služebním poměru u organizačních složek státu nebo vnitřních organizačních jednotek těchto složek. Znalecký ústav tedy může působit i bez zapsaných znalců. Dále bych se ale zabývala jen slučitelností výkonu znalecké činnosti zapsaných znalců.

Znalec může být zapsán a vykonávat činnost ve více oborech a odvětvích. Znalec je také oprávněn vykonávat znaleckou činnost samostatně a současně v rámci jednoho i více znaleckých ústavů v pracovněprávním nebo obdobném vztahu, a to i ve stejných oborech. Slučitelnost je také u znalce působícího ve znalecké kanceláři a zároveň ve znaleckém ústavu, a to také ve vícero ústavech i ve stejných oborech. Znalec ale není oprávněn vykonávat činnost samostatně a zároveň jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře, a to ani v jiném oboru. Z tohoto vyplývá, že znalecký ústav je oproti znalecké kanceláři zvýhodněn. V následující tabulce je názorně demonstrována slučitelnost výkonu znalecké činnosti.

	+ samostatně	+ v jiné zn. kanceláři	+ v jiných zn. ústavech
znalec	✓	✗	✓
znalec v kanceláři	✗	✗	✓
znalec v ústavu	✓	✓	✓

⁵³ HENDRYCH, Dušan. Orgány veřejné moci. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

Důvodová zpráva k tomuto uvádí, že benevolence u znaleckých ústavů vychází z jejich vědecké povahy, že se zde rekrutují odborníci, a proto je vhodné těmto odborníkům zajistit, že budou moci vykonávat znaleckou činnost i samostatně.⁵⁴ Křístek tomuto argumentu nepřisvědčuje, naopak považuje danou úpravu za diskriminační a vyvolávající i další problémy například u mlčenlivosti a možného vzniku podjatosti. Může se totiž stát, že jeden znalec pokryje znalecké oprávnění pro neomezené množství znaleckých ústavů a tím mohou vznikat nejasné struktury. Podle něj by měl znalec veřejně deklarovat, ve které další instituci působí.⁵⁵

2.2 Postavení znalce

Současná česká právní úprava definuje postavení znalce nepřimo, a to výčtem zákonných podmínek stanovených pro výkon znalecké činnosti, pravidel pro jejich zápis do seznamu, dále výčtem jejich práv a povinností a odpovědnosti.⁵⁶ V rámci české právní úpravy postavení znalce můžeme rozeznat dvě větve právních předpisů. Předpisy řazené do první z nich se týkají právě výše zmíněného výčtu a znalce jako takového. Jedná se o tyto předpisy:

- zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který definuje podmínky pro výkon znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, odpovědnost, a v neposlední řadě náležitosti znaleckého posudku,
- vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (dále jen „vyhláška o výkonu znalecké činnosti“ nebo „ZnalV“), která specifikuje podmínky znaleckých zkoušek, formální náležitosti znalecké činnosti, průkazu, pečeti, pojištění a posudku,
- vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném (dále jen „vyhláška o znalečném“), jenž stanoví zejména výši a způsob určení odměny a náhrad za výkon znalecké činnosti, a
- vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví (dále jen „vyhláška o seznamu odvětví“).

---

⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 2, k odst. 2.

⁵⁵ KŘÍSTEK, Lukáš. § 2 [Způsob výkonu znalecké činnosti]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 25-26. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁵⁶ DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 16. ISBN 978-80-7400-790-3.

Do druhé větve předpisů týkajících se znalecké činnosti se řadí předpisy procesní, které upravují specifika jednotlivých řízení podle oboru daného řízení. To znamená zejména:

- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád),
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,
- zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád),
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, nebo
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Dalo by se určitě přijít i na další předpisy, protože se znaleckou činností se dá setkat ve všech typech řízení, kde se rozhoduje o právech a povinnostech osob, tedy i například v a disciplinárních řízeních nebo arbitrážních sporech.⁵⁷ Jelikož se tato práce týká práva trestního, budu se věnovat dále jen procesní úpravě trestního řízení.

2.3 Podmínky pro výkon znalecké činnosti

Podmínkami pro výkon znalecké činnosti se zabývá hlava I. ZnalZ a částečně také hlava II., která se zabývá vznikem, pozastavením a zánikem oprávnění vykonávat znaleckou činnost. Podle § 5 ZnalZ může být znalcem fyzická osoba, která splní v zásadě 8 podmínek podle taxativního výčtu písmen a) až h). Po jejich splnění je na rozdíl od předchozí právní úpravy a tehdejší potvrzující judikatury⁵⁸ zaveden právní nárok na jmenování znalcem. Správní uvážení se již neuplatní. Tento krok vnímám jako pozitivní změnu, jelikož předchozí úprava vedla k právní nejistotě žadatelů a byla kritizována i odbornou veřejností. Upraveny jsou i lehké odlišnosti v podmínkách pro znalecké ústavy a znalecké kanceláře v § 6 a § 7. Těm se budu věnovat v závěru této podkapitoly.

2.3.1 Odborná způsobilost u znalců

Ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) mluví o odborné způsobilosti, která je dále rozvedena v § 8 ZnalZ. Vyžadováno je vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v daném oboru, pokud lze získat. Znalecká činnost ovšem není jen výsadou vysokoškolsky vzdělaných,

---

⁵⁷ Přednáška prof. Musila na téma „Znalecké posudky v praxi“ pořádaná Jednotou českých právníků dne 27. 4. 2023

⁵⁸ Nálezem ze dne 27. 10. 2005 sp. zn. II. ÚS 153/2004 Ústavní soud judikoval neexistenci právního nároku na jmenování znalcem i po splnění zákonných podmínek předchozího zákona (§ 4 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících)

často se jedná o řemeslné obory, ve kterých není možné takového stupně vzdělání dosáhnout. Křístek uvádí jako jeden příklad za všechny obor filatelie.⁵⁹ Dále je nutná aktivní odborná praxe v délce minimálně 5 let s tím, že se počítá až od ukončení vysokoškolského studia, musí být kontinuální a bezprostředně předcházet podání žádosti. O délce praxe se vedly v legislativním procesu spory včetně toho, zda by neměla být odlišná pro jednotlivá odvětví. Nakonec se od odlišnosti pro jednotlivá odvětví ustoupilo a zároveň se délka potřebné praxe snížila z původně navrhovaných 10 na 5 let. Vycházelo se z analogie s odbornou přípravou soudců, a sice že by potřebná doba neměla překračovat čas, po kterém se absolvent právnické fakulty může stát soudcem⁶⁰. Dalším požadavkem je osvědčení o odborné způsobilosti nebo absolvování specializačního studia, či osvědčení vydané profesní komorou, pokud byla zákonem v daném oboru zřízena. Tato osvědčení se ovšem nevyžadují pro všechny obory a odvětví, nýbrž jen pro ty, které stanoví Ministerstvo spravedlnosti výše zmíněnou vyhláškou o seznamu odvětví. Typickým příkladem takového oboru je zdravotnictví, kde je pro výkon znalecké činnosti nutné získání specializované (nebo zvláštní specializované) způsobilosti lékaře v základním (nebo nástavbovém) oboru odpovídajícímu danému odvětví (tj. atestace). Tato úprava byla negativně hodnocena Českou lékařskou komorou⁶¹, která počítala s tím, že pro znaleckou činnost bude vyžadováno i její osvědčení, jak bylo ostatně původně uvedeno i v textu důvodové zprávy k § 8. Oborem, kde se naopak vyžaduje jen osvědčení dané komory, je například obor projektování, kde je pro všechna odvětví vyžadována platná autorizace vydaná Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Existují i odvětví, jako třeba požární bezpečnost staveb v oboru požární ochrany, kde se vyžaduje obé, to znamená jak platné osvědčení o odborné způsobilosti, tak platná autorizace vydaná profesní komorou – zde ho vydává tatáž komora. Pro všechny obory a odvětví, kde jsou vyžadována tato odborná osvědčení se dle § 8 odst. 3 ZnalZ uznávají také osvědčení o odborné způsobilosti vydaná v Evropské unii, smluvním státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederaci.

Další podmínkou pro jmenování znalcem je splnění vstupní zkoušky. Tato zkouška má dvě části, obecnou a zvláštní. Podrobněji zkoušku upravuje výše zmíněná vyhláška o výkonu znalecké činnosti. Obecná část je organizována Justiční akademií a měla by ověřovat znalosti týkající se

---

⁵⁹ KRÍSTEK, Lukáš. § 8 [Odborná způsobilost]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 65. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ SEDLÁČKOVÁ, Helena. Lékařská komora trvá na tom, že má vydávat osvědčení soudním znalcům z oboru zdravotnictví. Vyhláška je podle ní v rozporu se zákonem. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/03/lekarska-komora-trva-na-tom-ze-ma-vydavat-osvedceni-soudnim-znalcum-z-oboru-zdravotnictvi-vyhlaska-je-podle-ni-v-rozporu-se-zakonom/>

platné právní úpravy znalecké činnosti včetně procesních předpisů. Test je písemný, ve formě tzv. multiple-choice a povolenými pomůckami jsou právní informační systémy. Ministerstvo spravedlnosti k této části zkoušky připravilo studijní materiál⁶², který mimo jiné obsahuje výčet ustanovení, jejichž znalost se v písemném testu bude ověřovat. To vnímám jako pozitivní zprávu pro všechny uchazeče, protože je tím vyvrácena častá obava, že je třeba znát celé rozsáhlé procesní zákony.

Zvláštní část zkoušky se potom odvíjí od konkrétního oboru a odvětví a spočívá ve vypracování zkušební znaleckého posudku a jeho obhajoby před zkušební komisí Ministerstva spravedlnosti. Zde vyvstává otázka týkající se složení zkušební komise. Z § 24 ZnalV je zřejmé jen to, že komise je nejméně tříčlenná a její členy jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti z řad fyzických osob, které splňují odborné a další předpoklady potřebné pro působení ve zkušební komisi. Jaké jsou tyto předpoklady, už ustanovení neobsahuje. Bude pro každý obor jiná tříčlenná komise? Nebo členové komise nebudou odborníky z daného oboru? Důvodová zpráva k tříčlenné komisi uváděla, že: „z toho jedna by mohla být zaměstnancem soudu nebo zaměstnancem Ministerstva spravedlnosti a tuto činnost by vykonávala v rámci své pracovní náplně“.⁶³ Od zaměstnanců soudů se během legislativního procesu upustilo, nicméně zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti by se to týkat stále mohlo. Tyto informace zatím nikde dohledat nelze.

Ke zkouškám je také důležité zmínit přechodné ustanovení § 46 odst. 3 ZnalZ týkající se znalců jmenovaných podle předchozího zákona. Pro tyto znalce se považuje zvláštní část zkoušky za splněnou, pokud požádají o zápis do seznamu znalců před uplynutím pětiletého přechodného období. Tudíž se jich pak bude týkat jen obecná část vstupní zkoušky. Pokud během pětiletého období o zápis a složení zkoušky nepožádají, jejich znalecké oprávnění zanikne.

2.3.2 Ostatní podmínky u znalců

Další podmínkou pro jmenování znalcem je bezúhonnost, která je kromě § 5 odst. 1 písm. b) dále upravena v § 9 ZnalZ, kde najdeme hned v prvním odstavci negativní výčet: „Podmínku bezúhonnosti nesplňuje osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin nebo trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem znalecké nebo podnikatelské činnosti, nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena.“ U osob pravomocně odsouzených za úmyslný

---

⁶² SHARP, Vladimír. Studijní materiál (nejen) pro přípravu na obecnou část vstupní zkoušky znalců. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: https://znalci.justice.cz/wp-content/uploads/2022/09/Studijni-material-nejen-pro-pripravu-na-obecnou-cast-vstupni-zkousky-znalcu_12.8.2022.pdf

⁶³ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Obecná část, čl. 7. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad.

trestný čin se tedy, narozdíl od nedbalostních trestných činů, již nezkoumá souvislost se znaleckou nebo podnikatelskou činností.

Zákon také po znalci požaduje zajištění odpovídajícího materiálně technického zázemí a přístrojového vybavení. Potřebné vybavení se bude v závislosti na daném odvětví odlišovat, jiné bude například u oceňování movitých věcí a jiné u soudního lékařství, přičemž nemusí jít nutně o poměr vlastnický, ale stačí prokázat přístup k zázemí a vybavení (např. nájemní smlouvou). Ministerstvo spravedlnosti může kontrolovat obé i fyzicky na místě.⁶⁴

Nadto znalec musí být plně svéprávný a v případě cizinců musí mít kontaktní adresu na území České republiky. Znalcem se ale nestane fyzická osoba, která je v úpadku, která byla v posledních třech letech před podáním žádosti potrestána pokutou ve výši nejméně 100 000 Kč za určité vyjmenované přestupky podle ZnalZ nebo které bylo v posledních pěti letech před podáním žádosti zrušeno znalecké oprávnění.

Po splnění všech podmínek je nezbytné složit bez výhrady do rukou ministra spravedlnosti slib. Poté bude znalec zapsán do seznamu znalců. Tento zápis má konstitutivní účinky, protože až od tohoto zápisu je znalec oprávněn vykonávat znaleckou činnost.

2.3.3 Odlišnosti podmínek pro znalecké ústavy a znalecké kanceláře

Ustanovení § 6 a § 7 ZnalZ upravují podmínky pro znalecké kanceláře a znalecké ústavy. Podmínky jsou ve vztahu ke znalcům – fyzickým osobám ve většině stejné, proto bych jen zdůraznila určité odlišnosti. Ty jsou zejména ve formách činnosti, které jsem zmínila již v kapitole 2.1. Novým požadavkem jsou pravidla pracovních postupů zajišťujících řádný výkon znalecké činnosti. Jejich obsah není blíže konkretizován, ale měly by v sobě odrážet zákonné povinnosti a případně i speciální požadavky vyplývající z daného oboru či odvětví. Bude se jednat zejména o organizační uspořádání, kontrolní mechanismy nebo definování odpovědnosti.⁶⁵ Požadavkem vyskytujícím se jen u znaleckých ústavů je schválení vnitřního předpisu, který stanoví postup odpovědné osoby při vzetí znaleckého posudku na vědomí. U znaleckých ústavů a znaleckých kanceláří se naopak nevyskytuje složení slibu. 2.1 nahoře Slib skládá jen znalec fyzická osoba, ale analogicky i znalecké ústavy a znalecké kanceláře jsou obsahem slibu vázány. Některé povinnosti, kterým se budu věnovat v následující kapitole, jsou totiž obsaženy jen ve znění slibu a nikde jinde.

---

⁶⁴ LEHKÁ, Markéta. § 5 [Podmínky pro výkon znalecké činnosti znalce a slib znalce]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 47–59. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁶⁵ VISINGER, Radek. § 6 [Podmínky pro výkon znalecké činnosti znalecké kanceláře]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 59-68. ISBN 978-80-7400-823-8

Bylo by proti smyslu zákona, aby se povinnosti ze slibu vztahovaly jen na znalce fyzické osoby. Poslední rozdíl je u vykonání zkoušky, jelikož zkoušku vykonává jen znalec fyzická osoba. U znaleckých ústavů a znaleckých kanceláří se totiž oprávnění k činnosti odvozuje prostřednictvím znalců, či osob zapojených do vědeckovýzkumné činnosti.

2.4 Povinnosti znalce

Základní povinnosti znalce lze nalézt v obsahu znaleckého slibu vyjádřeného v § 5 odst. 2 ZnalZ. Jedná se o dodržování právních předpisů, vykonávání znalecké činnosti podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, plné využívání všech svých znalostí a jejich rozvoj, a nakonec zachování mlčenlivosti. Dodržování právních předpisů se vykládá spíše restriktivně. Znalec nemusí znát všechny předpisy, ale spíše ty, které se vztahují ke znalecké činnosti a jeho odbornosti. Tedy zejména se jedná o části těch předpisů, které jsou vyžadovány k obecné části vstupní zkoušky. Předpisy týkající se odbornosti budou například pro znalce z oboru zdravotnictví zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Vypracovat posudek podle svého nejlepšího vědomí označuje stav, kdy si je znalec vědom důsledků svého jednání a vypracuje ho dle svých nejvyšších dosažených vědomostí. A podle nejlepšího svědomí vypracuje znalec posudek tak, že je vnitřně spokojen s jeho správností a kvalitou.⁶⁶ Nezávislost a nestrannost jsou pojmy podobné a úzce souvisí také se svobodou. Nestrannost je dle mého názoru jednou z nejdůležitějších povinností vůbec. Vždyť proto existuje systém zapsaných znalců, aby stát garantoval, že i osoba placená jednou stranou sporu je pořád nestranná a objektivní. Nezávislost znamená být svobodný ve svém rozhodování a nebýt nikým ovlivňován. To může být složitější ve vztahu k pracovněprávním vztahům na pracovišti například ve znaleckých ústavech, kde jsou vztahy založeny na nadřízenosti a podřízenosti. Používání všech znalostí a jejich rozvoj je pak podmínka nová. Jelikož zde chybí možnost kontroly Ministerstvem spravedlnosti, Křístek uvažuje, že tato podmínka přibyla z důvodu ryze formálního, že si tak zákonodárce připravil půdu na odebrání oprávnění znalci málo činnému podle § 35 odst. 4 ZnalZ.⁶⁷ Mlčenlivost je podmínka upravená i dále v § 20 ZnalZ. Jedná se vlastně o státem uloženou povinnost mlčenlivosti ve smyslu § 124 TZ. Vztahuje se i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. Trvá neomezeně a může jí zprostit jen zadavatel posudku, pokud se nejedná o dané řízení, spory, dohled, nebo přiměřené použití pro vzdělávací účely. V rámci

---

⁶⁶ KRÍSTEK, Lukáš. § 5 [Podmínky pro výkon znalecké činnosti znalce a znalecký slib]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 43. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁶⁷ Tamtéž, s. 47.

znalecké kanceláře i znaleckého ústavu platí mlčenlivost analogicky směrem ven z organizace. Výhodou je, že uvnitř organizace mlčenlivost neplatí, jelikož se osoby mohou o případu radit a vypracovávat posudek kolektivně. Problém opět nastává u znalců, kteří jsou členy vícero znaleckých ústavů. Informace, které nabyli v různých znaleckých ústavech by měli v hlavě oddělit.

Novou znaleckou povinností pro znalce fyzické osoby, znalecké kanceláře jako celek a nestátní znalecké ústavy je pojištění v § 22 ZnalZ. Účelem tohoto nového institutu je nahrazení případné újmy způsobené v souvislosti se znaleckou činností. Můžeme dovodit, že pojistné plnění bude poskytnuto v případě nedbalostí, protože v případě úmyslného zavinění pojišťovny plnění neposkytují. Typicky se tak bude jednat o újmu v důsledku vypracování chybného znaleckého posudku nebo nějakého opomenutí. Minimální limity pojistného plnění jsou nastaveny § 38 ZnalV na jeden milion Kč pro znalce a pět milionů Kč pro nestátní znalecké ústavy a kanceláře, ale správně by výše limitu pojistného plnění měla být úměrná možným újmám.

Poslední povinností znalce je oznamovací povinnost v § 24 ZnalZ. Znalec má 10 pracovních dnů na oznámení všech rozhodných skutečností, které by mohly vést k pozastavení nebo zániku znaleckého oprávnění Ministerstvu spravedlnosti. Tato povinnost se vztahuje na všechny typy výkonu znalecké činnosti i v rámci organizací, včetně jednorázového znalce ad hoc. U možného pozastavení oprávnění podle § 13 ZnalZ bude potřeba informovat například o zahájení trestního stíhání, vzetí do vazby, nebo i vážné nemoci. Skutečností, kterou by mohlo dojít až k zániku oprávnění podle § 14 ZnalZ je například pozbytí podmínek pro výkon znalecké činnosti, například odsouzením pro úmyslný trestný čin.

2.5 Znalečné

Pro úplatu za výkon znalecké činnosti, tedy za vypracování znaleckého posudku a další související činnosti používá zákon o znalcích pojem znalečné. Podle § 30 ZnalZ se znalečným rozumí souhrnná částka odměny, náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času včetně času stráveného na cestě. Odměna za zpracování a podání znaleckého posudku je tedy pouze jednou ze tří částí znalečného.

Zatímco zbylé dvě složky znalečného rozebrané podrobněji níže v samostatné kapitole, tedy náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času stráveného na cestě, představují náhradu konkrétních vynaložených a doložených či jinak kvantifikovaných nákladů spojených s výkonem činnosti znalce, jejichž výčet je uveden v § 10 až § 16 a v příloze č. 2 vyhlášky o znalečném, zákonem není stanoveno, co je obsahem složky odměny, ať časové tak paušální.

Podle § 31 odst. 2 ZnalZ se výše odměny za výkon znalecké činnosti řídí smlouvou se zadavatelem. Pokud odměna takto sjednána není nebo je-li zadavatelem orgán veřejné moci, je výše odměny určena podle zákona o znalcích a vyhlášky o znalečném. Existují tedy dvě možnosti stanovení odměny: za první odměna smluvní a za druhé odměna stanovená podle zákona o znalcích a vyhlášky o znalečném, tedy odměna určená.

Zákon o znalcích i vyhláška o znalečném výslovně upravují znalečné zpravidla jen pro znalce jako fyzickou osobu, ale jejich ustanovení platí podle § 1 odst. 2 ZnalZ a § 18 vyhlášky o znalečném i pro znaleckou kancelář a znalecký ústav. Znalečné náleží v těchto případech přímo obchodní korporaci nebo přímo ústavu. Ke znalcům, nebo osobám zapojeným do výzkumné činnosti se úplata dostává prostřednictvím právního vztahu, který mají k dané instituci. Typicky půjde o pracovní smlouvu na hlavní pracovní poměr, zkrácený úvazek, nebo dohodu o práci konané mimo pracovní poměr. U společníků znalecké kanceláře pak půjde o podíl na zisku obchodní korporace.

Dalším společným rysem pro všechny formy výkonu znalecké činnosti je navýšení znalečného o daň z přidané hodnoty v případě plátců DPH podle § 6 odst. 1 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, kterým se stane osoba povinná k dani se sídlem v ČR, jejíž obrat za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 2 000 000 Kč. Zpravidla asi nepůjde tak často o znalce fyzické osoby, kteří jsou osoby samostatně výdělečně činné, nebo kteří mají znaleckou činnost jako vedlejší přivýdělek ke svému pracovnímu poměru, ale u znaleckých kanceláří s velkým obratem se tato úprava už použije častěji. Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času stráveného na cestě také podléhají navýšení o DPH, zároveň se i zahrnují do základu daně z přidané hodnoty jako vedlejší výdaje. V principu jde o to, aby plátcí DPH neměli znalečné sníženo právě o to DPH, které musí z odměny odvést správci daně a neměli tak za stejnou práci méně než osoby, které nejsou plátcí. Tudíž jsou oprávněni o tuto částku znalečné navýšit.

2.5.1 Odměna smluvní

Odměna stanovená smluvním vtahem, ani její maximální výše není legislativou omezena a je ponecháno na volnosti smluvních stran, zda si výši odměny sjednají mezi sebou nebo zda bude pro výši odměny použit postup jako v případě odměny určené, tedy na základě zákonné úpravy. Smluvní volnost je zde omezena jen třemi zákonnými podmínkami.

První podmínka dle § 31 odst. 3 ZnalZ stanoví, že smluvní odměna musí být sjednána písemně. Povinnost sjednat odměnu, nebo způsob jejího stanovení písemně neznamena, že by celá smlouva se znalcem musela být sjednána písemně. Pokud ale není výše odměny ani způsob jejího určení

stanoven písemně, náleží znalci odměna určená. Pokud je ale odměna dohodnutá ústně vyšší než odměna určená, pak se rozdíl mezi nimi stává „*naturální obligací, kterou nelze soudně vymáhat, ale jejíž plnění je záležitostí slušnosti zadavatele a nezakládá bezdůvodné obohacení znalce*“.⁶⁸

Z důvodové zprávy vyplývá, že odměna za výkon znalecké činnosti nemusí být stanovena předem jako konečná částka, často by jí ani nebylo možné dopředu přesně určit. Z toho důvodu bude stačit písemné stanovení způsobu jejího určení. Například zda bude celková odměna vypočtena formou hodinové sazby či jinak, zda bude hrazena náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času a případně jak.⁶⁹ Strany si také smluvně mohou určit i další ustanovení, například za jakých podmínek lze odměnu snížit, zvýšit, nebo zcela odeprít. Vše tak záleží na smluvní dohodě stran, případně strany mohou část způsobu výpočtu určit samy a ve zbývající části odkázat na zákonnou úpravu a vyhlášku o znalečném.

Druhý požadavek je ten, že odměna musí být stanovena před započítáním výkonu znalecké činnosti. Výkon znalecké činnosti zahrnuje všechny fáze včetně těch přípravných, jako je sběr dat či opatřování podkladů. Tudíž je nezbytné sjednat odměnu před započítáním jakékoliv činnosti vedoucí k podání znaleckého posudku.

Podmínka včasného stanovení odměny úzce souvisí s podmínkou její nezávislosti na výsledku znalecké činnosti, což je třetí způsob omezení kontraktační svobody při uzavření smlouvy o znalecké činnosti. Zákonná podmínka je nastavena tak, aby výše odměny žádným způsobem nezávisela na výsledku znalecké činnosti, například poměrnou částí z hodnoty posuzované věci stanovené znaleckým posudkem. Visinger k tomuto ustanovení dodává, že připuštění takové možnosti by zcela zřejmě odporovalo požadavkům na nezávislý a nestranný výkon znalecké činnosti, neboť v případě jakékoli hmotné zainteresanosti znalce na výsledku jeho činnosti šlo pochybovat o jeho nepodjatosti a výkonu jeho činnosti v souladu s jeho povinnostmi.⁷⁰

Závěrem třetí odstavce požaduje, aby znalec ve znaleckém posudku uvedl, zda byla smluvní odměna sjednána. Jak říká Visinger, není zřejmé, pro koho a zda vůbec má tento neúplný údaj hodnotu a jakou. Nejedná se o způsob vyúčtování odměny a zadavatel znaleckého posudku by měl z logiky věci vědět, zda odměnu sjednal.⁷¹

---

⁶⁸ VISINGER, Radek. § 31 [Odměna]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 273–284. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 31, k odst. 3.

⁷⁰ VISINGER, Radek. § 31 [Odměna]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 273–284. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁷¹ Tamtéž.

2.5.2 Odměna určená

Výše určené odměny stanovené právními předpisy se dlouhodobě stává předmětem diskusí, a to především z důvodu, že se v předchozích letech měnila jen velmi sporadicky. Během třiceti let historie samostatného Českého státu došlo k úpravě znalečného pouze třikrát, a to ve značných časových rozestupech. Výše odměny byla vyhláškou č. 77/1993 Sb. stanovena na 75 až 125 Kč za hodinu práce. K prvnímu zvýšení došlo až po téměř deseti letech k 1. 1. 2003, kdy byla odměna zvýšena na 100 až 350 Kč za hodinu práce. Tato výše zůstala ukotvena po dobu dlouhých 18 let, když k opětovnému zvýšení došlo až od 1. 1. 2021, a to na 300 až 450 Kč za hodinu práce. K poslednímu zvýšení došlo v průběhu psaní této diplomové práce, a to novelizací vyhlášky o znalečném k 1.1. 2023, kdy se hodinová odměna zvýšila na 800 až 1000 Kč.

Jak uvádí Bürger, i když úprava sazeb časové odměny představuje co do rozsahu jen jeden odstavec vyhlášky o znalečném, jedná se o ustanovení klíčové. Znalečné není ziskem znalce, ale spíše účetním příjmem, proti kterému má znalec výdaje: „Ze znalečného, a to konkrétně z jeho části představující odměnu, znalec hradí například pronájem kanceláře, služby spojené s nájmem kanceláře (voda, elektřina, teplo), školení a celoživotní vzdělávání, nákupy výpočetní techniky, nově povinné pojištění. Část z odměny by si měl vyplácet znalec i jako náhradu za čerpání dovolené (4 až pět týdnů ročně). V této odměně jsou zahrnuty také odvody znalce na daně (s výjimkou DPH), sociální a zdravotní pojištění, a dále mzdy a stejné odvody pro zaměstnance znalce, znalecké kanceláře či ústavu“.⁷²

2.5.3 Náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času stráveného na cestě

Zbývající dvě složky znalečného, tedy náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času stráveného na cestě, jsou upraveny ustanovením § 32 ZnalZ. Znalec má podle odst. 1 nárok na úhradu obou těchto složek znalečného nejen v případě odměny určené, ale i v případě odměny smluvní, nebylo-li ve smlouvě sjednáno jinak. Jak říká Bürger, mohou se smluvní strany ohledně náhrad dohodnout tak, že na ně znalec nárok nemá, respektive jsou již zahrnuty v odměně, nebo je určit paušálně.⁷³

Jednotlivé typy výdajů jsou jak pozitivně, tak negativně, vymezeny v § 10 vyhlášky o znalečném. Důvodová zpráva k vyhlášce o znalečném uvádí, že ustanovení v odst. 1 obsahuje

---

⁷² BÜRGER, Pavel. § 31 [Odměna]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 216-217. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁷³ BÜRGER, Pavel. § 32 [Náhrada hotových výdajů a náhradu za ztrátu času stráveného na cestě]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 221. ISBN 978-80-7502-511-1.

úplný výčet náhrad, které znalci náleží. Jinými slovy znalec má nárok na náhradu pouze v případě, že výdaj splňuje znaky uvedené v tomto odstavci.⁷⁴ Z uvedeného odstavce vyplývá, že typy náhrad jsou ve skutečnosti čtyři – náhrady hotových výdajů znalce a konzultanta a náhrady za ztrátu času znalce a konzultanta.

Hotové výdaje by měly být vynaloženy účelně a k provedení znaleckého úkonu, tedy měl by zde být kauzální vztah mezi výdaji a znaleckou činností. Podmínka účelnosti vynaložených výdajů je zdůrazněna v § 32 odst. 1 ZnalZ: „*Nebylo-li sjednáno jinak, má znalec právo na náhradu hotových výdajů, které účelně vynaložil k provedení úkonu (...)*“ a také v § 10 odst. 1 písm. a) vyhlášky o znalečném: „*Znalci náleží vedle odměny též náhrada hotových výdajů, které účelně vynaložil k provedení úkonu.*“ Mělo by se tedy jednat o výdaje ke konkrétnímu jednomu úkonu, pro který byl znalec přibrán, nikoliv o výdaje, které sice se znaleckou činností souvisí, ale jsou dlouhodobé, jako například nájem, nákup vybavení, pojištění, nebo odvody. Tyto výdaje, které jsou demonstrativně uvedeny v negativním výčtu v § 10 odst. 3 vyhlášky o znalečném, jsou totiž již součástí odměny znalce a nelze žádat jejich náhradu pro každý znalecký úkon.

Důvodová zpráva také říká, že se má jednat pouze o výdaje nezbytně nutné a varuje před rizikem neuznání zbytečných výdajů: „*pokud se subjekt mohl obejít bez vynaložení těchto nákladů, aniž by to mělo vliv na řádný výkon znalecké činnosti, vystavuje se tak riziku, že orgánem veřejné moci nebude náhrada těchto výdajů uznána*“.⁷⁵ Pokud by znalec zvýšil vyúčtování znalečného o takové výdaje, jež jsou v rozporu s ustanovením § 32 ZnalZ, tak nejenom, že by mu takové výdaje nebyly uznány, ale zároveň by se tím mohl dopustit spáchání přestupku, za který hrozí pokuta až 75 000 Kč, podle § 39 odst. 1 písm. o) a odst. 2 písm. a) ZnalZ.

Výdaje zahrnuté do vyúčtování znalečného je znalec povinen doložit hodnověrnými doklady co do důvodu vzniku a jejich výše. Například bude vyžadován jízdní doklad, doložené soudní a jiné poplatky nebo poštovné. Neplatí to ale automaticky vždy, protože příloha č. 2 vyhlášky o znalečném uvádí seznam výdajů, za které znalci náleží i bez doložení dokladů paušální odměna a konkrétní výši této odměny. Typicky se bude jednat o cenu tisku strany formátu A4, nebo cenu různých hmotných nosičů informací jako CD a flash disky. Ovšem v případě, že by paušální odměna nestačila na pokrytí skutečně vynaložených výdajů, má znalec možnost doložit jejich reálnou výši a vyhnout se tak paušálnímu tarifu podle § 13 odst. 3 vyhlášky o znalečném.

Oproti předchozí právní úpravě zavádí § 32 ZnalZ možnost znalce požadovat a povinnost zadavatele uhradit náhradu za ztrátu času stráveného na cestě. Důvodová zpráva k zákonu

---

⁷⁴ Důvodová zpráva k vyhlášce č. 504/2020 Sb., o znalečném. Zvláštní část, k § 10.

⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 32, k odst. 1.

o znalcích k tomuto uvádí: „*V minulosti se stávalo, že se znalci museli kupříkladu dostavit na místní šetření či obhlídku posuzované nemovité věci, aniž by jim byl hrazen čas strávený cestou na místo, neboť v tento okamžik nevykonával znaleckou činnost.*“⁷⁶ Podle předchozí právní úpravy (§ 18 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících) totiž nebyl automatický nárok na náhradu času stráveného cestou na místo provedení znaleckého úkonu a zpět, ale náhrada se uplatnila pouze v případech, kdy znalce předvolával k jednání státní orgán. Novinka tedy spočívá v rozšíření této náhrady i na soukromé zadavatele a na cesty do jakéhokoliv místa mimo sídlo znalce, kde je potřeba vykonat znalecký úkon.

Ustanovení § 15 vyhlášky o znalečném stanoví, že výše náhrady za ztrátu času je určena výší ušlého výdělku. Znalec má opět povinnost ušlý výdělek doložit. Postup, jak se určí ušlý výdělek, vysvětluje Bürger: „*v případě zaměstnanců se stanoví dle průměrného výdělku potvrzeného zaměstnavatelem, a v případě osob činných jinak, než v pracovním poměru se stanoví na základě posledního pravomocného platebního výměru orgánu vykonávajícího správu daně, jenž předchází dni, za který je náhrada ušlého výdělku požadována.*“⁷⁷ Nedoloží-li znalec v rámci vyúčtování znalečného doklad prokazující výši náhrady za ztrátu času, nebo je-li ušlým výdělkem výdělek za výkon znalecké činnosti, je náhrada za ztrátu času stanovena vyhláškou o znalečném v paušální výši 50 Kč za každou započatou čtvrt hodinu.

I v případě náhrady za ztrátu času jsou aplikovány podmínky účelnosti a nezbytnosti. Pokud není cesta pro výkon znalecké činnosti nezbytná, nemůže být hrazena náhrada za čas jí strávený. Důvodová zpráva dále uvádí, že „*subjekt vykonávající znaleckou činnost by měl dbát na to, aby náhrada za ztrátu času, respektive doba této „ztráty času“ byla přiměřená.*“⁷⁸

2.5.4 Záloha

Novinkou pro znalce v trestním řízení je možnost získat část úplaty na náhrady a odměnu předem formou zálohy. Dle zákonné terminologie § 33 ZnalZ se ustanovení týká pouze případů, kdy je zadavatelem orgán veřejné moci. Což samozřejmě neznamená, že by u soukromých zadavatelů nešla záloha poskytnout. Lze ji sjednat v rámci kontraktační svobody stran.

Na poskytnutí zálohy není ani u veřejných zadavatelů právní nárok, dle výše zmíněného ustanovení lze poskytnout pouze v odůvodněných případech na základě žádosti znalce. Orgán

---

⁷⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 32, k odst. 1.

⁷⁷ BÜRGER, Pavel. § 32 [Náhrada hotových výdajů a náhradu za ztrátu času stráveného na cestě]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 223. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁷⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 32, k odst. 2.

veřejné moci, který znalece ustanovil, pak posuzuje důvody pro poskytnutí zálohy a je také odpovědný za její výši – záloha totiž musí být přiměřená. Každé takové posouzení bude jistě velmi individuální, vzhledem k různým okolnostem případu, předpokládaným výdajům znalce a lhůtám pro podání znaleckého posudku. V praxi se podle Visingera záloha poskytuje tehdy, pokud znalec se souhlasem zadavatele zadává otázku konzultantovi, od něhož má vyčíslenou předběžnou cenu, nebo v případech, kdy znalecké zkoumání vyžaduje odborné, pracné a nákladné úkony (například vypracování geometrického plánu, zkoušky materiálů, laboratorní testy).⁷⁹ Visinger uzavírá, že jelikož jde o čistě fakultativní postup, tak neposkytnutí zálohy nemá vliv na povinnosti znalce. Neposkytnutí zálohy tudíž není důvodem pro odmítnutí provedení znaleckého úkonu a znalec ani nemůže čekat se započítáním svojí činnosti na poskytnutí zálohy.⁸⁰

V této věci se nabízí otázka uznání nákladů na zpracování znaleckého posudku, které by souvisely se zajištěním financování činnosti znalce. Pokud je kupříkladu nezbytné za účelem výkonu znalecké činnosti vynaložit značné finanční prostředky, může nastat situace, kdy bude znalci žádost o zálohu zamítnuta (či na ní nebude reagováno) a znalec bude nucen zajistit finanční prostředky od bankovní či jiné instituce, s čímž bude vázán vznik nákladů na jejich zajištění (náklady na financování). V tomto případě se bude dle mého názoru jednat o hotové výdaje, na jejichž úhradu má znalec nárok, pokud prokáže jejich účelnost a kauzální vztah k výkonu znalecké činnosti. Znalečné bude o tyto výdaje zvýšeno, k čemuž by v případě poskytnutí zálohy nedošlo.

2.5.5 Vyúčtování a úhrada

V případech, kdy je zadavatelem znaleckého posudku orgán veřejné moci, má znalec povinnost spolu s podáním znaleckého posudku předložit zároveň i vyúčtování znalečného. Ustanovení § 34 ZnalZ zároveň upravuje lhůty, které má dotčený orgán na rozhodnutí o znalečném a do kdy má být znalečné uhrazeno. Pro soukromé zadavatele v tomto samozřejmě opět platí kontraktační volnost.

Vyúčtování znalečného musí splňovat náležitosti uvedené v § 17 vyhlášky o znalečném a musí být přehledné a přezkoumatelné. Orgán veřejné moci má povinnost rozhodnout o znalečném bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů od doručení vyúčtování, respektive od doručení jeho upřesnění či doplnění, pokud vyúčtování trpělo vadami. Úhrada pak musí proběhnout také bez

---

⁷⁹ VISINGER, Radek. § 33 [Poskytnutí zálohy]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 293–296. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁸⁰ Tamtéž.

zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů po právní moci rozhodnutí o znalečném. I když jsou obě lhůty pořádkové, tak je jasné, že se s rozhodnutím o znalečném nemůže čekat až do vyřízení věci samé, ale bude se rozhodovat samostatným procesním usnesením. Čočková nicméně v české právní úpravě vidí rozpor se směrnicí EP a Rady 2011/7/EU, o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích, protože v ČR lhůta počíná běžet až od nabytí právní moci rozhodnutí o znalečném, a ne od odevzdání posudku.⁸¹

V trestním řádu se znalečnému věnuje nově přidaný § 110b, který specifikuje orgán veřejné moci, který usnesením rozhoduje o znalečném – orgán činný v trestním řízení, který znalce přibral. Novelizací k 1.1. 2023 byla přidána věta, že v řízení před soudem o znalečném rozhoduje předseda senátu. Nebylo totiž účelné, aby se rozhodování o znalečném vracelo i z řízení před soudem k rozhodnutí k policejnímu orgánu, který znalce přibral. Zřejmě šlo o chybu, která byla nejprve judikaturou⁸² a v návaznosti na to i legislativou napravena. Toto ustanovení § 110b TŘ také znalce stanovuje opravný prostředek, tedy stížnost proti usnesení o přiznání znalečného, která má odkladný účinek. Je na místě poznamenat, že v různých řízeních se postupuje jinak, například v civilním řízení je jako opravný prostředek zakotveno odvolání.

---

⁸¹ ČOČKOVÁ, Jitka. Kam směřuje znalecká legislativa? *Stavební právo. Bulletin* [online]. 2019, (4), s. 36-42 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-6386. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT119037?hash=match-0&citation=unit-3#unit-3>

⁸² Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 08.09.2021 sp. zn. 43 T 4/2021

3 Znalecký posudek

Tato kapitola je věnována znaleckému posudku jakožto důkaznímu prostředku. Znalecký posudek lze definovat buď ve smyslu výstupu znaleckého zkoumání jako výsledku lidské činnosti, která má určité náležitosti, nebo ve smyslu účelu, pro který je vypracován. Účel vyplývá z jednotlivých (nejen) procesních předpisů, tedy kromě TŘ také například z OSŘ, ZOK, ZŘS, nebo InsZ, kde mohou být účely různé, například posouzení svéprávnosti člověka, ocenění hodnoty nepeněžitého vkladu, nebo určení obvyklé ceny závodu. Z hlediska výstupu znaleckého zkoumání Dörfl znalecký posudek popisuje jako „výsledek odborné činnosti znalce, tedy sled jeho úkonů směřujících k odbornému posouzení zadaných otázek zpravidla významných pro soudní řízení a odpovědi na ně“.⁸³ Znalecký posudek je tedy výstup znaleckého zkoumání znalce, který má zákonné náležitosti a předepsanou formu, ve kterém znalec odpovídá na zadavatelem zadané otázky. V trestním řízení půjde například o otázky o určení příčiny smrti, určení způsobené újmy a kauzálního nexu s protiprávním jednáním, nebo jiné odborné otázky nezbytné pro dané řízení. Po důkladném zhodnocení všech důkazů a použitých podkladů znalec přistoupí k vytvoření odpovědi na zadané otázky tak, aby byly objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. Znalci podle § 107 odst. 1 TŘ nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky. Tuto činnost je oprávněn provádět jen soud, respektive orgán činný v trestním řízení. Znalec tedy posuzuje zadané otázky jen ze stránky skutkové.

Důležité je také zmínit, že každý znalecký posudek se vztahuje právě k tomu účelu, pro který je vytvořen. Nelze využít tento důkazní prostředek analogicky i k jinému řízení, přestože by skutkové okolnosti byly sebevíc podobné.

Znalecký posudek je podle § 89 odst. 2 TŘ zvláštním a samostatným druhem důkazního prostředku. Jak uvádí Šámal, je třeba jej odlišit od výpovědi svědka ve smyslu § 97 TŘ, neboť ten vypovídá o skutečnostech týkajících se trestné činnosti (nebo zkoumané okolnosti), o nichž nabyl vědomost dříve mimo trestní řízení a bez souvislosti s ním, kdežto znalec se se skutečnostmi, o nichž má podat posudek, seznamuje teprve v rámci řízení.⁸⁴

V následujících podkapitolách je rozebrán rozdíl mezi institutem znaleckého posudku a odborného vyjádření, jsou shrnuty náležitosti znaleckého posudku, je rozveden pojem revizního

---

⁸³ DÖRFL, Luboš. § 1 [Obecná ustanovení o výkonu znalecké činnosti]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 1–31. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. § 105 [Důvody příbrání]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1569–1570. ISBN 978-80-7400-465-0.

znaleckého posudku, povinnosti související s evidencí znaleckých posudků a v neposlední řadě je nastíněno hodnocení znaleckého posudku a jeho případné vady.

3.1 Znalecký posudek vs. odborné vyjádření

Ačkoliv se tato práce zabývá primárně znaleckými posudky jako důkazními prostředky, byla by chyba nezmínit se i o odborných vyjádřeních. Trestní řád je zmiňuje celkem osmkrát, ale nejdůležitější úprava je v ustanovení § 105 odst. 1 TŘ. Dále jsou specifikována vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení (dále jen „vyhláška o odměně za odborné vyjádření“), o které se ještě zmíním.

Odborné vyjádření má podobné prvky jako znalecký posudek, u obého jde o důkazní prostředky, kterými si orgány činné v trestním řízení nebo strany opatřují odborné skutkové poznatky. Zároveň mají i zásadní odlišnosti, na které je třeba upozornit. K velkým změnám došlo zejména s přijetím velké novely trestního řádu, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., která zvětšila rozsah otázek, které je možno zodpovědět odborným vyjádřením. Dřívější úprava totiž stanovila, že k získání jakéhokoliv odborného skutkového poznatku byl vyžadován znalecký posudek. Odborné vyjádření se uplatnilo jen pro zodpovězení otázek neodborných a téměř triviálních. Docházelo tím ale k velkému zatížení znalců a znaleckých ústavů, a proto zákonodárce přistoupil ke změně v zákoně a umožnil orgánům činným v trestním řízení opatřovat i jednodušší odborné skutkové poznatky pomocí jiných důkazních prostředků než jen znaleckého posudku, tedy odborných vyjádření. Současná zákonná terminologie v § 105 odst. 1 TŘ dokonce vybízí k primárnímu vyžádání odborného vyjádření: *„Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce“*. Z této definice vyplývá, že o výběru prostředku rozhoduje orgán činný v trestním řízení na základě složitosti posuzované otázky. Důležité je tedy vymezit, co je to složitá otázka a co ještě není. K tomuto rozdělení nedává jasný výklad zákonodárce ani vyhláška, ale je nezbytné se podívat do jiných pramenů. Sjednocující stanovisko poskytlo Nejvyšší státní zastupitelství, které dovedlo, že jednoduššími příklady jsou například často se opakující otázky jako *„určování množství alkoholu v krvi propočtem, posouzení méně závažných poranění, ověření jednoduchých*

ekonomických propočetů u stíhání hospodářské trestné činnosti“.⁸⁵ U posouzení takových otázek tedy postačí vyžádat odborné vyjádření.

Na rozdíl od znaleckého posudku nemá odborné vyjádření žádné zásadní formální náležitosti, co se týče podkladů, metodologie, nebo analýzy dat. Jeho úprava vůbec nepodléhá zákonu o znalcích a jeho obsah může být i velmi stručný. Požadavek je kladen pouze na odbornost osoby, která ho vypracovává, a to ještě ne tak přísný, jako u znalců. Nemá zákonné povinnosti, ani odpovědnost, tedy může ho zpracovat jakýkoliv odborník, kterého orgán činný v trestním řízení vybere. Na rozdíl od znalců zde neexistuje žádný seznam odborníků, ze kterého by šlo vybírat, ale je pravdou, že často jde i o samotné znalce, kteří poskytují své znalosti v jiné formě. O odborné vyjádření je možné požádat i znaleckou kancelář nebo ústav, i když u kanceláří tuto zkušenost zatím nemáme a u ústavů se tak podle Fryštáka v praxi nedělo.⁸⁶ I když je zpracováno znalecem, je odborné vyjádření vždy považováno za listinný důkazní prostředek.

Bohužel ale v praxi dochází k tomu, že orgány činné v trestním řízení zneužívají znalce a chtějí i k odborným vyjádřením doložit metodologii, výčet podkladů a také přiložit znaleckou doložku a otisk znalecké pečeti.⁸⁷ To je ovšem v přímém rozporu se znaleckým zákonem, protože znaleckou pečeti lze podle § 28 odst. 8 ZnalZ opatřit pouze znalecký posudek. Nemyslím si, že by toto zadavatelé nevěděli, ale domnívám se, že důvod by mohl být materiálnějšího rázu. Odměna za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení je totiž stanovena výše zmíněnou vyhláškou o odměně za odborné vyjádření na 75 až 125 Kč za hodinu práce. V porovnání s aktuálním znalečným, které je v průměru více než 8x vyšší a činí 800 až 1000 Kč za hodinu práce je motiv jasný. Proto bych zde měla opět jeden z návrhů *de lege ferenda*, a to zvýšení dané odměny, nebo její navázání na nějaký koeficient. Případně by se dala navázat na výši odměny znalecké činnosti. Nemyslím tím, že by odměna měla být stejná, ale že její růst by měl být ekvivalentní. Zvětšující se rozdíl odměn mezi těmito dvěma instituty, tedy jakési rozevírající se nůžky, může negativně ovlivňovat proces dokazování.

Nízká odměna za odborné vyjádření se v září 2022 dostala až do rozhodovací pravomoci Ústavního soudu, který nakonec ale zhodnotil, že ústavněprávní limity stěžovatele dotčeny nebyly a že tak nemůže posuzovat právní předpisy a jejich aplikaci s ohledem na správnost či vhodnost. Ve stížnosti se znalec domáhal zrušení předchozích rozhodnutí spolu se zrušením vyhlášky

---

⁸⁵ Výkladové stanovisko č. 9/2003 k problematice odborných vyjádření po novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. se zaměřením na jejich vztah ke znaleckým posudkům a výsledku osoby, která odborné vyjádření podala: SL 733/2003. In: *Sbírka výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství*. Brno, 2003.

⁸⁶ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 52-53. ISBN 978-80-7676-063-9.

⁸⁷ Seminář na téma „Příprava k obecné části vstupní zkoušky znalce“ pořádaný Ministerstvem spravedlnosti dne 20. 3. 2023.

o odměně za odborné vyjádření mimo jiné i z toho důvodu, že nereflexuje inflaci v České republice, čímž vzniká rozdíl mezi hodnotou práce a jejím oceněním, toto ocenění považuje za nedůstojné a demotivující a dále protože vyhláška o odměně za odborné vyjádření neobsahuje možnost uplatnit účelně vynaložené náklady, případně náhradu za ztrátu času. Vrchní státní zastupitelství souhlasilo s vyjádřením stěžovatele, že „*odměna je nedostatečná, protože je nezbytná erudice znalce, avšak orgány činné v trestním řízení musí postupovat podle platných a účinných právních předpisů*“.⁸⁸ I když ke zrušení vyhlášky o odměně za odborné vyjádření nedošlo, tyto argumenty bych prezentovala při případném legislativním procesu její změny ve smyslu zvýšení odměny.

Stejně jako znalecký posudek, může i odborné vyjádření předložit obhajoba. Podle Vantucha se bohužel v praxi stává, že v průběhu vyšetřování orgány činné v přípravném řízení odborná vyjádření předložená obhajobou do spisu nedávají, a to i přesto, že podle § 89 odst. 2 to není důvodem pro odmítnutí důkazu. Obhajoba to zpravidla zjistí s ukončením vyšetřování, kdy dostane prostor na prostudování spisů. Není podstatné, která strana důkazy opatřila a tento postup, kdy důkazy předložené obhajobou nejsou brány v potaz, je v rozporu se zásadou rovnosti stran.⁸⁹ Strany by si tudíž měly dávat pozor na to, zda všechny jimi předložené důkazy opravdu ve spise obsaženy jsou.

3.2 Forma znaleckého posudku

Ustanovení § 27 odst. 1 ZnalZ rozlišuje tři formy podání znaleckého posudku – listinnou, elektronickou a ústní. Oproti předchozí právní úpravě je nově umožněno podat znalecký posudek v elektronické formě, jejíž zavedení s sebou přineslo řadu novinek, co se týče elektronizace, elektronických podpisů, časových razítek, a dalších náležitostí týkajících se prokázání autenticity podaného znaleckého posudku.

Co se týče souběhu různých forem pro jeden posudek, Hanák upozorňuje, že „*zákon vysloveně neřeší, zda je možné, aby posudek (se stejným číslem a obsahem) byl vyhotoven v listinné i elektronické podobě*“.⁹⁰ Pokud by byl ale vypracován jako nový posudek, měl by i nový záznam, nové číslo a nové znalečné. Z logiky věci je tedy správným řešením podat jeden posudek zároveň jak v listinné, tak elektronické podobě, což ostatně potvrdilo Ministerstvo spravedlnosti na svém

---

⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. III. ÚS 3482/21

⁸⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby: detailní výklad, praktické pokyny, vzory podání*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 802-803. ISBN 978-80-7400-750-7.

⁹⁰ HANÁK, Jakub. *Průvodce znalce v roce 2021*. Opava: Institut technologického a ekonomického znalcství, 2021, s. 66. ISBN 978-80-270-9084-6.

výukovém semináři.⁹¹ Souběh jiných forem podání znaleckého posudku nemůže nastat, jelikož znalecký posudek podaný ústně nelze zároveň podat i v listinné či elektronické podobě.

3.2.1 Listinná forma

V případě podání posudku v listinné formě musí být každé jeho vyhotovení vlastnoručně podepsáno a musí být připojen otisk znalecké pečeti. Zajímavé je umístění právní úpravy podpisu mimo ostatní formální náležitosti § 28 odst. 2 ZnalZ, přičemž se dozajista o formální náležitost jedná. Požadavek na podpis je uveden již v § 27 odst. 2 ZnalZ u způsobu podání znaleckého posudku. Dále je pak rozveden pro znalecké kanceláře a znalecké ústavy v § 28 odst. 3 a 4 ZnalZ. Tato komplikovaná úprava mi nedává úplně smysl, zvláště, když úprava otisku znalecké pečeti toto rozdvojení nemá. Přehlednější by bylo všechny náležitosti včetně podpisu formulovat na jednom místě, a případné odchylky pro elektronickou formu zase na jiném místě.

Za znaleckou kancelář podepisuje podle výše zmíněného odst. 3 znalecký posudek ten znalec, jehož prostřednictvím znalecká kancelář vykonává znaleckou činnost v daném oboru a odvětví. Ovšem znalecký posudek vypracovaný znaleckou kanceláří může být dílo kolektivní, a tak může obsahovat podpisů více. Dörfl k tomu uvádí: „*Pokud se na vypracování znaleckého posudku ve znalecké kanceláři podílely další osoby, mohou být jejich podpisy rovněž uvedeny pod znaleckým posudkem znalecké kanceláře. Soud však bude k podání doplnění či vysvětlení znaleckého posudku volat znalce, který je za příslušnou odbornost za znaleckou kancelář pod posudkem podepsán.*“⁹² S tím úplně nesouhlasí komentář Křístka, který použitím výkladu a analogie s odst. 4 dochází k tomu, že kdo bude posudek před soudem z kanceláře obhajovat, určuje znalecká kancelář, respektive její statutární orgán a nemusí tak jít vždy o znalce, jehož prostřednictvím znalecká kancelář vykonává činnost.⁹³

Za znalecký ústav potom podle § 28 odst. 4 ZnalZ podepisuje znalecký posudek znalec nebo osoba podle § 7 odst. 1 písm. c), tedy osoba zapojená do vědeckovýzkumné činnosti v daném oboru a odvětví, případně specializaci, a v případě organizační složky státu nebo vnitřní organizační jednotky této složky může podepisovat osoba podle § 7 odst. 2, tedy osoba ve služebním poměru, která má nezbytnou odbornost. Ve znaleckém posudku musí být dále uveden

---

⁹¹ Seminář na téma „Příprava k obecné části vstupní zkoušky znalce“ pořádaný Ministerstvem spravedlnosti dne 20. 3. 2023.

⁹² DÖRFL, Luboš. § 27 [Způsob podání znaleckého posudku]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 220-227. ISBN 978-80-7400-823-8.

⁹³ KRÍSTEK, Lukáš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: KRÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 195-197. ISBN 978-80-7502-511-1.

výčet osob, které se na jeho zpracování podílely a zároveň musí být označena osoba, která je povinna posudek na žádost orgánu veřejné moci stvrdit, doplnit, nebo vysvětlit. Nakonec zde musí být podpis odpovědné osoby, která ve znaleckém ústavu posudek vzala na vědomí. Tuto odpovědnou osobu rozebírá Křístek a srovnává i výklad důvodové zprávy. Dochází k tomu, že vzetí na vědomí spíše významově odpovídá odsouhlasení, protože v případě nesouhlasu by odpovědná osoba znalecký posudek nepodepsala. Podle Křístka je to až „*podpis děkana na posudku, který před světem garantuje kvalitu, nikoliv podpis vědeckého pracovníka*“.⁹⁴

3.2.2 Elektronická forma

K podání znaleckého posudku v elektronické podobě může podle § 27 odst. 1 ZnalZ dojít pouze se souhlasem zadavatele. Pro elektronickou formu podání znaleckého posudku zákon stanoví následující náležitosti: kvalifikovaný elektronický podpis, certifikát pro elektronický podpis se jménem znalce nebo název znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu a označením „znalec“, „znalecká kancelář“ nebo „znalecký ústav“, a kvalifikované elektronické časové razítko.

Zákon dále požaduje, aby certifikát, na němž je založeno kvalifikované časové razítko, měl platnost nejméně 5 let ode dne vyhotovení znaleckého posudku. V současné době je běžná platnost certifikátů 1 nebo 3 roky, jak uvádí Křístek.⁹⁵ Tento problém je řešen v § 49 odst. 2 ZnalV, který umožňuje opakované opatření posudku časovým razítkem.

Poslední podmínkou pro podání posudku v elektronické formě je podle § 49 odst. 1 ZnalV předepsaný formát PDF/A.

3.2.3 Ústní forma

Ústní forma podání znaleckého posudku je specifickou formou podání znaleckého posudku. „*Ústně se posudek podává zejména tam, kde znalec při soudním jednání protokolárně doplňuje svůj písemný znalecký posudek na základě vnesených dotazů soudu nebo stran, případně po předložení doplňujících podkladů.*“⁹⁶

---

⁹⁴ KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 195-197. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁹⁵ KŘÍSTEK, Lukáš. § 27 [Způsob podání znaleckého posudku]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s. 168-169. ISBN 978-80-7502-511-1.

⁹⁶ DÖRFL, Luboš. § 27 [Způsob podání znaleckého posudku]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 220-227. ISBN 978-80-7400-823-8.

Podání posudku ústní formou bylo v předchozí právní úpravě umožněno pouze znalcům, nikoli znaleckým ústavům. Znalecké ústavy měly podle § 22 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících možnost podat znalecký posudek pouze písemně. V nové úpravě toto omezení znaleckého ústavu pouze na písemnou formu ze zákona vypadlo, takže z toho lze vyvodit, že podle nové úpravy mohou podat ústní posudek i znalecké ústavy či znalecké kanceláře.

Zákon stanoví pro ústní formu podání znaleckého posudku jedinou zvláštní náležitost, kterou je podání do protokolu. Protokol zpravidla předpokládá zvukový záznam ústního podání znaleckého posudku, které se pak sepíše do písemného protokolu o úkonu trestního řízení. Co se týče dalších náležitostí, i ústní posudek je znalecký posudek a měl by obsahovat standardní náležitosti uvedené v § 28 ZnalZ a měl by se zapsat do elektronické evidence znaleckých posudků. Součástí ústního podání tak nebude jen otisk znalecké pečeti, neboť to není fyzicky možné.

3.3 Archivace

Podle ustanovení § 27 odst. 3 ZnalZ má znalec povinnost vyhotovit stejnopis znaleckého posudku podaného v listinné podobě a uchovat jej nejméně po dobu 10 let. V případě elektronické formy podání znaleckého posudku je dána povinnost uchovat posudek se všemi jeho náležitostmi také nejméně po dobu 10 let. Stejně jako v předchozí podkapitole zmiňující certifikát pro elektronický podpis a časové razítko, i zde spolu časové intervaly nekorespondují. Lhůta požadované platnosti certifikátu elektronického časového razítka (požadováno je 5 let, ale zpravidla má jen 1 rok nebo 3 roky) a minimální povinná lhůta archivace podaného posudku (10 let) nejsou v souladu. Tento problém je opět řešen opakovaným opatřením posudku kvalifikovaným časovým razítkem. Důvodová zpráva k této problematice dále uvádí, že je mimo jiné také potřeba zajistit neporušenost obsahu a „*digitální kontinuitu elektronického dokumentu, které lze dosáhnout tzv. „přerazítkováním“, aby bylo vyloučeno, že by dokument mohl být v průběhu jeho archivace upravován*“.⁹⁷ Tudíž by neměla mezi opětovnými „přerazítkováními“ nastat žádná prodleva, aby se dalo doložit, že do dokumentu nikdo nevstupoval.

3.4 Náležitosti znaleckého posudku

Náležitosti znaleckého posudku jsou upraveny především v § 28 ZnalZ. Můžeme je dělit do několika kategorií. V prvním odstavci jsou upraveny základní vlastnosti jako úplnost, pravdivost a přezkoumatelnost. Těmito vlastnostmi musí znalecký posudek disponovat vždy

---

⁹⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 27, k odst. 3.

bezpodmínečně. Ve druhém odstavci a § 39 až 51 ZnalV jsou pak náležitosti formální, které upravují v podstatě to, jak má znalecký posudek vypadat a jaké všechny části má obsahovat. Těmi jsou titulní strana, zadání, výčet podkladů, nález, posudek, odůvodnění, závěr, přílohy, znalecká doložka a otisk znalecké pečeti. Jak jsem již zmiňovala, osobně bych jako poslední formální náležitost do seznamu uvedla i podpis, který byl ale zákonodárcem upraven jinde. Chybějící formální náležitosti nutně nemusí vždy znamenat nepoužitelnost znaleckého posudku v řízení. Jak bylo judikováno nejvyšším soudem, tak například chybějící znalecká doložka nezakládá neodstranitelnou vadu znaleckého posudku, a jako takovou ji lze dodatečně v řízení zhojit.⁹⁸ Poslední kategorií jsou náležitosti postupu při vypracování znaleckého posudku. Ty jsou upraveny v odstavci pátém a § 52 až 59 ZnalV.

3.4.1 Základní vlastnosti

Za základní vlastnosti jsou označeny kvality uvedené v § 28 odst. 1 ZnalZ, totiž, že znalecký posudek musí být úplný, pravdivý a přezkoumatelný.

Úplnost je důležitá vlastnost z toho důvodu, protože i pravdivý, ale neúplný posudek může zamlčením podstatných věcí podat jiný závěr a uvést někoho v omyl. Ovšem úplnost posudku se nevztahuje jen na výstup znaleckého zkoumání, ale také na úplnost vstupních zdrojů. Důvodová zpráva k úplnosti, nebo také komplexnosti uvádí, že: „znalecký posudek lze považovat za komplexní, pokud přihlíží nezávisle a nestranně ke všem známým relevantním skutečnostem“.⁹⁹ Aby tedy bylo možné posudek označit za úplný, je nezbytné, aby znalec obdržel a posoudil všechny možné a relevantní informace. Zajímavé je usnesení Nejvyššího soudu, které se zabývalo posouzením trestného činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 TZ. Z usnesení plyne, že pokud znalec ví, že nemá úplné informace (konkrétně neviděl kompletní trestní spis), má vyvinout úsilí, aby tyto informace získal a podklady zkompletoval. Pokud všechny informace nemá k dispozici, nemá vůbec přistoupit k vytvoření znaleckého posudku a už vůbec ne posudku s jednoznačným závěrem. Minimálně musí vždy do spisu nahlédnout proto, aby vyloučil, že spis neobsahuje další podstatné údaje, které by mohly mít na posouzení vliv.¹⁰⁰ V tomto případě tedy znalecký posudek nebyl úplný, navíc znalec vyslovil jednoznačný závěr, přestože z uvedených podkladů k jednoznačnému závěru dospět nemohl, a tak byl po dalších navazujících řízeních odsouzen.¹⁰¹ Současná právní úprava tuto situaci upravuje v ustanovení § 28

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3417/2016

⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 28, k odst. 1, odst. 2.

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 08. 2019, sp. zn. 7 Tdo 934/2019

¹⁰¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 1483/21

odst. 5 ZnalZ. Pokud totiž podklady nebo metoda neumožňují znalci vyslovit jednoznačný závěr, musí znalec uvést skutečnosti snižující přesnost závěru. To znamená, že znalecký posudek může obsahovat i nejednoznačný závěr, například pravděpodobnostního typu. Ovšem i takový závěr musí být učiněn s nejvyšší možnou přesností a musí být odůvodněn.

Druhou požadovanou vlastností posudku je pravdivost. Toto slovo vyvolávalo při legislativním procesu spory, například z pohledu variability částek u oceňování nemovitostí,¹⁰² nicméně muselo být obsaženo už jen z toho důvodu, že existuje trestný čin nepravdivého znaleckého posudku. Zároveň je potřeba připustit, že pravda je spíše objektivní kategorií, zatímco znalecký posudek vždy představuje posouzení subjektivní. To znamená, že musíme zároveň s hodnocením posudku nutně posuzovat i osobu znalce, jeho odbornost, nestrannost a morální integritu. Znalec musí používat ověřené a vědecké postupy, musí vycházet z úplných podkladů a podat úplný názor na danou věc. Jedině tak se lze dopracovat k pravdivému znaleckému posudku.

Třetí vlastností je přezkoumatelnost, která spojuje předchozí dvě vlastnosti a z tohoto hlediska je kontroluje, tedy z hlediska úplnosti a pravdivosti. Hodnotí se opět nejen úplnost znaleckého posouzení, ale také úplnost podkladů. Dále se hodnotí odbornost, použité metody a jejich správná aplikace. Každý posudek by měl být přezkoumatelný, aby mohl soud, strany, ale i například nově příbraný znalec pochopit nejen to, k čemu první znalec ve svém zkoumání došel, ale také jak. Proto by se měli znalci snažit své posudky zpracovávat co možná nejpřehledněji, aby se daly jednotlivé kroky porovnávat a ověřovat. Nová právní úprava pro zlepšení kontroly všech těchto bodů zavedla jednotnou strukturu znaleckého posudku, která obsahuje několik kroků, které musí znalec při vypracování posudku učinit a zaznamenat a odráží se tak ve formálních náležitostech znaleckého posudku a správném procesním postupu.

Bližší výklad ke třem základním vlastnostem znaleckého posudku lze nalézt také v důvodové zprávě k zákonu o znalcích. Ta udává, že tyto základní charakteristiky lze dále rozvést tak, že „*znalecký posudek musí být opakovatelný, důvodný, odůvodněný, umožňující vzájemnou kontrolu a musí být transparentní*“.¹⁰³ Tyto vlastnosti vykládá důvodová zpráva tak, že znalecký posudek je opakovatelný, pokud je jiný znalec, znalecká kancelář či znalecký ústav schopen dojít k obdobným závěrům při použití informací v posudku uvedených. Za důvodný a odůvodněný je znalecký posudek považován, pokud lze najít důvody pro použití konkrétních postupů a metod,

---

¹⁰² KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s.177. ISBN 978-80-7502-511-1.

¹⁰³ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 28, k odst. 1.

kteře jsou pro zkoumaný obor a odvětví lege artis a jejichž použití je ve znaleckém postupu vysvětleno. Zajímavé je zde užití medicínského termínu lege artis, který se zákon o znalcích pokouší definovat v § 28 odst. 5 jako soulad s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví a který budu blíže vysvětlovat v poslední kapitole 5.1. Důvodová zpráva dále k metodám uvádí, že jsou vzájemně kontrolovatelné, pokud ze stejných vstupních údajů dojdeme alespoň dvěma odlišnými postupy ke stejnému nebo obdobnému výsledku. Zde vyvstává otázka, zda je ve všech oborech a odvětvích vůbec možné použít dva odlišné postupy, jelikož je znalec často přizván k otázkám týkajícím se úzké specializace. Poslední charakteristikou uvedenou v důvodové zprávě je transparentnost. Tu lze chápat tak, že znalecký posudek je transparentní tehdy, vychází-li z věrohodných zdrojů a tyto zdroje jsou v posudku uvedeny.¹⁰⁴

3.4.2 Formální náležitosti

Formální náležitosti znaleckého posudku jsou dány jednak ustanovením § 28 odst. 2 ZnalZ, jednak ustanovením § 39 až 51 ZnalV, kde jsou podrobněji upraveny. „Náležitosti a jejich pořadí mají logickou strukturu, protože znalecký posudek má být také důkazem ve smyslu logickém.“¹⁰⁵ Jedná se v tomto pořadí o titulní stranu, zadání, výčet podkladů, nález, posudek, odůvodnění, závěr, přílohy, znaleckou doložku a otisk znalecké pečeti. Jednotlivé části jsou potom z procesního hlediska dále vysvětleny v § 52 až 59 ZnalV. Ustanovení § 52 specifikuje jednotlivé procesní kroky znalce, které při vytváření znaleckého posudku musí učinit. Dala jsem je do tabulky níže přehledně podle toho, které části znaleckého posudku představují:

titulní strana	
zadání	
výčet podkladů	a) Vybere zdroj dat,
nález	b) Sebere nebo vytvoří data, c) Zpracuje data,
posudek	d) Provede analýzu dat a zformuluje její výsledky,
odůvodnění	e) Interpretuje výsledky analýzy dat, f) Zkontroluje svůj postup podle písmen a) až e) a
závěr	g) Zformuluje závěr.
přílohy	
znalecká doložka	
otisk znalecké pečeti	

¹⁰⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 28, k odst. 1.

¹⁰⁵ KRŮSTEK, Lukáš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: KRŮSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s.183. ISBN 978-80-7502-511-1.

Titulní strana obsahuje všechny nutné údaje, které slouží k přehledné identifikaci znaleckého posudku. Křístek uvádí, že „*titulní strana slouží uživateli posudku (hlavně soudu), aby se orientoval, zdali se posudek vůbec týká dané věci*“.¹⁰⁶ To znamená, že půjde zejména o označení znalce, zadavatele, dané věci, označení posudku, a další drobné „technikálie“.

Zadání znaleckého posudku neboli otázka je důležitým rámcem, jímž zadavatel vymezuje problém, který znalec posuzuje. Nepřesné nebo chybné vymezení může podle Dörfla vést k nesprávným závěrům, neboť může mít vliv na relevanci posudku.¹⁰⁷ Důležitá je správná formulace otázky včetně časoprostorového určení, například při oceňování věcí. Zadavatel musí kromě odborné otázky stanovit také účel použití znaleckého posudku a musí sdělit skutečnosti, které mohou mít vliv na přesnost závěru znaleckého posudku.

Výčet podkladů by neměl být jen strohým seznamem s popisem zdrojů dat, ale podle § 41 ZnalV musí obsahovat také popis postupu znalce při jejich výběru. Pokud při výběru podkladů znalec nemohl ověřit jejich věrohodnost, uvede tuto skutečnost ve výčtu spolu se skutečnostmi, pro které nemohl věrohodnost ověřit. Není mi úplně jasné, jak bude znalec ověřovat věrohodnost všech zdrojů dat, která nevytvářel sám a která nejsou například veřejnou listinou, ale obyčejným listinným dokumentem. Pokud jde o lékaře a zdravotníky, jak bude například ověřovat cizí lékařské zprávy. Nicméně znalec může po daných osobách vyžadovat součinnost. Pokud by zdroj dat představoval samostatný důkaz jako např. výslech svědka, musí toto provedení nařídit a provést soud tak, aby strany nebyly kráceny o právo na spravedlivý proces.

Nález, posudek a odůvodnění bych rozebrala dohromady, protože na sebe významově navazují. Definovány jsou v § 41 ZnalV tak, že nález obsahuje popis postupu znalce při sběru nebo tvorbě dat a při jejich zpracování včetně jejich výčtu, posudek popisuje postup znalce při analýze těchto dat a výsledky této analýzy, odůvodnění poté obsahuje interpretaci výsledků analýzy dat a kontrolu postupu znalce. Podle Dörfla nález a posudek představují popisně-argumentační část znaleckého posudku, kterou uzavírá odůvodnění. Znalec v nich „*metodologicky, srozumitelně a logicky popíše nejprve to, jakým způsobem data z podkladů posudku sbíral či tvořil a jakým způsobem je za účelem prováděného odborného zkoumání zpracovával (nález), a následně popíše to, jakým způsobem tato data analyzoval, porovnával a jinak vyhodnocoval, a zachytí výsledky tohoto odborného postupu. V této části (posudek) lze tedy očekávat výpočty, tabulky či grafy*

---

¹⁰⁶ KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, s.183. ISBN 978-80-7502-511-1.

¹⁰⁷ DÖRFL, Luboš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 227-265. ISBN 978-80-7400-823-8.

s komentáři a popis dalších vědeckých operací.“¹⁰⁸ Nález, posudek a odůvodnění by měly být zpracovány v tomto pořadí, jelikož jejich obsah na sebe významově navazuje. Je zřejmé, že v praxi se bude například posudek a odůvodnění značně prolínat, nicméně základní logika pořadí zpracování je dána. Všechny tyto části mají být podle § 28 odst. 5 ZnalZ zpracovány v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Práci s daty dále rozvádí i § 54 a 55 ZnalV, podle kterého má být adekvátní jejich zdroji a analýze dat.

Zajímavé je porovnání se starou právní úpravou. Podle ní obsahovala popisně-argumentační část znaleckého posudku pouze nález a posudek, z nichž právě posudek obsahoval výčet otázek s odpověďmi znalce. Nyní posudek obsahuje pouze analýzu dat a získané výsledky. Citace otázek a odpovědí je až o dvě části dále, a to v závěru. Nicméně i podle současné úpravy se může místo odpovědi zejména na příkazy (např. provést pitvu těla) odkazovat i na jiné části znaleckého posudku, zejména právě na výsledky analýzy, jak je znázorněno v ilustrativním znaleckém posudku ze soudního lékařství.¹⁰⁹

Za účelem vyjasnění výše uvedené právní úpravy vydalo Ministerstvo spravedlnosti kromě ilustrativních posudků také toto schématické znázornění postupu při zpracování znaleckého posudku jako analogii covidového testování, spolu s příklady kritických otázek sloužících k přezkoumání zvoleného postupu.¹¹⁰

¹⁰⁸ DÖRFL, Luboš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 227-265. ISBN 978-80-7400-823-8.

¹⁰⁹ DOBIÁŠ, Martin a Jiří ZÁVORA. Ilustrativní znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/wp-content/uploads/2022/01/Ilustrativni-posudek-soudni-lekarstvi-v1.pdf>

¹¹⁰ SHARAPAEV, Vladimír a Nikola JEŽKOVÁ. Sharpovo schéma. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/didakticka-pomucka-k-nove-strukture-znaleckeho-posudku/>

Závěr má být podle ustanovení § 58 odst. 1 ZnalV činnosti jednoznačnou odpovědí výhradně na zadanou odbornou otázku. Tento požadavek úzce souvisí s potřebou správné formulace zadání znaleckého posudku. V případě špatně formulovaného zadání může být pro znalce těžké vyslovit jednoznačný závěr. Pokud vyslovit jednoznačný závěr neumožňují podklady nebo metoda, znalec podle § 28 odst. 5 ZnalZ uvede skutečnosti snižující přesnost závěru. Znalec v takovém případě podle ustanovení § 58 odst. 2 ZnalV „*zformuluje odpověď na danou zadanou odbornou otázku s nejvyšší možnou přesností a zformuluje též podmínky správnosti závěru nebo jiné skutečnosti snižující jeho přesnost.*“ Některé otázky mohou být zadány tak, že odpovědí má být přímo stanovení jistoty určitého děje či skutečnosti. Dörfl dává jako příklad vyloučení otcovství či pravost podpisu.¹¹¹

Znalecká doložka se podle § 28 odst. 7 ZnalZ připojuje na poslední stranu znaleckého posudku a obsahuje označení seznamu, ve kterém je znalec zapsán a pro jaké obory, odvětví a specializace je oprávněn podávat znalecké posudky. Také obsahuje číslo znaleckého posudku v elektronické evidenci znaleckých posudků. Kromě standardní doložky může být na poslední straně připojena i znalecká doložka podle § 110a TR, kterou znalec potvrzuje, že si je vědom trestněprávních následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku. Tato doložka má význam pro znalecké posudky zadané stranou řízení, protože jedině při jejím obsažení mohou mít zadané posudky důkazní sílu znaleckého posudku. Tato doložka se podle § 46 odst. 1 písm. f) ZnalV umísťuje před standardní znaleckou doložku.

Otiskem znalecké pečeti se opatřuje jen listinná forma znaleckého posudku tak, že se připojuje k podpisu znalce. Po splnění všech podmínek a zápisu znalce do seznamu znalců vydá Ministerstvo spravedlnosti znalci průkaz a potvrzení, které mu umožní objednat a převzít znaleckou pečeť. Náležitosti pečeti a její vzhled včetně barvy je stanoven v § 37 ZnalV.

Je důležité upozornit na ustanovení § 28 odst. 8 ZnalZ které říká, že znaleckou pečeti lze opatřit pouze znalecký posudek. Opatří-li znalec pečeti jinou listinu, vystavuje se riziku spáchání přestupku ve smyslu § 39 odst. 1 písm. l) ZnalZ, za který již byly uloženy první pokuty ve výši 13.000 Kč a 50.000 Kč.¹¹²

---

¹¹¹ DÖRFL, Luboš. § 28 [Náležitosti znaleckého posudku]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 227-265. ISBN 978-80-7400-823-8.

¹¹² Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti č. MSP-63/2022-OINS-SRZT/3 ze dne 14. 7. 2022, srov. Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti č. MSP-112/2022-OINS-SRZT/2 ze dne 09. 11. 2022

3.5 Nová elektronická evidence znaleckých posudků

Elektronická evidence znaleckých posudků nahradila předchozí právní úpravu spočívající ve vedení znaleckých deníků. Jedná se o informační systém veřejné správy, a tudíž podléhá zákonu č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy. Systém spravuje Ministerstvo spravedlnosti a údaje do něj zapisované jsou z většiny neveřejné. Důvodová zpráva krok zdůvodňuje elektronizaci napříč všemi profesemi, jednodušším dohledem, přehledností, možnostmi zpracovat automaticky statistiky a také ulehčením pro samotné znalce.¹¹³ Visinger k tomu dodává, že: *„Povinnost vést evidenci znalecké činnosti již jen elektronicky odpovídá současnému technologickému pokroku a pokračující elektronizaci napříč profesemi. Platí tedy předpoklad, že pro naprostou většinu znalců by přechod na tento systém neměl představovat znalostní problémy ani dodatečné náklady.“*¹¹⁴

Formální požadavky na zápis znaleckých posudků do evidence upravuje § 29 ZnalZ, dále je pak rozvádí příloha č. 2 ZnalV. Mezi náležitosti, které je znalec povinen do evidence uvádět patří číslo znaleckého posudku, den zadání a podání znaleckého posudku, předmět, obor a odvětví, označení zadavatele, znalce a osob, které se podílely na jeho zpracování, termín pro vyhotovení, příslušné jednacím číslo orgánu veřejné moci a vyúčtované a přiznané znalečné. Zajímavý je pojem „předmět znaleckého posudku“, jenž se jinde v zákoně o znalcích nevyskytuje, ale jen podle přílohy č. 2 ZnalV znalec do evidence uvede *„stručný popis předmětu znaleckého posudku“*. V rámci toho je dále znalec povinen uvádět údaje, zda jde o dodatek ke znaleckému posudku, revizní posudek, nebo zda se na zpracování podílel i jiný znalec nebo konzultant. Požadavek na uvedení údaje o spolupráci s jinou osobou se přitom kryje s náležitostmi již uvedenými v § 29 odst. 3 písm. f) ZnalZ.

Údaje se musí zapisovat do evidence do 5 pracovních dnů ode dne zadání posudku nebo ode dne, kdy nastala skutečnost, ke které se povinnost zápisu váže. Proti této lhůtě se staví odborná veřejnost, jelikož je zbytečně krátká. Například u slovenské znalecké úpravy byla lhůta zápisu prodloužena z původních 10 dnů na 30.¹¹⁵ Den zadání vysvětluje Visinger: *„Dnem zadání znaleckého posudku se v tomto kontextu rozumí den, kdy bylo znalci doručeno usnesení nebo opatření orgánu veřejné moci, jímž byl ustanoven (přibrán) k provedení znaleckého úkonu, nebo*

---

¹¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 29, k odst. 1.

¹¹⁴ VISINGER, Radek. § 29 [Evidence posudků]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 265-271. ISBN 978-80-7400-823-8.

¹¹⁵ FRÝDEK, Miroslav a Tomáš VOJTÍŠEK. *Bulletin znaleckého práva a znalectví* [online]. MUNI, 2023, (1), 34 s. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.law.muni.cz/dokumenty/58614>

*den účinnosti smlouvy, kterou se znalec zavázal znalecký posudek zpracovat, nikoli tedy například den, kdy došlo k převzetí podkladů.*¹¹⁶ Obecně je toto problematické, protože leckdy je znalec přibrán, aniž by mu byly doručeny podklady, tudíž posudek nemůže začít zpracovávat. A termín zpracování posudku je určen např. do 90 dnů od doručení podkladů. V tomto případě pak znalec nemůže vyplnit termín zpracování, protože neví, kdy mu budou podklady doručeny a musí tak vyplnit fiktivní datum pro účely formuláře.

Ministerstvo spravedlnosti o nedostacích evidence ví (včetně např. chyb se sazbami DPH, vyplněním znalce ad hoc, či dodatku), nicméně zatím je neopravilo s odůvodněním na špatnou komunikaci s dodavatelem této služby.¹¹⁷ Systém byl ostatně i spuštěn až 14. 11. 2022 (respektive 5. 12. 2022), tedy se zpožděním o rok a tři čtvrtě od účinnosti a tři roky od platnosti zákona o znalcích. Ve 21. století, tedy v době digitalizace všech procesů jak veřejné, tak soukromé sféry, je podle mého názoru tříletá dodací lhůta softwarového evidenčního systému pro stát důvodem k zamyšlení. Navíc systému, který ani po osmi měsících po spuštění není optimálně nastavený.

Dobrou zprávou nicméně je, že Ministerstvo spravedlnosti nastavilo režim přechodného období a prodloužilo ho až do konce roku 2023.¹¹⁸ Neznamená to ovšem zproštění znalců od evidenční povinnosti zápisu všech požadovaných údajů. V přechodném období pouze Ministerstvo spravedlnosti upustí od výkonu dohledových pravomocí za případná pochybení.

---

¹¹⁶ VISINGER, Radek. § 29 [Evidence posudků]. In: DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, s. 265-271. ISBN 978-80-7400-823-8.

¹¹⁷ Seminář na téma „Příprava k obecné části vstupní zkoušky znalce“ pořádaný Ministerstvem spravedlnosti dne 20. 3. 2023.

¹¹⁸ Prodloužení přechodného období v souvislosti s provozem elektronické evidence znaleckých posudků. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/prodlouzeni-prechodneho-obdobi-v-souvislosti-s-provozem-elektronicke-evidence-znaleckych-posudku-2/>

4 Znalecké dokazování v trestním řízení

4.1 Obecně k dokazování

Trestní řád se dokazování věnuje v části první, hlavě páté, v ustanovení § 89 a násl. Tato úprava není všeobjímající, některé otázky dokazování jsou upraveny zvlášť jako zásady v hlavě první v obecných ustanoveních, některé otázky jsou upraveny podle toho, v jakém stadiu trestního řízení dokazování zrovna probíhá. Jinde je upraveno provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů, či dokazování v přípravném řízení, jinde dokazování před soudem. Další úprava dokazování je obsažena dokonce i v jiných předpisech, například zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, zakotvuje odlišnosti pro dokazování v řízení proti mladistvému, zejména šetření osobnosti mladistvého a požadavek ohleduplnosti při jeho výslechu, další odlišnosti stanoví třeba i zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

V trestním řádu nenajdeme přesnou definici tohoto pojmu, jen co je jeho předmětem, tedy demonstrativní výčet skutečností a okolností, které je zejména třeba v trestním řízení dokazovat. Výčet je a vždy bude pouze demonstrativní z důvodu rozmanitosti a individuality případů, konkrétní rozsah dokazování se bude vždy odvíjet od skutečných podmínek specifického případu. Předmětné obecné ustanovení § 89 TR člení tyto okolnosti do šesti písmen:

- a) *zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin*; tedy zda byl spáchán, kdy kde, jakým způsobem a za jakých okolností, případně zda tyto okolnosti nevylučovaly protiprávnost;
- b) *zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek*; tedy zjišťuje se konkrétní pachatel, jeho věk, zda je trestně odpovědný a také jeho motiv;
- c) *podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu*; včetně důvodů vylučujících trestnost (např. promlčení, nebo účinná lítost);
- d) *podstatné okolnosti k posouzení osobních, rodinných, majetkových a jiných poměrů obviněného*; tyto okolnosti jsou důležité pro rozhodnutí o druhu trestu a jeho výměře;
- e) *podstatné okolnosti umožňující stanovení následku, výše škody způsobené trestným činem a bezdůvodného obohacení*; zejména pro dokazování následku či vyčíslení výše škody se bude právě často postupovat příbráním znalce k vytvoření znaleckého posudku;
- f) *okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání*; tzv. kriminogenní faktory, které se zjišťují nejen z důvodu výběru trestu, ale i pro prevenci kriminality.¹¹⁹

---

¹¹⁹ FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 14. ISBN 978-80-210-4955-0.

V praxi bychom tyto okolnosti mohli podle Fenyka sjednotit do čtyř okruhů, a to: „*okolnosti důležité pro rozhodnutí ve věci samé (hledisko hmotného práva), okolnosti důležité pro postup v trestním řízení (hledisko procesního práva), okolnosti důležité pro použití odklonů, resp. zvláštních způsobů řízení a nově i pro uspokojení nároku poškozeného (hledisko hmotného i procesního práva)*“.¹²⁰ Někteří odborníci jako samostatnou kategorii uvádějí okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo ji umožnily a naopak vynechávají výše zmíněnou čtvrtou kategorii. Vzhledem k oprávnění poškozených uplatnit nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení mi ale výše zmíněné dělení přijde osobně jako logičtější a přehlednější.

Pro samotnou definici dokazování je potřeba podívat se do odborné literatury, která jím rozumí „*zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jehož úkolem je umožnit těmto orgánům poznání skutečností důležitých pro rozhodnutí*“.¹²¹ Tuto Jelínkovu definici doplňuje Púry objasněním procesního hlediska poznání těchto skutečností, tedy: „*vyhledat důkazy o nich, tyto důkazy provést, získané poznatky procesně zajistit a zhodnotit*“.¹²² Tímto se dostáváme do jednotlivých fází dokazování, tedy:

- 1) vyhledání důkazů jako povinnost orgánů činných v trestním řízení zjistit všechny skutečnosti významné pro proces v souladu se zásadou vyhledávací; Vantuch sem přidává ještě opatření důkazu jako zvláštní kategorii, při které se získá dispoziční moc nad důkazem,¹²³
- 2) provedení a procesní zajištění důkazů, kterým se rozumí získání informace, tedy důkazu z pramene důkazu, a jeho zachycení ve formě např. protokolu, nebo obrazové dokumentace, které může provádět až na výjimky (viz níže) jen orgán činný v trestním řízení,
- 3) hodnocení důkazu z hlediska zákonnosti, pravdivosti a závažnosti; Fryšták přidává ještě hodnocení spolehlivosti a věrohodnosti pramene důkazu a tento nezbytný postup vlastně ještě před samotným hodnocením důkazu nazývá prověrkou.¹²⁴

---

¹²⁰ FENYK, Jaroslav. § 89 [Obecná ustanovení]. In: DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-600-7.

¹²¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 814. ISBN 978-80-7502-637-8.

¹²² PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1312-1321. ISBN 978-80-7400-465-0.

¹²³ VANTUCH, Pavel. Kdy může obhajoba důkaz vyhledat, kdy předložit a kdy jen navrhnout jeho provedení? *Bulletin advokacie* [online]. 2013 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kdy-muze-obhajoba-dukaz-vyhledat-kdy-predlozit-a-kdy-jen-navrhnout-jeho-provedeni?browser=full>

¹²⁴ FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva ŽATECKÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015, s. 89-90. ISBN 978-80-7418-246-4.

Těžištěm dokazování je sice hlavní líčení, nicméně dokazování probíhá v různých stádiích trestního řízení, jednotlivé fáze dokazování od sebe nejsou přesně časově odděleny a mohou se v jednotlivých stádiích trestního řízení vzájemně prolínat. Po velké novele trestního řádu, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., probíhá provádění a hodnocení důkazů zejména v hlavním líčení, ale již v předsoudním stadiu trestního řízení, tedy ve fázi prověřování a vyšetřování probíhá vyhledávání a zajištění důkazů. Hodnocení důkazů také není doménou jen hlavního líčení, ale pro účely vydání mezitímních rozhodnutí (např. zahájení trestního stíhání nebo podání obžaloby) jsou důkazy hodnoceny i v průběhu řízení. Důkazy vyhledávají zejména orgány činné v trestním řízení, tedy policejní orgán či státní zástupce, ale vyhledat a předložit důkazy mohou samozřejmě obě strany, tedy i obviněný, jeho obhájce, či poškozený a tento jiný původ není důvodem pro odmítnutí důkazu. Někdy dokonce mohou důkaz i samy provést, např. výslech svědka nebo znalce v hlavním líčení může podle § 215 odst. 2 TŘ provést i obžalovaný nebo jeho obhájce. Podstatou dokazování je vždy naplnění zásady materiální pravdy podle § 2 odst. 5 TŘ, tedy dobrat se skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí.

Zajímavé je, že z hlediska teorie rozlišujeme důkaz jako poznatek, důkazní prostředek jako procesní činnost, pramen důkazu jako nositel informace, a případně i hmotný substrát, na kterém je důkaz uložen (například elektronický nosič informací). Zákon ale takové pojmy nezná a pracuje jen s pojmem důkaz. Podle § 89 odst. 2 TŘ za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Znalecký posudek je tedy jedním z důkazů, respektive důkazních prostředků demonstrativně vymezených v trestním řádu. Podrobnější úprava je potom v § 105 až 111 TŘ.

4.2 Opatření o přibrání znalce

Jak jsem již několikrát zmínila, znalecký posudek je důkazním prostředkem, jehož předložení a provedení může v řízení navrhnout kterákoli strana. Pro zjednodušení ale v této kapitole budu mluvit již jen o orgánu činném v trestním řízení. Znalec se v trestním řízení přibírá opatřením o přibrání znalce, a to v kterékoliv fázi. Dokonce i před zahájením trestního stíhání, tedy ve fázi prověřování, lze podle § 158 odst. 3 písm. b) TŘ vyžadovat znalecké posudky. Před vydáním opatření o přibrání znalce je ale z logiky věci vhodné nejprve zvážit, zdali je vůbec přibrání znalce nezbytné. Je vhodné posoudit, zda se jedná o otázku, k jejímuž zodpovězení postačí odborné vyjádření, nebo dokonce zda se vůbec jedná o odbornou otázku.

Znalce přibírá v přípravném řízení policejní orgán nebo státní zástupce, v řízení před soudem potom předseda senátu, resp. samosoudce. Opatření o přibrání znalce je opatřením organizačně

technické povahy, které kromě příslušných ustanovení zákona a poučení obsahuje zpravidla označení věci, osob, znalce, lhůty a zadání. Ohledně lhůty a zadání by měla v souladu s ustanovením § 25 odst. 1 věty druhé ZnalZ proběhnout nejdříve společná dohoda: „*Orgán veřejné moci se znalcem předem projedná zadání znaleckého posudku a lhůtu pro podání znaleckého posudku.*“ Pokud by orgány činné v trestním řízení postupovaly podle tohoto ustanovení, leckdy by se mohlo předejít častým nepřesnostem v zadání nebo chybějícím údajům, v důsledku kterých je pro znalce těžké formulovat jednoznačnou odpověď.

Proti opatření o přibrání znalce lze podle § 105 odst. 3 TR podávat námitky trojího typu. Proti osobě znalce, proti jeho odbornosti nebo proti zadání, respektive formulaci položených otázek. Co se týče osoby znalce, námitka by uspěla, pokud by podle § 18 odst. 1 ZnalZ šlo mít důvodnou pochybnost o znalcově nepodjatosti pro jeho poměr k věci, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci, zadavateli, či orgánu veřejné moci. Mohlo by se zdát, že zákon je zde přísný, když pro vyloučení znalce stačí pouhá důvodná pochybnost. Nicméně znalci jsou zastupitelní a z důvodu zajištění spravedlivého řízení je vyžadována jejich absolutní nestrannost a nepodjatost.

Nedostatečná odbornost znalce může být namítána v návaznosti na požadovaný obor, odvětví, či specializaci, kterými by přibráný znalec nedisponoval. Zároveň lze namítat i čistě subjektivně nedostatečná úroveň znalcovy erudice i u odvětví, které zapsané v seznamu znalců má. U znalců z některých „velkých“ oborů jako je oceňování nemovitých věcí by se mohlo stát, že se například budou specializovat na menší budovy typu rodinných domků a nebudou mít praxi v oceňování velkých komplexů nemovitostí.¹²⁵ Poslední typ námitek proti formulaci položených otázek je uplatnitelný v případě, pokud by zadání nebylo formulováno dostatečně jasně, či srozumitelně. O námitkách rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu tak, že buď opatřením přibere znalce jiného, upraví formulaci otázek, nebo námitkám jako nedůvodným nevyhoví a namítající osobě to oznámí.

4.3 Procesní aspekty podání posudku

Doručením opatření o přibrání znalci počíná běžet pětidenní lhůta na zápis údajů do evidence znaleckých posudků. V případě doručení spisu a všech podkladů počíná běžet i lhůta pro samotné vypracování znaleckého posudku. Tato lhůta může být v odůvodněných případech prodloužena.

Při vypracování znaleckého posudku může znalec nahlížet do spisového materiálu, do zdravotnické dokumentace, může prohlížet movité i nemovité věci, může sám posuzovanou

---

¹²⁵ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 65-66. ISBN 978-80-7676-063-9.

osobu lékařsky vyšetřit a může být přítomen výsledku obviněného a svědků. V odůvodněných případech se může účastnit i ohledání, vyšetřovacího pokusu, nebo rekonstrukce.¹²⁶ Zároveň by měl spolupracovat se svým kolegou v případech, ve kterých je vyžadováno přibrání dvou znalců, tedy obecně jestliže je potřeba objasnit skutečnosti zvláště důležité. O tyto skutečnosti půjde podle Jelínka například v případě závažné dopravní nehody, železniční nehody, výbuchu v dole apod.¹²⁷ Dále se vždy budou přibrat dva znalci v případě prohlídky a pitvy těla a v případě vyšetření duševního stavu mladistvého obviněného (u dospělého obviněného stačí přibrat pouze jednoho znalce). Kromě kategorie skutečností zvláště důležitých zná zákon ještě kategorii výjimečných a zvláště obtížných případů, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. Pro tyto případy může být k podání znaleckého posudku přibrán znalecký ústav. Kromě výše zmíněného si znalec pro případ posouzení zvláštních dílčích otázek může se souhlasem zadavatele přibrat ke zpracování konzultanta.

Co se týče zdravotnické dokumentace, její vyžádání má dva režimy. U zjištění příčiny smrti je zde znalec oprávněn ji vyžadovat přímo na základě ustanovení § 107 odst. 2 TŘ. U ostatních případů je odkázáno na § 65 odst. 2 písm. i) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách (dále jen „ZoZS“), podle kterého mohou znalci nahlížet do zdravotnické dokumentace v rozsahu nezbytném pro vypracování znaleckého posudku, a to i bez souhlasu pacienta.¹²⁸

4.4 Výslech znalce a poučení

Po podání znaleckého posudku je znalci doručeno předvolání k výslechu. V přípravném řízení lze podle § 108 odst. 3 TŘ od výslechu znalce upustit, nejsou-li o spolehlivosti a úplnosti znaleckého posudku pochybnosti. V hlavním řízení už výslech znalce probíhá. Postupuje se v něm obdobně jako při výslechu svědka. V předvolání k výslechu musí být znalec podle § 106 TŘ upozorněn na následky nedostavení se, tedy na možnost uložení pořádkové pokuty. Znalec ale na rozdíl od svědka nemůže být k výslechu předveden. Ostatní povinnosti z tohoto ustanovení budou typicky obsaženy již v opatření o přibrání znalce, ve kterém bude znalec upozorněn podle § 106 TŘ na „*povinnost bez odkladu oznámit skutečnosti, pro které by byl vyloučen nebo které mu jinak brání být ve věci činný jako znalec. Znalec musí být též poučen o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého*

---

¹²⁶ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 80-81. ISBN 978-80-7676-063-9.

¹²⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, s. 470. ISBN 978-80-7502-550-0.

¹²⁸ VOJTÍŠEK, Tomáš. Vyžádání zdravotnické dokumentace. In: HIRT, Miroslav a kol. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014, s. 22-23. ISBN 978-80-247-3890-1.

znaleckého posudku; to se vztahuje i na znalce, který podal posudek na základě žádosti některé strany podle § 89 odst. 2.“. Pokud by znalec nebyl takto poučen ještě před podáním znaleckého posudku, jednalo by se o formální vadu, která by šla při doplňujícím výsledku znalce napravit tak, že by byl znalec nejprve poučen a poté by zopakoval již předtím podaný znalecký posudek.¹²⁹

V případě znalceva řádného poučení lze při výsledku postupovat podle § 108 odst. 1 TŘ, tedy že se znalec odvolá na svůj již podaný posudek a jen ho stvrdí. Pokud by s tím strany souhlasily a neměly by pochybnosti o správnosti a úplnosti posudku, tak lze dokonce jen přečíst protokol o výpovědi znalce, nebo písemný posudek bez jeho přítomnosti. Judikatura nám ovšem k výsledku znalce poskytla zajímavé vodítko, které lehce popírá zákonnou terminologii. Podle Krajského soudu v Plzni nelze v řízení před soudem ustanovení § 108 odst. 1 TŘ chápat izolovaně a je nutno přihlídnout i k ustanovení § 220 odst. 2 TŘ, tedy že soud se může při rozhodování opírat jen o ty skutečnosti, které byly v řízení probrány a ty důkazy, které byly v řízení provedeny. A jen pouhým odkazem a stvrzením ještě není proveden důkaz znaleckým posudkem, protože ostatním osobám není zřejmé, co je jeho obsahem. Proto by měl být znalecký posudek přednesen nebo přečten.¹³⁰

4.5 Hodnocení obsahu znaleckého posudku

Jednou z nejdůležitějších zásad dokazování v trestním právu je zásada volného hodnocení důkazů. I když se znalecký posudek těší velké důvěře soudů i veřejnosti, tak pořád podléhá této základní zásadě a nemá výsadní postavení. Jak již v roce 2001 konstatoval Ústavní soud ve svém nálezu, soud se znaleckým posudkem nakládá obdobně jako s jinými důkazy a je povinen ho v kontextu ostatních důkazů i hodnotit.¹³¹ O 6 let později své vysvětlení ještě takto rozšířil: „znalecký posudek je nepochybně významným druhem důkazních prostředků a v rámci dokazování v trestním řízení mu přísluší významné místo. Nelze však pustit ani na okamžik ze zřetele, že ze stěžejních zásad dokazování v novodobém trestním procesu vyplývá požadavek kritického hodnocení všech důkazů, včetně znaleckého posudku. Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, ani on nepožívá žádné větší důkazní síly a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti.“¹³²

Tímto tedy Ústavní soud zasadil znalecké posudky do rámce všech ostatních důkazních prostředků a zdůraznil, že ani ony nejsou neomylné a je potřeba je hodnotit i po věcné stránce. Tento judikát byl přelomový právě i z hlediska hodnocení obsahu znaleckého posudku. Dlouhá

---

¹²⁹ FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 31. ISBN 978-80-7676-063-9.

¹³⁰ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 3. 2. 1999 sp. zn. 7 To 388/98

¹³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

léta totiž nebylo jasné, zda soud může hodnotit znalecký posudek i po obsahové stránce, a nejen z ohledu dodržení všech zákonných požadavků. Zejména se tak dělo v civilním řízení, kde byly vydány v tomto ohledu protichůdné rozsudky Ústavního a Nejvyššího soudu, přičemž následující judikatura se nevypořádala ani s jedním. V trestním řízení naštěstí převažuje názor, že znalecký posudek se musí hodnotit komplexně a ani znalci nejsou neomylní. Tedy hodnotí se i posudek samotný, i když soudce samozřejmě nemá danou odbornost pro vypracování posudku. Vyplývá to i z logiky věci, kdy soudci musí rozhodovat o trestném činu nepravdivého znaleckého posudku. Pokud by znalecký posudek nemohli hodnotit z hlediska obsahového, nikdo by se nemohl tohoto trestného činu dopustit, protože by nebylo, jak to rozpoznat.¹³³

Ústavní soud tuto teorii dále rozvedl tak, že striktně odmítl koncept znalce jako vědeckého soudce: „*Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.*“¹³⁴ Podobná věta byla následně vkládána do vícero nálezů Ústavního soudu.¹³⁵ Danou problematiku zkoumalo v roce 2008 i plénum, které došlo k závěru, že znalecký posudek není nadán presumpcí správnosti. Zároveň zkritizovalo dosavadní judikaturou Nejvyššího soudu, u které dospělo k přesvědčení, že je třeba ji změnit a napříště se nevyhýbat zkoumání správnosti obsahu posudku.¹³⁶

Jak jsem již zmiňovala, komplexní hodnocení znaleckého posudku se ujalo i v trestní judikatuře Nejvyššího soudu: „*Znalecký posudek je důkazem rovnocenným důkazům ostatním. Je tudíž právem, ale i povinností všech orgánů činných v trestním řízení přistoupit k hodnocení znaleckého posudku ve vztahu k výsledkům celého dokazování; jinak řečeno, soud není závěry znaleckého posudku bezvýjimečně vázán.*“¹³⁷ V dalším zajímavém judikátu Nejvyšší soud kritizoval přístup předchozích soudních instancí, které podle něj znalcovy závěry „*řádně nezávázily podle požadavku kritického hodnocení všech důkazů, včetně znaleckého posudku, a nehodnotily ho stejně pečlivě jako každý jiný důkaz*“. V předmětném judikátu zároveň Nejvyšší soud poskytl vodítko pro hodnocení věcné správnosti znaleckých posudků: „*Protože ani znalecký posudek*

---

¹³³ KRŮSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce* [online]. Praha: Soudcovská unie České republiky, 2017, 19(3), s. 15-24 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-5347. Dostupné z: https://www.znalex.cz/wp-content/uploads/2018/03/soudce_03_17_hodnoceni-posudku-a-judikatura.pdf

¹³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06

¹³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06, srov. nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 4457/12,

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I.

*a priori nepoživá větší důkazní síly, měly ho tedy podrobit všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale i věcné správnosti, což zcela neučinily, zejména z potřeby hodnotit proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběhu znaleckého zkoumání, věrohodnosti teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivosti metod použitých znalcem a způsobu vyvozování jeho závěrů.*¹³⁸ To znamená, že v trestním řízení soudy akceptovaly teorii Ústavního soudu a je jejich povinností vždy zkoumat znalecké posudky i z ohledu jejich věcné (nebo také obsahové) správnosti.

Jiná byla ovšem situace v řízení civilním, ve kterém Nejvyšší soud zaujal naprosto opačné stanovisko. V rozsudcích judikoval, že znalecký posudek je sice nutné hodnotit jako každý jiný důkaz, ovšem odborné závěry v něm obsažené hodnocení soudem nepodléhají.¹³⁹ Podobných judikátů bylo dokonce několik: „*Soud však nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, neboť k tomu soudci nemají odborné znalosti anebo je nemají v takové míře, aby mohli toto přezkoumání zodpovědně učinit.*“¹⁴⁰ Překvapivé je, že Nejvyšší soud nálezy Ústavního soudu ve své rozhodovací činnosti žádným způsobem nevypořádal, vlastně je ani nezmnínil. Jediné, co do rozhodovací praxe převzato bylo, je povinnost zdůvodnit, proč se k nějakému znaleckému posudku v řízení nepřihlédlo. Vyplývá to z již zmíněného nálezu Ústavního soudu z roku 2001: „*Pokud tedy soud se závěry znaleckého posudku nesouhlasí (a v této souvislosti nevyžádá znalecký posudek revizní), musí svůj odlišný názor ve vztahu k hodnocení skutkové okolnosti pečlivě a přesvědčivě zdůvodnit, a to i s ohledem na obor, ve kterém znalec svou odbornost uplatnil.*“¹⁴¹ Podle mého názoru z výše zmíněných judikátů vyplývá tento postup. Soud by měl v první řadě požádat znalce o vysvětlení nebo doplnění, pokusit se odstranit rozpory výsledkem znalce a případně přibrat znalce revizního. Nicméně pokud soud vyhodnotí, že znalecký posudek v procesu dokazování neobstojí a jiné důkazy pro rozhodnutí ve věci postačují, může rozhodnout i bez přihlédnutí k vypracovanému znaleckému posudku. Ovšem za podmínky, že s ohledem na ostatní důkazy a obor dostatečně zdůvodní, proč znalecký posudek nevyužije. Zároveň ale pro otázky, pro které znalecký posudek vyžadován je, ho nemůže nahradit vlastní, byť odbornou úvahou. Tento můj názor potvrzuje i následná civilní judikatura Nejvyššího soudu z let 2017 a 2018, která popisuje situace, kdy se nižší soudy samy snažily po znalcích přehodnotit sumu

---

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 8 Tdo 819/2015

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4930/2009

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01

či důvod vzniku neoprávněného odběru vody a elektřiny, pročez byla v obou případech rozhodnutí zrušena.¹⁴²

Závěrem je tedy jasné, že pro civilní a trestní řízení je rozsah hodnocení znaleckého posudku jiný a bude zajímavé sledovat, zda se tato odlišnost časem sjednotí v důsledku přijetí nového zákona o znalcích. Jelikož nová právní úprava přináší přehlednost a lepší přezkoumatelnost, tak se možná i změní přístup k hodnocení znaleckého posudku.

---

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4712/2016, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 25 Cdo 2368/2017

5 Znalecké posudky z oboru zdravotnictví

Zdravotnictví je v současné době třetím nejpočetnějším znaleckým oborem po ekonomice a stavebnictví.¹⁴³ Ke dni 1.8. 2023 je v seznamu znalců zapsáno pod tímto oborem 773 z celkových 5975 subjektů, což v procentech tvoří více než 12,9 % zapsaných znalců. Z tohoto počtu je 742 subjektů zapsaných podle staré a 31 podle nové právní úpravy.¹⁴⁴ Zdravotnictví jako takové je tvořeno pouze jedním oborem, nicméně má řadu odvětví podle lékařských odborností. Nebudu zde vyjmenovávat všechna odvětví podle vyhlášky o seznamu odvětví, navíc, když se některá přejmenovala či sloučila. Dospěla jsem k tomu, že se zaměřím jen na zajímavé oblasti, které hlouběji rozeberu. První oblastí je vymezení pojmu *lege artis*, respektive jeho ekvivalentu v českém právním řádu. Druhou podkapitolou je znalecké dokazování postupu *non lege artis*. Jedná se o zajímavou oblast, jelikož lékaři vlastně hodnotí jiné lékaře. V případě úzkých specializací hodnotí vlastně své kolegy. Ráda bych se proto zaměřila na tyto znalecké posudky.

5.1 Pojem a vymezení postupu *lege artis*

Pojem *lege artis* samozřejmě není českého původu, ale pochází z latinského výrazu „*de lege artis medicinae*“, který můžeme přeložit jako „podle pravidel umění lékařského“. Smysl tohoto pojmu se přeneseně vyskytuje i na několika místech v českém právním řádu, ačkoliv významově již bez přípony *medicinae* a tudíž bez jakéhokoliv vztahu ke zdravotnictví. Jak jsem již zmiňovala v kapitole 3.4.1, dokonce i zákon o znalcích ho v přenesené formě používá v § 28 odst. 5, když mluví o vypracování znaleckého posudku v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. V důvodové zprávě k § 28 je pak dokonce i použit výraz *lege artis* při vysvětlení, kdy se znalecký posudek považuje za odůvodněný.¹⁴⁵ Sokol tento pojem nachází i v jiných předpisech, kde dovozuje, že označení určité činnosti *lege artis* znamená, že byla splněna uložená zákonná povinnost např. u soudců, advokátů či státních zástupců.¹⁴⁶ Pozoruhodné je, že ačkoli je pojem *lege artis* hojně využíván v širokém spektru právní a další související literatury napříč obory, není v žádné zákonné ani podzákonné normě exaktně definován. Tímto rozparem se

---

¹⁴³ BRADÁČ, Albert. Co prozradí statistika seznamu znalců. *Soudní inženýrství* [online]. 2022, 33(2), s. 40-45 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-443X. Dostupné z: <https://doi.org/10.13164/SI.2022.2.41>

¹⁴⁴ Seznam znalců a tlumočnicků. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://seznat.justice.cz/>

¹⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Zvláštní část, k § 28, k odst. 1.

¹⁴⁶ SOKOL, Tomáš. *Lege artis*, známý pojem neznámého obsahu. *Ekonom* [online]. 2010 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://pravniciradce.ekonom.cz/c1-42774960-lege-artis-znamy-pojem-neznameho-obsahu>

lege artis bezesporu kvalifikuje – více než jakýkoliv jiný mě známý termín – na multidimenzionální fenomén.

Absence doslovné definice lege artis platí i pro obor zdravotnictví, zjednodušeně je vnímán jako postup odborně správný. Zákonná a podzákonná úprava je ale z pochopitelných důvodů specifitější: V předchozí právní úpravě § 11 odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, bylo stanoveno, že zdravotnická zařízení poskytují zdravotní péči „v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy“. Tato definice byla problematická z několika důvodů. Prvním problémem byla absence vyjádření vůle pacienta. Druhý problém nastával při interpretaci dostupných poznatků lékařské vědy, protože ne vždy a za každých okolností bylo možné použít nejmodernější metody, které světová věda zná: „*Je logické, že takový požadavek v běžném zdravotnickém zařízení není reálný a případná žaloba pacienta, že nebylo postupováno na úrovni dostupných poznatků lékařské vědy při jeho léčbě, mohla být v některých případech úspěšná.*¹⁴⁷

Nová úprava je proto v požadavcích na poskytování zdravotní péče opatrnější. Využíván je pojem náležitá odborná úroveň, který § 4 odst. 5 ZoZS definuje takto: „*Náležitou odbornou úroveň se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.*“. Dále se pak objevuje v § 28 odst. 2 ZoZS, dle něhož má pacient právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni. Právu pacienta samozřejmě odpovídá také povinnost poskytovatele a zdravotnického pracovníka tuto úroveň péče zajistit. Podle § 45 odst. 1 ZoZS je poskytovatel povinen „*poskytovat zdravotní služby na náležité odborné úrovni, vytvořit podmínky a opatření k zajištění uplatňování práv a povinností pacientů a dalších oprávněných osob, zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků při poskytování zdravotních služeb*“ a zdravotnický pracovník je pak podle § 49 odst. 1 ZoZS povinen „*poskytovat zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, v rozsahu odpovídajícím jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni a řídit se etickými principy*“. Všechna tato ustanovení úspěšně prošla plenární kontrolou Ústavního soudu.¹⁴⁸

Pojem definuje také § 2 odst. 1 Etického kodexu České lékařské komory: „*Lékař v rámci své odborné způsobilosti a kompetence svobodně volí a provádí ty preventivní, diagnostické a léčebné úkony, které odpovídají současnému stavu lékařské vědy a které pro nemocného považuje*

---

¹⁴⁷ MACH, Jan. Lege artis – náležitá odborná úroveň a profesní standardy. *Zdravotnické fórum* [online]. 2012, (8), s. 2-4 [cit. 2023-08-01]. ISSN 9771804966007. Dostupné z: https://www.zdravotnicke-pravo.cz/kestazeni/lege_artis_-_nalezita_odborna_uroven_a_profesni_standardy.pdf

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12

za nejvýhodnější. Přitom je povinen respektovat v co největší možné míře vůli nemocného (nebo jeho zákonného zástupce).“¹⁴⁹

Nejvyšším právním předpisem, který se tomuto pojmu věnuje, je Úmluva o lidských právech a biomedicíně, vyhlášená pod č. 96/2001 Sb. m. s. Článek 4 pojmenovaný profesní standardy reguluje poskytování zdravotní péče v České republice tak, že: *„Jakýkoliv zákrok v oblasti péče o zdraví, včetně vědeckého výzkumu, je nutné provádět v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy.“*

Důležité je si uvědomit, že všechny z výše uvedených definic zakládají nárok jen a pouze na správný postup léčby, nikoliv na příznivý výsledek. Pokud by tomu tak bylo, lidé by neumírali na následky chorob, ale pouze stárím. Mach uvádí, že *„postup lékaře může být naprosto správný, odpovídat poznatkům lékařské vědy i uznávaným postupům, přesto pitevní protokol může být jasným důkazem o tom, že zdravotní služby nebyly poskytnuty v souladu s potřebami pacienta, aniž však lékař porušil jakoukoliv svou profesní povinnost. Každý lékař i každý soudní znalec ví, že taková situace může v praxi vždy nastat.“¹⁵⁰* Tedy skutečnost, že lékařský výkon nedopadne dobře, nemusí nutně znamenat, že lékař postupoval chybně (non lege artis), že něco opomenul, nebo že porušil některou svoji povinnost. Někdy se pro tuto situaci používá pojem vitium artis.

5.2 Znalecké dokazování postupu non lege artis

Pro dokazování postupu non lege artis je v první řadě nezbytné zmínit judikát Nejvyššího soudu z roku 2005, který byl kladně přijat odbornou veřejností a mnohokrát citován. Na základě této jeho věty se vytvořila současná definice náležité odborné úrovně: *„V trestněprávní nauce se běžně považuje za porušení postupu „lege artis“, pokud lékař při výkonu svého povolání nedodrží rámec pravidel vědy a medicínských způsobů, a to v mezích daných rozsahem jeho úkolů podle pracovního zařazení i konkrétních podmínek a objektivních možností.“* Nejvyšší soud dále v souladu s judikaturou vymezil 3 podmínky vzniku trestní odpovědnosti lékaře:

- 1. „jednání musí být v rozporu s povinnostmi lékaře poskytovat účelnou a hodnotnou péči,*
- 2. takové jednání musí být lékařem zaviněné nejméně z nedbalosti,*
- 3. následek relevantní z hlediska trestního práva musí být v příčinné souvislosti s tímto jednáním.“¹⁵¹*

---

¹⁴⁹ Stavovský předpis č. 10 České lékařské komory – Etický kodex

¹⁵⁰ MACH, Jan. Co je a není lege artis a kdo to posoudí. In: PTÁČEK, Radek, Petr BARTŮNĚK, Jan MACH a kol. Lege artis v medicíně. Praha: Grada, 2013, s. 23-25. ISBN 978-80-247-5126-9.

¹⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005

U prvního bodu dospěl k názoru, že chybně stanovená diagnóza ještě nutně nemusí znamenat porušení lékařových povinností postupovat *lege artis*. Porušení by nastalo ve chvíli, pokud by nesprávná diagnóza byla „*důsledkem závažného porušení postupů pro její určování, které lékař zavinil (alespoň ve formě nedbalosti ve smyslu § 5 TrZ) a které spočívá např. v bezdůvodném nevyužití dostupných diagnostických metod.*“. Dále zdůraznil časový aspekt hodnocení postupu lékaře. Je nezbytné ho vždy hodnotit „*ex ante*“, tedy z pohledu lékaře a na základě poznatků, které měl v době svého rozhodování k dispozici.¹⁵² Opakem by bylo hodnocení *ex post*, tedy když se již ví, jak situace dopadla, ve smyslu známého rčení „*po bitvě je každý generál*“. Zásada *ex ante* je zásadní zejména pro znalce, kteří nemohou pro účely hodnocení postupu zdravotníka vycházet z pozdějších vyšetření a nálezů.

Dalším faktorem pro hodnocení postupu zdravotníka je ohled na objektivní možnosti a konkrétní podmínky pracoviště. Jiné podmínky budou panovat v polní nemocnici uprostřed války, jiné možnosti budou ve špičkovém zdravotnickém zařízení v metropoli. V době míru budou jistě tyto rozdíly méně dramatické, i tak se ale mohou objektivní možnosti různých pracovišť lišit. Ostatně stejná nerovnost postihuje i jedno pracoviště v různých časech: např. dostupnost mnohých laboratorních vyšetření, zobrazovacích metod, ale i specialistů se specifickou erudicí je zcela jistě jiná ve všední den a v den státního svátku. Nelze postihovat zdravotníky za postup *non lege artis* v případech, ve kterých lepší péči ani nemohli zajistit. Proto by se měl znalec mimo jiné zabývat podmínkami na konkrétním pracovišti v konkrétní čas, jeho materiálním zázemím a vybavením.

Kdo by měl ale takovým znalcem být? To je velmi důležitá otázka. Ne vždy odbornost posuzovaného zdravotníka odpovídá nemoci, pro kterou vznikl škodlivý následek. Například když chirurg u pacienta na svém oddělení nerozpozná infarkt myokardu, v jehož důsledku pacient zemře. Pokud by znalcem byl kardiolog, zcela jistě by závěry znaleckého posudku byly jiné, než pokud by byl přibrán lékař stejné odbornosti, v tomto případě chirurg. Odborná veřejnost se shoduje na druhé možnosti. Česká lékařská komora zakotvení tohoto principu požadovala již v roce 2009: „*Posuzovat správnost či nesprávnost postupu lékaře, či jiného zdravotníka, by měl vždy znalec stejné odbornosti, který zná rozsah jeho profesních povinností a dokáže posoudit, zda byly dodrženy či porušeny. To nevylučuje, aby se ve složitějších případech na posuzování podíleli i znalci z dalších oborů (...)*“.¹⁵³ Kritériem výběru znalce tedy není daná choroba, ale odbornost zdravotníka, o kterém se jedná. Mach se podivuje, že i když proti této zásadě vyšší soudy nic nenamítají, tak je v praxi každodenně porušována jak ze strany některých soudů, státních

---

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005

¹⁵³ *Závěry kongresu ČLK k problematice znaleckých posudků z oboru zdravotnictví* [online]. 2009 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: https://www.ferovanemocnice.cz/data/zavery_CLK.pdf

zástupců a policejních orgánů, tak ze strany znalců.¹⁵⁴ A to i přesto, že je zde judikatura Nejvyššího soudu, která řešila tuto otázku řešila. Šlo o nepoužitelnost znaleckého posudku soudního lékaře pro účely posouzení léčby na chirurgii.¹⁵⁵

Další chybou orgánů činných v trestním řízení je položení přímé otázky, zda postup zdravotníka byl *lege artis* nebo *non lege artis*. Taková otázka je ale chybná, a to nemluvím o důvodu, že zákon pojem doslovně nezná. Chybná je zejména z toho důvodu, že podsouvá znalci rozhodnutí o zákonnosti postupu zdravotníka, které ale náleží jen a pouze soudu. Soud musí finálně posoudit, zda je lékař či poskytovatel zdravotní péče odpovědný za postup v rozporu s náležitou odbornou úrovní. Nicméně posouzení věcné správnosti postupu je naopak vždy na znalci. Je zde tenká hranice a je proto velmi důležité správně formulovat znalecký úkol.

5.3 Kdy se může postup *non lege artis* stát povoleným

Některé postupy, které by se mohly jevit jako *non lege artis* se v závěru mohou ukázat jako postupy splňující požadavek náležité odborné úrovně. V první řadě ani obsah pojmu *lege artis*, či náležité odborné úrovně není neměnný a některé postupy a procedury se mohou v čase a místě fakticky měnit. To, co bylo považováno za správný postup před 10 lety nemusí odpovídat dnešním požadavkům. A naopak některé postupy mohou být judikaturou navráceny zpět do „zelené“ zóny (například domácí porody a jiné sporné otázky).

Další možností, kdy postup zdánlivě nesprávný může vyhovět požadavku na náležitou odbornou úroveň, je respektování individuality pacienta. Tedy když svéprávný pacient doporučenou léčbu i po poučení o možných následcích odmítne. Porušením zákona by naopak bylo poskytnutí péče proti vůli pacienta (například podání krevní transfuze člověku, který ji z náboženských důvodů odmítá). Souhlas pacienta s poskytnutím zdravotní péče může být konkludentní, v případech závažnějších zásahů do tělesné integrity je informovaný souhlas zpravidla v písemné formě.¹⁵⁶ Speciálními případy se zvláštní úpravou jsou situace, kdy pacient není schopen souhlas udělit (typicky pro poruchu vědomí), ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí (např. z důvodu psychiatrického onemocnění či intoxikace), nebo je poskytnutí zdravotní služby nařizováno soudem nebo stanoveno zákonem (např. ochranné léčení dle rozhodnutí soudu, povinná karanténa podle zákona o ochraně veřejného zdraví, nařízené vyšetření dle TŘ).

---

¹⁵⁴ MACH, Jan. Odborná kompetence znalců ve zdravotnictví: Posuzovat správnost postupu lékaře může jen znalec stejné odbornosti. *Tempus medicorum*. Česká lékařská komora, 2015, 24(3), s. 20-21. ISSN 1214-7524.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. I Tzn 9/97

¹⁵⁶ MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, s. 116. ISBN 978-80-247-3683-9.

Správný medicínský postup zpravidla není jen jeden, ale může jich být více. Je na zdravotníkovi, který z nich při poskytování zdravotních služeb zvolí. Může dokonce zvolit i jiný postup, který vzhledem k individualitě pacienta považuje za nejvhodnější.¹⁵⁷ Toto odchýlení se od uznávaného medicínského postupu musí ovšem náležitě odůvodnit ve zdravotnické dokumentaci podle § 47 odst. 3 písm. a) ZoZS. Pak je na zdravotníkovi, zda je schopen metodu obhájit.

Zavádění nových medicínských postupů s sebou nevyhnutelně nese i ověřování na pacientech. Souhlasí-li pacient s dobrovolnou účastí na medicínském výzkumném programu, schvaluje tím pro sebe tento postup jako lege artis.¹⁵⁸

Poslední možností „vyvinění“ při zdánlivém postupu non lege artis je krajní nouze.

---

¹⁵⁷ MACH, Jan a kol. *Univerzita medicínského práva*. Praha: Grada, 2013, s. 50-52. ISBN 978-80-247-5113-9.

¹⁵⁸ Například § 72 zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách.

Závěr

Ve své práci jsem zmapovala právní úpravu znalectví a jeho vliv na trestní řízení. Spojovací linkou v celé práci byl obor zdravotnictví, který se prokazatelně zformoval ze všech znaleckých oborů nejdříve. V první řadě jsem se zabývala historií této činnosti jak ve světě, tak na českém území. Zkoumala jsem přístup starověkých civilizací Sumeru, Egypta, Řecka, Říma, Číny a Indie k provádění pitev a zkoumání anatomie člověka. Zjistila jsem, že nejranější náznaky znalecké činnosti lze spatřovat v prvopočátečním soudním lékařství, když dochované záznamy se zmiňují o první soudní pitvě již v roce 1302. Na našem území jsem vystopovala počátky této činnosti v institucionalizované formě datované k roku 1787, kdy se objevily první seznamy stálých soudních znalců. V té době začaly vznikat první právní předpisy, které upravovaly přibírání lékařů k ohledání těl. Uvedla jsem většinu procesních norem upravujících trestní řízení na našem území až do současné doby. Více jsem se věnovala úpravám z 50. a 60. let, z nichž některé byly pro znalectví likvidační. Dále jsem zhodnotila legislativní návrhy, které během let byly předkládány a následně i přípravy k současné právní úpravě, zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Detailně jsem ve své práci rozebrala osobu znalce, jeho odlišení od jiných rolí v soudním procesu a s tím i koncepci znalecké činnosti. Pokud jde o formy provozování znalecké činnosti, rozdělení subjektů na znalce, znalecké kanceláře a znalecké ústavy není jednoznačné, není přehledné a nedává jasný smysl. Mám za to, že kategorizace subjektů na soukromoprávní a veřejnoprávní by byla vhodnější. Rovněž nepovažuji za účelný striktní zákaz slučitelnosti výkonu znalecké činnosti ve více znaleckých kancelářích, zejména v případě výkonu znalecké činnosti v různých oborech.

Pro výkon znalecké činnosti bylo nejdůležitější změnou zavedení právního nároku na jmenování znalcem po splnění zákonných požadavků. To je bezpochyby změna pozitivní, která by mohla do jisté míry kompenzovat odliv členů znalecké obce. Dalším pozitivem je snížení původně navrhované 10leté doby odborné praxe na 5 let. V odborných kruzích značně kritizovanou změnou je povinnost všech znalců absolvovat obecnou část zkoušky do uplynutí přechodného období. Je otázkou, zda by u aktivních znalců nebylo možné situaci vyřešit jiným způsobem, například zda by nepostačilo zhodnotit poslední tři podané posudky po formální stránce, zda vyhovují zákonným požadavkům a na tomto základě učinit závěr o způsobilosti znalce vykonávat znaleckou činnost.

Velkou pozornost jsem věnovala právní úpravě znalečného. V souvislosti s provedením novelizace vyhlášky o znalečném došlo k významnému posunu v jeho výši, která se tímto alespoň

částečně přiblížila tržnímu ohodnocení vysoce odborné činnosti. Systematickým řešením by ovšem bylo stanovení výše odměny každoročně valorizačním mechanismem, aby se stejná situace s propadem reálné výše odměny každých několik let neopakovala. Stejně tak jsem posoudila i odměnu za podání odborného vyjádření, která bohužel zvýšení nedoznala a je tak stále v žalostně nízké hodinové výši 75 až 125 Kč. Záměr zákonodárce nezvýšit odměnu u odborného vyjádření de facto povede ke konci odborných vyjádření z důvodu absence zájmu odborníků o tuto činnost. Původní smysl odborných vyjádření jako „narázníku“ bránícího zahlcení znalců se tak vytrácí. Dnešní ekonomická situace tuto pozici vlastně otáčí a zajistit kvalitního zpracovatele pro odborné vyjádření může být brzy obtížnější než zajištění zpracování znaleckého posudku.

Velkých změn doznal s novou právní úpravou i znalecký posudek jako takový. Nejenže je umožněno ho podávat v elektronické formě, ale je stanovena i řada dalších novinek. Kompletně se změnila struktura znaleckého posudku. Jak jsem uvedla v kapitole o formálních náležitostech znaleckého posudku, změnil se i věcný obsah částí, které v posudku zůstaly. Tato úprava s sebou přináší řadu komplikací. Zmatek vznikne například v části posudek, který dříve obsahoval zadané otázky a odpovědi a nyní část pod stejným názvem obsahuje analýzu dat. Přehlednější by bylo stávající části, respektive jejich věcný obsah ponechat a doplnit části nové.

Dalším přetrvávajícím problémem, který ale nevybočuje z řady podobných snah státu v jiných oblastech digitalizace, je nově spuštěná elektronická evidence znaleckých posudků. Stále obsahuje chyby, pro které není možné zadat o znaleckém posudku veškeré požadované údaje. Ač Ministerstvo spravedlnosti o nedostatcích evidence ví, stále nedošlo k jejich odstranění. Systém byl ostatně i spuštěn až 14. 11. 2022 (respektive 5. 12. 2022), tedy se zpožděním o jeden a tři čtvrtě roku od účinnosti a tři roky od platnosti zákona o znalcích. Zavádění systému elektronické evidence bylo příkladným selháním ze strany veřejných orgánů při snaze o digitalizaci veřejné správy.

Procesní hledisko znaleckého dokazování tak problematické není, zřejmě i proto, že jeho úprava je z velké části tvořena již „vyzkoušeným“ trestním řádem. Právní úprava příbrání znalce a jeho procesních oprávnění je logická a nevytváří zbytečné nejasnosti. Jediným úskalím tak může být pro zadavatele znaleckých posudků sestavení správné znalecké otázky, nebo znaleckého úkolu. I proto ale existuje institut předběžného projednání zadání a lhůty.

Zajímavá je situace u hodnocení věcné stránky znaleckého posudku. Současná judikatura vytvořila pro civilní a trestní řízení dvojkolejnost, respektive jiný postup při hodnocení obsahu znaleckého posudku. V trestním řízení se ujal princip hodnocení obsahové stránky v souladu s judikaturou Ústavního soudu. V civilním řízení převažuje názor, že soudy nemohou hodnotit obsah posudku, jelikož k tomu nemají odborné znalosti. Oba názorové proudy se ale shodnou

v tom, že znalecký posudek je jen jedním z mnoha důkazních prostředků, nepožívá větší právní síly a může být v odůvodněných případech pro rozhodnutí neuplatněn.

V závěru mé práce jsem se vrátila k oboru zdravotnictví a zabývala se pojmem *lege artis* v českém právním řádu a znaleckým dokazováním opačného postupu. Samotný termín *lege artis* v právním řádu definován není, jeho principy jsou ale zakotveny v zákoně o zdravotních službách a v Úmluvě o lidských právech a biomedicině. Tyto normy zaručují pacientům definovanou úroveň poskytované péče, celkem pochopitelně ale nezakládají nárok na příznivý výsledek. Postup *non lege artis* je tedy definován především odchýlením se od adekvátních postupů, nikoliv selháním léčby. Dále ze současné definice náležitě odborné úrovně vyplývá, že je při hodnocení lékařského postupu nutno brát ohled na konkrétní podmínky a objektivní možnosti, tedy hodnotit každý případ přísně individuálně. Neméně důležitým je princip hodnocení *ex ante*, což znamená, že znalec musí postup zdravotníků posuzovat jen na základě těch poznatků, které posuzování měli (nebo mohli mít) v dané době k dispozici. Problematickou otázkou je pro orgány činné v trestním řízení výběr odbornosti znalce. Často se stává, že je přibrán znalec s jinou odborností, než jakou má posuzovaný zdravotník, což je v rozporu s požadavkem na posouzení konkrétních podmínek a objektivních možností i s již existující judikaturou.

Mám-li hodnotit současnou právní úpravu jako celek, tak i přes citelná slabší místa znamená vydání zákona o znalcích a navazujících předpisů posun v kvalitě znalecké činnosti. Je to zejména z důvodu sjednocení formy znaleckého posudku, rozšíření o nové součásti a zvýšení důrazu na přezkoumatelnost. Na druhou stranu jsem při detailním prostudování této právní úpravy našla mnohé nekoncepční aspekty. Část z nich je řešitelná pouze novelizacemi, některé vyjasní nebo již vyjasnila judikatura, zbylé jsou technického charakteru a odpovídají stavu digitalizace státní správy. Kladně lze hodnotit snahu Ministerstva spravedlnosti usnadnit znalcům přechod na postupy dle nového zákona například pořádáním výukových seminářů, z nichž jsem jeden v rámci přípravy mé diplomové práce absolvovala. Stejně tak webové stránky znalci.justice.cz poskytují užitečné informace a zaznamenala jsem i snahy o pořizování výukových podcastů a videí. Ministerstvu spravedlnosti jistě nelze upřít, že by se problematice aktivně nevěnovalo.

Závěrem bych chtěla odpovědět na otázku týkající se opodstatněnosti institucionalizované znalecké úpravy, kterou jsem si položila v úvodu svojí práce. V některých zemích se totiž institucionalizované znalcetví nevyskytuje, neexistují seznamy zapsaných znalců a odborné otázky zodpovídají odborníci přibraní v režimu *ad hoc* či veřejné orgány. Šlo by takovou koncepci realizovat v České republice, kde je dlouholetá tradice znaleckého práva a trestní řízení leckdy nelze bez účasti znalců uskutečnit?

Dospěla jsem k závěru, že v našich podmínkách není reálné ani účelné takovou radikální změnu koncepce institutu znalce uskutečnit. Znalci jsou podle současné právní úpravy jako jediní oprávněni zodpovídat složité odborné otázky. K právní úpravě se postupem času přidala také komplexní judikatura, která vymezuje složité odborné otázky přesahující možnosti posouzení odborníky pomocí odborných vyjádření a k jejichž posouzení musí být přibráni znalci. V případě odstranění institutu zapsaných znalců by tyto složité odborné otázky byli oprávněni zodpovídat znalci přibraní v režimu ad hoc. Taková změna by ovšem jistě, minimálně ze začátku, vedla k nepřiměřeným průtahům takřka všech řízení, neboť je jisté, že zpochybnění odborné erudice ad hoc znalce k vypracování posudku by se stalo vysoce nadužívaným postupem. Nadto by byla nutná změna právní úpravy, která nyní v režimu ad hoc zvýhodňuje orgány činné v trestním řízení oproti obhajobě, která nemá oprávnění předložit znalecký posudek vypracovaný nezapsaným znalcem.

Při současném nastavení odměn za odborná vyjádření nelze ani uvažovat o nahrazení znaleckých posudků tímto nástrojem. Také cesta přenesení většího dílu odpovědnosti za posuzování odborných otázek na soudy je irelevantní, s ohledem na stupeň a tempo rozvoje všech oblastí lidského poznání.

Došla jsem k závěru, že institucionalizovaná právní úprava znalecké činnosti je nedílnou a nutnou součástí právního řádu České republiky. Je pravděpodobné, že trend stále narůstajícího počtu složitých odborných otázek, které vyžadují posouzení znalcem, bude pokračovat. A tak i znalecký posudek bude bezesporu i nadále hojně využívaným důkazním prostředkem nejen v trestním řízení.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
TŘ, trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
vyhláška o odměně za odborné vyjádření	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení
vyhláška o seznamu odvětví	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví
vyhláška o znalečném	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 504/2020 Sb., o znalečném
ZnalV, vyhláška o výkonu znalecké činnosti	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
ZnalZ, zákon o znalcích	zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
ZoZS	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

Seznam použitých zdrojů

1 Seznam použité knižní literatury

- BRADÁČ, Albert, Aleš VÉMOLA a Albert BRADÁČ. *Soudní znalectví ve vybraných technických a ekonomických oborech po 1.1.2021*. Vydání druhé, aktualizované a doplněné. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2021, 324 s. ISBN 978-80-7623-061-3.
- BULISOVÁ, Jiřina. *Ottova všeobecná encyklopedie ve dvou svazcích: M-Ž*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2003, 752 s. ISBN 80-7181-947-6.
- DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. Praha: C.H. Beck, 2020, 213 s. ISBN 978-80-7400-790-3.
- DÖRFL, Luboš, Alexandr KRYSL, Markéta LEHKÁ a Radek VISINGER. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2021, 417 s. ISBN 978-80-7400-823-8.
- DRAŠTÍK, Antonín, Jaroslav FENYK a kol. *Trestní řád: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 2500 s. ISBN 978-80-7552-600-7.
- FRYŠTÁK, Marek. *Znalecké dokazování v trestním řízení. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 119 s. ISBN 978-80-7676-063-9.
- FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0.
- FRYŠTÁK, Marek, Jan PROVAZNÍK, Jolana SEDLÁČKOVÁ a Eva ŽATECKÁ. *Trestní právo procesní*. Ostrava: Key Publishing, 2015, 338 s. ISBN 978-80-7418-246-4.
- HANÁK, Jakub. *Průvodce znalce v roce 2021*. Opava: Institut technologického a ekonomického znalectví, 2021, 198 s. ISBN 978-80-270-9084-6.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HIRT, Miroslav. *Soudní lékařství I. díl*. Praha: Grada, 2015, 272 s. ISBN 978-80-247-9952-0.
- HIRT, Miroslav a kol. *Soudní znalectví v oboru zdravotnictví*. Praha: Grada, 2014, 47 s. ISBN 978-80-247-3890-1.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2021, 942 s. ISBN 978-80-7502-550-0.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, 1424 s. ISBN 978-80-7502-637-8.
- KOUPIL, Ondřej, Marcela KOUPILOVÁ, Karel MALÝ, Jiří ŠOUŠA, Jana VOJTÍŠKOVÁ a Klára WOITSCHOVÁ. *Prameny k dějinám trestního práva v českých zemích v období absolutismu: chrestomatie. Díl. I., Druhá polovina 17. a počátek 18. století*. Praha: Karolinum, 2018, 342 s. ISBN 978-80-246-3775-4.

- KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 332 s. ISBN 978-80-7478-042-4.
- KŘÍSTEK, Lukáš, Pavel BÜRGER a Jan VUČKA. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech: Komentář*. Praha: Leges, 2021, 312 s. ISBN 978-80-7502-511-1.
- KŘIŠŤAN Z PRACHATIC a Zdeňka TICHÁ. *Lékařské knížky Mistra Křišťana z Prachatic z mnohých vybrané*. Praha: Avicenum, 1975, 210 s.
- MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Grada, 2010, 320 s. ISBN 978-80-247-3683-9.
- MACH, Jan a kol. *Univerzita medicínského práva*. Praha: Grada, 2013, 225 s. ISBN 978-80-247-5113-9.
- MALÝ, Karel. *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, 269 s. ISBN 80-85903-01-6.
- MALÝ, Karel a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. přepracované vydání. Praha: Leges, 2010, 640 s. ISBN 978-80-87212-39-4.
- MAREČKOVÁ, Marie. *České právní a ústavní dějiny: stručný přehled a dokumenty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 449 s. ISBN 80-244-1502-X.
- Masarykův slovník naučný: Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Díl VII. Š-Ž. Praha: Československý Kompas, 1933, 1089 s.
- MCDERMID, Val. *Forensics: What Bugs, Burns, Prints, DNA and More Tell Us About Crime*. New York: Grove Press, 2014, 310 s. ISBN 978-0-8021-2515-6.
- PRAŽÁK, Josef. *Soudní znalci*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1940, 377 s.
- PTÁČEK, Radek, Petr BARTŮNĚK, Jan MACH a kol. *Lege artis v medicíně*. Praha: Grada, 2013, 227 s. ISBN 978-80-247-5126-9.
- SCHELLE, Karel. *Vývoj trestního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2012, 100 s. ISBN 978-80-7418-139-9.
- STREJC, Přemysl. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: C.H. Beck, 2000, 116 s. ISBN 80-7179-364-7.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠEVČÍK, Petr a Ladislav ULLRICH. *Znalecké právo*. Praha: C.H. Beck, 2015, 374 s. ISBN 978-80-7400-539-8.
- TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství pro právníky*. Praha: Orbis, 1958, 561 s.
- TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. Praha: Avicenum, 1977, 263 s.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby: detailní výklad, praktické pokyny, vzory podání*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, 1257 s. ISBN 978-80-7400-750-7.

2 Seznam použité časopisecké literatury

BENECKE, Mark. A brief history of forensic entomology. *Forensic Science International* [online]. 2001, **120**(1-2), s. 2-14 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0379-0738. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S0379-0738\(01\)00409-1](https://doi.org/10.1016/S0379-0738(01)00409-1)

BRADÁČ, Albert. Co prozradí statistika seznamu znalců. *Soudní inženýrství* [online]. 2022, **33**(2), s. 40-45 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-443X. Dostupné z: <https://doi.org/10.13164/SI.2022.2.41>

BURTON, Julian L. A Bite Into the History of the Autopsy: From Ancient Roots to Modern Decay. *Forensic Science, Medicine, and Pathology* [online]. 2005, (1), s. 277–284 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1547-769X. Dostupné z: <https://doi.org/10.1385/FSMP:1:4:277>

CECCHETTO, Giovanni, Thomas BAJANOWSKI, Rossana CECCHI, et al. Back to the Future - Part 1. The medico-legal autopsy from ancient civilization to the post-genomic era. *International Journal of Legal Medicine* [online]. 2017, **131**(4), s. 1069-1083 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0937-9827. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s00414-017-1584-8>

ČOČKOVÁ, Jitka. Kam směřuje znalecká legislativa? *Stavební právo. Bulletin* [online]. 2019, (4), s. 36-42 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-6386. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/literatura/LT119037?hash=match-0&citation=unit-3#unit-3>

DEADMAN, Willam J. Forensic Medicine: An Aid to Criminal Investigation. *Canadian Medical Association journal* [online]. 1965, **92**(13), s. 666-70 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0820-3946. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1928256/>

FRÝDEK, Miroslav a Tomáš VOJTÍŠEK. *Bulletin znaleckého práva a znalectví* [online]. MUNI, 2023, (1), 34 s. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.law.muni.cz/dokumenty/58614>

GULCZYŃSKI, Jacek, Ewa IŻYCKA-ŚWIESZEWSKA a Marek GRZYBIAK. Short history of the autopsy: Part I. From prehistory to the middle of the 16th century. *Polish Journal of Pathology* [online]. 2009, **60**(3), s. 109-114 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1233-9687. Dostupné z: <https://www.termedia.pl/Short-history-of-the-autopsy-Part-I-From-prehistory-to-the-middle-of-the-16th-century,55,13771,1,1.html>

HO, Hock Lai. The Legitimacy of Medieval Proof. *Journal of Law and Religion* [online]. Cambridge University Press, 2003, **19**(2), s. 259-298 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0748-0814. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3649177>

HUA, Peng, James Malcolm CAMERON a Jia Jing TAO. Forensic Medicine in China: Its History to the Present Day. *Medicine, Science and the Law* [online]. 1987, **27**(1), s. 2-12 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0025-8024. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/002580248702700102>

KING, L. S. a M. C. MEEHAN. A history of the autopsy: A review. *The American journal of pathology* [online]. 1973, **73**(2), s. 514–544 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0002-9440. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1904067/>

KŘÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce* [online]. Praha: Soudcovská unie České republiky, 2017, **19**(3), s. 15-24 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-5347. Dostupné z: https://www.znalex.cz/wp-content/uploads/2018/03/soudce_03_17_hodnoceni-posudku-a-judikatura.pdf

KULIL, Vladimír. Znalecký slib a ohlédnutí do historie soudnictví a znalectví. *Soudní inženýrství* [online]. Akademické nakladatelství CERM, 2010, **21**(6/2010), s. 298-304 [cit. 2023-08-01]. ISSN 1211-443X. Dostupné z: https://www.lesniznalec.cz/getFile.php?file=Znl_cinnost/Znalecky_slib_a_historie.pdf

LOWELL, A. Lawrence. The Judicial Use of Torture. Part I. *Harvard Law Review* [online]. The Harvard Law Review Association, 1897, **11**(4), s. 220-233 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0017-811X. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/1321315>

MACH, Jan. Odborná kompetence znalců ve zdravotnictví: Posuzovat správnost postupu lékaře může jen znalec stejné odbornosti. *Tempus medicorum*. Česká lékařská komora, 2015, **24**(3), s. 20-21. ISSN 1214-7524.

MACH, Jan. Lege artis – náležitá odborná úroveň a profesní standardy. *Zdravotnické fórum* [online]. 2012, (8), s. 2-4 [cit. 2023-08-01]. ISSN 9771804966007. Dostupné z: https://www.zdravotnicke-pravo.cz/kestazeni/lege_artis_-_nalezita_odborna_uroven_a_profesni_standardy.pdf

MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika* [online]. 2010, **42**(3) [cit. 2023-08-01]. ISSN 1210-9150. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

PAPI, Luigi. The first reported medieval judicial autopsy on Azzolino Degli Onesti: poisoning or Budd-Chiari syndrome? *Medicina Historica* [online]. 2022, **6**(3) [cit. 2023-08-01]. ISSN 2532-2370. Dostupné z: <https://mattioli1885journals.com/index.php/MedHistor/article/view/13572>

PASEKOVÁ, Eva. Ředitel odboru dohledu Richter odchází z ministerstva, chce být advokátem. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/01/reditel-odboru-dohledu-richter-odchazi-z-ministerstva-chce-byt-advokatem/>

SEDLÁČKOVÁ, Helena. Lékařská komora trvá na tom, že má vydávat osvědčení soudním znalcům z oboru zdravotnictví. Vyhláška je podle ní v rozporu se zákonem. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2021/03/lekarska-komora-trva-na-tom-ze-ma-vydavat-osvedceni-soudnim-znalcum-z-oboru-zdravotnictvi-vyhlaska-je-podle-ni-v-rozporu-se-zakonem/>

SMITH, Sydney. History and Development of Forensic Medicine. *British Medical Journal* [online]. 1951, **1**(4707), s. 599-607 [cit. 2023-08-01]. ISSN 0959-8138. Dostupné z: <https://doi.org/10.1136/bmj.1.4707.599>

SOKOL, Tomáš. Lege artis, známý pojem neznámého obsahu. *Ekonom* [online]. 2010 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://pravnicke.ekonom.cz/c1-42774960-lege-artis-znamy-pojem-neznameho-obsahu>

VANTUCH, Pavel. Kdy může obhajoba důkaz vyhledat, kdy předložit a kdy jen navrhnout jeho provedení? *Bulletin advokacie* [online]. 2013 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kdy-muze-obhajoba-dukaz-vyhledat-kdy-predlozit-a-kdy-jen-navrhnout-jeho-provedeni?browser=full>

3 Seznam použitých internetových zdrojů

DOBIÁŠ, Martin a Jiří ZÁVORA. Ilustrativní znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: https://znalci.justice.cz/wp-content/uploads/2022/01/Ilustrativni-posudek_soudni-lekarstvi_v1.pdf

SHARAPAEV, Vladimír a Nikola JEŽKOVÁ. Sharpovo schéma. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/didakticka-pomucka-k-nove-strukture-znaleckeho-posudku/>

SHARP, Vladimír. Studijní materiál (nejen) pro přípravu na obecnou část vstupní zkoušky znalců. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: https://znalci.justice.cz/wp-content/uploads/2022/09/Studijni-material-nejen-pro-pripravu-na-obecnou-cast-vstupni-zkousky-znalcu_12.8.2022.pdf

Návrh zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech č. 1309/16. In: *Odok: VeKLEP* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/pripominky/KORNA9MBCFOR/>

Prodloužení přechodného období v souvislosti s provozem elektronické evidence znaleckých posudků. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/prodlouzeni-prechodneho-obdobi-v-souvislosti-s-provozem-elektronicke-evidence-znaleckych-posudku-2/>

Seznam znalců a tlumočnicků. In: *Znalci.justice.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://seznat.justice.cz/>

Sněmovní tisk 72. In: *Psp.cz* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=72>

Sněmovní tisk 72/5: Pozměňovací a jiné návrhy k tisku 72/0. In: *Psp.cz* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=72&CT1=5>

Závěry kongresu ČLK k problematice znaleckých posudků z oboru zdravotnictví [online]. 2009 [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: https://www.ferovanemocnice.cz/data/zavery_CLK.pdf

4 Seznam (vícekrát) použitých právních předpisů

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 504/2020 Sb., o znalečném.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení.

5 Seznam použité judikatury a správních rozhodnutí

Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2005 sp. zn. II. ÚS 153/2004.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. III. ÚS 3482/21.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 1483/21.

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01.

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 4457/12.

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12.

Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 2. 3. 1972, sp. zn. Tsf 1/72.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. 2. 1987, sp. zn. 7 Tz 5/87.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3417/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 08. 2019, sp. zn. 7 Tdo 934/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 4 Tz 101/2009-I.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 4. 2018, sp. zn. 8 Tdo 819/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4930/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4712/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. 25 Cdo 2368/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 1 Tzn 9/97.

Nižší soudy

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1994, sp. zn. 3 Cdo 84/93.

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 3. 2. 1999 sp. zn. 7 To 388/98.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 08.09.2021 sp. zn. 43 T 4/2021.

Správní rozhodnutí

Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti č. MSP-63/2022-OINS-SRZT/3 ze dne 14. 7. 2022.

Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti č. MSP-112/2022-OINS-SRZT/2 ze dne 09. 11. 2022.

6 Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

Důvodová zpráva k vyhlášce č. 504/2020 Sb., o znalečném.

Výkladové stanovisko č. 9/2003 k problematice odborných vyjádření po novele trestního řádu č. 265/2001 Sb. se zaměřením na jejich vztah ke znaleckým posudkům a výslechu osoby, která odborné vyjádření podala: SL 733/2003. In: *Sbírka výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství*. Brno, 2003.

Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 23. 12. 1980, sp. zn. Cpj 161/79.

Stavovský předpis č. 10 České lékařské komory – Etický kodex.

Seminář na téma „Příprava k obecné části vstupní zkoušky znalce“ pořádaný Ministerstvem spravedlnosti dne 20. 3. 2023.

Přednáška prof. Musila na téma „Znalecké posudky v praxi“ pořádaná Jednotou českých právníků dne 27. 4. 2023.

Znalec v trestním řízení se zaměřením na oblast zdravotnictví

Abstrakt

Práce se zabývá zhodnocením právní úpravy znalecké činnosti v trestním řízení podle zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Je členěna do pěti kapitol, které se zabývají historií znalecké činnosti, znalcem, znaleckým posudkem, znaleckým dokazováním a posudky z oboru zdravotnictví. První kapitola mapuje historii znalců jak ve světovém měřítku, tak pozvolný rozvoj znalecké činnosti na našem území. Druhá kapitola se věnuje znalci, jeho postavení, podmínkám výkonu činnosti a jeho právům a povinnostem. Mezi nejdůležitější práva znalce patří právo na znalečné, které je v práci důkladně rozebráno. Třetí kapitola pojednává o znaleckém posudku, jeho odlišnostech od odborného vyjádření, jeho formě a náležitostech. Na náležitosti znaleckého posudku, respektive jejich změny je kladen velký důraz z důvodu nabytí účinnosti nové právní úpravy. Do třetí kapitoly je zařazena i elektronická evidence znaleckých posudků, která byla vytvořena za účelem digitalizace veřejné správy a v souladu s umožněním podání znaleckého posudku v elektronické formě. Čtvrtá kapitola se zabývá znaleckým dokazováním v trestním řízení. Nejprve je nastíněn obecný úvod k dokazování pro zasazení problematiky do širšího rámce. Poté je rozebrán procesní postup dokazování znaleckým posudkem od přibrání znalce opatřením, přes jeho úkony v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku až po výslech znalce během řízení. Závěrem je rozvedena problematika hodnocení věcné stránky znaleckého posudku v různých typech řízení v závislosti na vydané judikatuře. Poslední kapitola pojednává o znaleckých posudcích z oblasti zdravotnictví. Hluběji je zde zpracována problematika posudků týkajících se posouzení správnosti léčebného postupu, vymezení pojmů *lege artis* a *non lege artis*.

Klíčová slova: znalec – znalecký posudek – znalecké dokazování – lege artis

Expert in criminal proceedings with a focus on healthcare

Abstract

The thesis deals with the evaluation of the legal regulation of expert activities in criminal proceedings according to Act No. 254/2019 Coll., on Experts, Expert Offices and Expert Institutes and Act No. 141/1961 Coll., Criminal Procedure Code. It is divided into five chapters, which deal with the history of expert activities, expert, expert opinion, expert evidence, and opinions from the field of healthcare. The first chapter maps the history of expert activities on a global scale and the gradual development of expert activities in our country. The second chapter is devoted to the expert, his status, conditions of practice and his rights and duties. Among the most important rights of an expert is the right to expert fees, which is thoroughly discussed in the thesis. The third chapter deals with the expert opinion, its differences from a professional statement, its form and requirements. A lot of emphasis is placed on the requirements of the expert opinion, and their changes, due to the entry into effect of the new legislation. The third chapter also includes the electronic register of expert opinions, which was created for the purpose of digitisation of public administration and in accordance with enabling the submission of expert opinions in electronic form. The fourth chapter deals with expert evidence in criminal proceedings. First, a general introduction to evidence is outlined to place the issue in a broader framework. After that, the process of expert evidence is discussed, starting with the invitation of an expert by measures, through his or her actions in connection with the preparation of the expert opinion, to the interrogation of the expert during the proceedings. Finally, the issue of evaluation of the factual aspect of the expert's opinion in different types of proceedings depending on the case law is presented. The last chapter deals with expert opinions in the field of healthcare. The issues of opinions concerning the assessment of the correctness of a medical procedure, the definition of the terms *lege artis* and *non lege artis* are discussed in depth.

Key words: expert – expert opinion – expert evidence – lege artis